

Magyar Köztársaság Kormánya

J/318. számú

J E L E N T É S

**a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája és
cselekvési programja 2005. évi végrehajtásáról**

Dr. Petrétei József
igazságügyi és rendészeti miniszter

Budapest, 2006. június

Tartalom

Bevezetés.....	3
I. Beszámoló az OBmB éves tevékenységéről	5
1. Az OBmB mint testület.....	5
2. Az OBmB Titkárságának szakmai tevékenysége	6
3. Az OBmB Titkársága pályáztatási gyakorlatának elemzése.....	13
II. Az OBmB tagjainak tevékenysége.....	25
1. Általános rendelkezések.....	25
2. A bűnmegelőzési stratégia prioritásaival összefüggő feladatok végrehajtása	26
3. Jogalkotási feladatok.....	55
III. A bűnözés legújabb kihívásai	58
IV. Stratégiai SWOT diagram	76
1. számú melléklet.....	81
2. számú melléklet.....	86
3. számú melléklet.....	93

Bevezetés

A Magyar Köztársaság Kormánya 2002–2006 között nagy súlyt helyezett a büntetőpolitikai reform következetes érvényesítésére, az egymásra épülő lépések harmóniájára. A büntető igazságszolgáltatás korszerűsítése érdekében kezdeményezett jogalkotás és más kormányzati intézkedések eredményeként – a bűnüldözés hatékonyságának fenntartása mellett – bővült a bűnözés szankcionálásának, megelőzésének és a bűnözéssel okozott károk enyhítésének eszköztára. A pártfogó felügyelői szolgálat újjászervezése, a jogi segítségnyújtás intézménye, az áldozatsegítő szolgáltatások törvénybe iktatása, valamint az alternatív büntetések kiszabásának és a helyreállító igazságszolgáltatás elveinek szélesebb körű alkalmazása jelzi, hogy a büntetőpolitikában Magyarország már felzárkózott az Európai Unióhoz.

A 2006-ban lezárult kormányzati ciklus jelentős eredménye az is, hogy a kriminálpolitika a társadalompolitika integráns részévé vált. Ezt az új szemléletmódot tükrözi *A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája* [115/2003. (X.28.) OGY határozat], amely arra kötelezi a mindenkori Kormányt, hogy évente frissített cselekvési program végrehajtásával ösztönözze és segítse a közösségi bűnmegelőzést. Olyan szakmai, szervezeti és anyagi eszközöket bocsásson a helyi közösségek rendelkezésére, amelyek az önvédelmi képességük fokozásához és a biztonság növeléséhez szükségesek. Kezdeményezze és bátorítsa az életminőséget kedvezőtlenül befolyásoló helyi bűnözéssel szembeni társadalmi összefogást. Az ismertté vált bűncselekmények túlnyomó többsége ugyanis közvetlenül a lakosság személyi és vagyónbiztonságát sérti, vagy veszélyezteti. Ezek pusztán bűnüldözési és büntetőjogi eszközökkel nem előzhetőek meg. Az állam nem képes tökéletes biztonságot teremteni, de a stratégiában megfogalmazott társadalompolitikai intézkedésekkel növelheti a bűnözéssel szembeni közösségi fellépés hatékonyságát. Ezek a beavatkozások csökkentik a bűnelkövetővé válás esélyét és az áldozattá válás kockázatait, hozzájárulnak a gazdaság fejlődéséhez, a piac biztonságos működéséhez, a bűnözés okozta erkölcsi és anyagi károk enyhítéséhez.

A 2003 őszen újjászerveződött Országos Bűnmegelőzési Bizottság (OBmB) felelős a cselekvési programban megfogalmazott feladatok koordinálásáért. A tárcaközi szervezet állandó tagjai a minisztériumok, az igazságszolgáltatás intézményei, az önkormányzati szövetségek, a kisebbségi önkormányzatok, az egyházak, a civil szervezetek és az egyes szakmai kamarák képviselői, továbbá meghívott szakemberek.

2004-ben kezdte meg tevékenységét az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, amely operatív módon vesz részt a bűnmegelőzés hazai és nemzetközi koordinációjában, valamint a társadalmi bűnmegelőzést elősegítő pályázati programok kidolgozásában, meghirdetésében és lebonyolításában. A Titkárság összegzi az OBmB tagjai által benyújtott részbeszámolókat és készíti elő a Kormány számára az Országgyűlés elé terjesztendő éves *Jelentést*.

Ez a dokumentum a társadalmi bűnmegelőzés 2005/2006-ra vonatkozó kormányzati cselekvési programjának végrehajtásáról szól. A kísérletinek tekintett 2004-es esztendő tapasztalatai már hasznosultak a 2005/2006-os intézkedési tervben, amely ezúttal másfél évre, a kormányzati ciklus végéig határozta meg a feladatokat. (A 2005-ben kiírt pályázatok megvalósításának végső határideje 2006. május 31. volt.) A Jelentés számot ad az OBmB testületi tevékenységéről, a cselekvési programban meghatározott feladatok időarányos megvalósításáról, a bűnözési helyzet alakulásáról, a Titkárság működéséről. Megkülönböztetett figyelmet szentel a 2005-ben megvalósult és a 2005-ben kiírt (2006-ban

lezáruló) pályázati programok szakmai értékelésének, a pályáztatásban szerzett tapasztalatoknak. A közösségi bűnmegelőzés hatékonyságát nehéz számszerűsíteni, eredményessége a legkevésbé sem fejezhető ki a bűnözési mutatókkal. Sokkal többet mond róluk az, ami ebben az összegzésben szerepel.

I. Beszámoló az OBmB éves tevékenységéről

1. Az OBmB mint testület

Az OBmB plenáris ülései 2005-ben

Az OBmB első ülése: 2005. február 24.

A bizottság a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának végrehajtása érdekében 2005–2006-ban teendő kormányzati intézkedéseket (a második cselekvési programot) tűzte napirendre.

Az ülés résztvevői értékes észrevételekkel és kiegészítésekkel gazdagították a program-tervezetet. Például azzal a javaslattal, hogy a külföldre utazó magyar állampolgárok kapjanak több információt a célország közbiztonsági viszonyairól.

Megállapodás született arról, hogy a Külügyminisztérium a Belügyminisztériummal közösen dolgozza ki a kríziskezelő, speciális menedékházak körének bővítését az emberkereskedelem áldozatai számára.

A bizottság tagjai javasolták, hogy a jogszabályalkotási feladatok között készüljön törvény a polgárőrsegről, valamint a magánbiztonságról.

Az OBmB második ülése: 2005. szeptember 29.

A Titkárság tájékoztatta a bizottságot a 2005. évre kiírt bűnmegelőzési pályázatokkal kapcsolatos tapasztalatokról és a nyertes pályázatokról.

Az ülésre – az OBmB tagjaitól bekért beszámolók alapján – összegzés készült a társadalmi bűnmegelőzés céljainak végrehajtásáról szóló kormányhatározat lejárt határidejű feladatainak teljesítéséről.

A bizottság elfogadta a Belügyminisztérium és az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium 2005. évi tevékenységéről szóló beszámolókat.

Az OBmB harmadik ülése: 2005. december 1.

Az ülés résztvevői három programról kaptak tájékoztatást.

A Biztonságos Szórakozóhelyek Egyesületének képviselője bemutatta a *Biztonságos Szórakozóhely Programot*, annak szakmai feltételrendszerét. A programban meghatározott feltételeknek megfelelő szórakozóhelyek elterjesztését szorgalmazó kezdeményezést 2005-ben az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, valamint a BM Országos Bűnmegelőzési Központja koordinálta.

A *Biztos Kezdet Program* kísérleti projekt a hátrányos helyzetű térségekben, falvakban, városi lakónegyedekben, lakótelepeken élő, kisgyermeket nevelő családok komplex támogatására.

A bizottság megismerkedett a *lakásmaffia-tevékenység elleni fellépés* terén eddig elért eredményekkel. A már megtett kormányzati intézkedésekről az Igazságügyi Minisztérium képviselője tájékoztattott. Beszámolót tartott a Magyar Közjegyzői Kamara, a Magyar Ügyvédi Kamara, a Fővárosi Földhivatal és a Budapesti Rendőr-főkapitányság képviselője.

Az OBmB Titkársága 2004. évi pályázatán támogatást nyert két kutatás vezetője is ismertette az eredményeket.

2. Az OBmB Titkárságának szakmai tevékenysége

A 2004. évi Jelentés A Jelentést a Kormány 2004. december elején hagyta jóvá, és J/13633. számon terjesztette az Országgyűlés elé. A Jelentést 2005 márciusában megtárgyalta az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága, május elején pedig az Ifjúsági és sportbizottság.

Az új cselekvési program¹

A 2004. évre megfogalmazott feladatok végrehajtására, a Jelentés tanulságaira, és a bűnözés legújabb kihívásainak elemzésére figyelemmel az OBmB Titkársága elkészítette a kormányzati ciklus végéig megvalósítandó feladatokat tartalmazó intézkedési tervet, amelyet a Kormány 2005. április 13-ai ülésén fogadott el. A kormányhatározat egyes feladatoknál szakmai értékelés vagy hatásvizsgálat készítését is előírta. A költségvetés csak szakmailag ellenőrzött, értékelhető gyakorlatot, eredményes programokat és kutatásokat finanszírozhat. Törekedni kell a „legjobb gyakorlatok” kiválasztására és terjesztésére.

Kriminálexpo IT-SEC 2005

A Kriminálexpo IT-SEC 2005 konferencia keretében a Titkárság kétnapos szakmai programot szervezett.

A családon belüli erőszakról az Országos Kriminológiai Intézet képviselői ismertették az OBmB által is támogatott kutatásuk eredményeit. Az Országos Rendőr-főkapitányság képviselője tájékoztatást adott a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására kiadott 13/2003. (III. 27.) ORFK intézkedés gyakorlati tapasztalatairól. Az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium munkatársai az Országos Kríziskezelő- és Információs Telefonszolgálat és a Regionális Kríziskezelő Hálózat működési tapasztalatairól számoltak be. A program végén az OBmB e tárgyú kutatási pályázatán nyertes intézmények² ismertették vizsgálataik eredményeit.

A „Közösségi Bűnmegelőzési Szakmai Nap” keretében a 2004. évi bűnmegelőzési pályázaton támogatást nyert projektekkal ismerkedhettek meg az érdeklődők.

Az első szekcióban a gyermek- és fiatalkorúakkal foglalkozó bűnmegelőzési pályázaton nyertes hat projekt³ képviselői tartottak prezentációt.

A második szekcióban a bűnismétlés megelőzése érdekében a börtönben és a pártfogó felügyelői szolgálatok által megvalósított projektekkel⁴ ismerkedhettek meg az érdeklődők.

A szakmai napon részt vettek a 2005. évi pályázatokon nyertes szervezetek képviselői is. A rendezvény a személyes találkozásokon túl lehetőséget nyújtott a tapasztalt és az új pályázók közötti eszmecserére.

¹ 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokról.

² Az Addiktológiai Kutató Intézet, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet Illyés Sándor Kutató Laboratórium, a Magyarországi Női Alapítvány

³ Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálati Intézet, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata, az ICSSZEM Debreceni Javítóintézete és a Konszenzus Alapítvány Ifjúságsegítő Szervezete.

Szorosabb együttműködés a történelmi egyházakkal

Az OBmB elnöke 2006. január 11-én találkozott a történelmi egyházak vezetőivel és az OBmB-be delegált tagjaival. Az együttműködés feltételeinek tisztázása után a résztvevők a társadalmi bűnmegelőzés céljainak megvalósítása érdekében szükségesnek tartják a rendszeres konzultációt.

Részvétel szakmai fórumokon

Az OBmB vezető elnöke és munkatársai a 2005. évben is számos szakmai fórumon, konferencián és tanácskozáson vettek részt. Előadásokat tartottak a stratégiáról, a közösségi bűnmegelőzésben elért eredményekről, a program továbbfejlesztésének lehetőségeiről. (A szakmai fórumokon, konferenciákon való részvételt, és az előadások jegyzékét az 1. számú melléklet tartalmazza.)

Részvétel a Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság munkájában

A cselekvési program szorosan kapcsolódik a kábítószer elleni küzdelem nemzeti stratégiájához.⁵ A tárcaközi bizottság fontosnak tartja, hogy a szakmai döntések előkészítésében és a megvalósuló programokban érvényesüljenek a bűnmegelőzési célú és hatású szempontok. Az OBmB Titkárságának vezetője – az OBmB képviselőjeként – rendszeresen részt vesz a tárcaközi bizottság munkájában. A KKB 2005. július 5-ei ülésén az OBmB Titkárságának vezetője beszámolt a társadalmi bűnmegelőzés második cselekvési programjában a kábítószerrel kapcsolatos bűnözés megelőzése érdekében megfogalmazott feladatokról.

Részvétel a fejlesztéspolitikai munkában

Magyarország 2007–2013 között GDP-je négy százalékát kitevő, összesen 24,6 milliárd euró fejlesztési forrásra tehet szert az EU kohéziós politikájának keretében. A források lehívásának előfeltétele a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret és a kapcsolódó operatív program elkészítése. Ez a dokumentum rögzíti a forrás felhasználásához kapcsolódó célok és eszközök rendszerét.

A közösségi bűnmegelőzés szempontjainak megjelenését a tervezési folyamatban az Európa Terv (2007-2013.) kidolgozásának tartalmi és szervezeti kereteiről szóló 1076/2004. (VII. 22.) Korm. határozat alapozta meg. A kormányhatározat megállapította, hogy a fejlesztési koncepciót tartalmazó dokumentum egyik horizontális szempontja a *biztonság*.

A határozat értelmében az érintett tárcák bevonásával a belügyminiszter felelős a biztonság stratégiájának elkészítéséért. A Belügyminisztérium megalakította a Biztonság horizontális munkacsoportot.

Az Igazságügyi Minisztérium Fejlesztéspolitikai Osztályának munkatársai elkészítették a Jogbiztonság stratégiáját, ezzel és a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájával együtt két korszerű stratégia áll a tervezési feladatokat ellátó szakemberek rendelkezésére, a minisztérium feladatkörébe tartozó fejlesztési elképzelésekről.

A Nemzeti Fejlesztési Hivatal kezdeményezésére 2005 októberében a tárcák vitanapokat szerveztek, amelyek célja a II. Nemzeti Fejlesztési

⁴ Az IM Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálat Fővárosi Hivatala, a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön, a Békés Megyei Munkaügyi Központ és a LÁT-KÉP Gondolatalapító Egyesület

⁵ 96/2000. (XII. 11.) OGY határozat a kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében készített nemzeti stratégiai program elfogadásáról

Tervhez egységesen értelmezett és elfogadott helyzetelemzés és stratégiai javaslatok kidolgozása volt. Így került sor 2005. október 26-án az Igazságügyi Minisztériumban a *Biztonság helyzetének javítása* című szakmai műhelynapra. A workshop témája a belső biztonságot és a jogbiztonságot magában foglaló komplex biztonság jelenlegi helyzetének, kritikus pontjainak bemutatásán túl a jövőre vonatkozó stratégiai célok, fejlesztési elképzelések megvitatása volt. Ezen a megbeszélésen az igazságügyi tárca a jogbiztonság, a belügyi tárca a biztonság – kiemelten a környezet- és közbiztonság – fejlesztési elképzeléseit ismertette a résztvevőkkel.

A Fejlesztési Hivatal 2005 novemberében rendezte meg a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret záróvitáját, ahol a meghívott szakemberek a Hivatal által összeállított fejlesztési javaslatokat véleményezték, új javaslatok szerepeltetését és korábbiak elhagyását kérték. A záróvitáról készített összefoglaló dokumentum javaslatai között megjelent a közösségi bűnmegelőzés. A Titkárság munkatársainak feladata volt, hogy az operatív programokba minél szélesebb körben épüljenek be a közösségi bűnmegelőzést érintő intézkedések.

Kiadványok

A Titkárság 2005-ben az alábbi kiadványokat jelentette meg:

- *Áldozatsegítés Európában – 2004* (Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok.)
- *Közös ügyünk a biztonság!* (A rajz- és fotópályázat alkotásaiból készült válogatás, magyar és angol nyelven.)
- *Legyen Magyarország biztonságos hely!* A közösségi bűnmegelőzés jelentősége és eszköztára a helyi politikában.
- *Összefogás a biztonságért.* Büntetőpolitika és bűnmegelőzés Magyarországon 2002–2005
- *A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről* – a tájékoztató 2006 januárjában jelent meg.

A bűnmegelőzés tematikus honlapja

A tematikus honlap formátumában és szerkezetében a közérdekű információk közzétételére alkalmas. Feltöltése 2004 szeptemberében kezdődött és tartalma azóta is folyamatosan bővül. A www.bunmegelozes.hu oldal fejlesztésének távlati célja a szakmai tapasztalatcseréhez szükséges interaktív felület kialakítása. Ennek első állomásaként 2005-ben elindult a „bűnmegelőzési eszköztár” kifejlesztése és üzemeltetése. Az eszköztárban a stratégia prioritásai szerinti bontásban találják meg az érdeklődők – többek között – a szakirodalmat, az akciótervet, a pályázatíráshoz szükséges útmutatót, a továbbfejleszhető ötleteket és módszereket. Az eszköztár tartalmazza a jó példákat, a követendő gyakorlatokat is.

A folyamatban lévő programok bemutatása és népszerűsítése érdekében a Titkárság „1 hónap – 1 történet” címmel külön rovatot szerkesztett. A történetek – az Informatikai és Hírközlési Minisztériummal kötött megállapodás alapján – felkerültek a www.e-magyarorszag.hu honlapra is.

Honlapunknak 2005-ben közel 44 000 látogatója volt.⁶

⁶ A honlap látogatóinak közel 63%-a magyar, 37%-a külföldi (20% az európai országokból, 17% az Egyesült Államokból, Kanadából és Ausztráliából).

Személyi jövedelemadó második 1%-a Az adótörvények módosításáról szóló törvény rendelkezése szerint a társadalmi bűnmegelőzés érdekében végzett munka közhasznú tevékenység. 2005-ben először volt lehetőség arra, hogy magánszemélyek személyi jövedelemadójuk második 1 százalékát a társadalmi bűnmegelőzés céljára fordítsák. Közel 30 ezren, összesen 178 millió forintot ajánlottak fel erre a célra.

Részvétel a nemzetközi szervezetek munkájában

Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ (ICPC)

Az ICPC-t (International Centre for the Prevention of Crime, Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ) 1994-ben Franciaország, Kanada és Quebec tartomány kormányai hozták létre, együttműködésben a „European Forum for Urban Safety”, a „Federation of Canadian Municipalities”, a „Montreal Urban Community” és a „Montreal International” nevű szervezetekkel.

Az ICPC nemzeti kormányokból, helyi hatóságokból, közhivatalokból, szakértői intézetekből és nem-kormányzati szervezetekből álló nemzetközi fórum, amelynek célja a bűnözés, különösen az erőszakos cselekmények megelőzése és a közösségi biztonság (community safety) megerősítése.

Az ICPC főigazgatójának felkérésére 2004-ben Magyarország megfigyelőként vett részt az ICPC irányító testületében.

A hatékony együttműködés eredményeként az Igazságügyi Minisztérium 2006-tól az ICPC teljes jogú tagja lett.

Az ICPC tagságból származó előnyök

Az ICPC-hez történő csatlakozás az alábbi előnyöket jelenti:

- aktív részvétel egy egyedülálló, kormányzati tisztségviselőkből és civil szakemberekből álló nemzetközi fórum munkájában, ahol lehetőség van a bűnmegelőzés új irányainak megismerésére és meghatározására;
- folyamatos tapasztalatsere a bűnmegelőzéssel foglalkozó kormányzati és nem-kormányzati szervek, gyakorlati szakemberek és kutatók között;
- részvétel az ICPC évente megrendezésre kerülő nemzetközi képzéseiben és konferenciáiban;
- részvétel az ICPC munkatervének és a támogatandó programoknak a meghatározásában, szakmai érdekek érvényesítésében;
- az ICPC munkatársának rendszeres magyarországi látogatása alkalmat ad arra, hogy stratégiai tanácsokat kapjunk;
- hallgatóknak, kutatóknak, gyakorlati szakembereknek lehetőség a tanulásra, a továbbképzésre, a tapasztalatszerésre, a kapcsolatépítésre;
- a nemzetközi együttműködés nagyobb lehetőséget biztosít a kormányoknak a helyi, a szakmai és a civil programok hatékonyabb, szakszerűbb támogatására, a közvetlenül alakítható nemzeti kapcsolatok koordinálására.

Európai Bűnmegelőzési Hálózat (EUCPN)

Az Európai Bűnmegelőzési Hálózatot az Európai Tanács 2001/427/JHA határozata hozta létre az uniós szintű bűnmegelőzés különböző

vonatkozásainak fejlesztésére, a helyi és országos bűnmegelőzési tevékenység támogatására.

A hálózat minden egyes tagállam által kijelölt kapcsolattartó pontokból áll (minden tagállam legfeljebb három kapcsolattartó pontot jelölhet ki). A hálózat egyik nemzeti kapcsolattartó pontja⁷ az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága. Az EUCPN nemzeti képviselője Gönczöl Katalin, az OBmB vezető elnöke.

***Bűnmegelőzés –
stratégiai megközelítés***

Az Európai Unió brit elnökségének kiemelt rendezvényeként került sor 2005. szeptember 20-21-én Budapesten a Bűnmegelőzés – Stratégiai megközelítés című konferenciára. A rendezvényt a brit Home Office, a magyar Igazságügyi Minisztérium és a Belügyminisztérium közösen szervezte.

A konferenciára a tagállamok EUCPN nemzeti kapcsolattartói, és a csatlakozásra váró országok delegáltjai kaptak meghívást. 24 országból több mint nyolcvan vettek részt a rendezvényen.

A konferencia résztvevői a közösségi bűnmegelőzés fogalmával, a közösségi bűnmegelőzési stratégia előnyeivel, kialakításával és a végrehajtás konkrét kérdéseivel foglalkoztak három panelülésen és ugyanennyi vitafórumon.

***„Legjobb gyakorlat”-
az erőszakos utcai
bűnözés szakmai
konferencia***

Az Európai Unió Bűnmegelőzési Hálózata 2005. december 6-7-én Londonban rendezte meg az EU brit elnökség évadzáró szakmai konferenciáját. A konferencia témája az erőszakos utcai bűnözés visszaszorítását és megelőzését szolgáló bevált gyakorlati tapasztalatok számbavétele volt.

www.eucpn.org

Az Európai Unió brit elnöksége alatt az EUCPN elnöki teendőit ellátó Home Office kialakította a hálózat új honlapját, amelyet folyamatosan frissítenek. A hálózatnak ismét van hírlevele. Ez havi rendszerességgel jelenik meg és a www.eucpn.org honlapon olvasható. A hírlevélben a nemzeti képviselők által küldött információkat közlik. A Titkárság rendszeresen küldött anyagot a szerkesztőknek.

***AGIS – pályázati
keretprogram***

Az AGIS keretprogramot a 2002. július 22-én elfogadott 2002/630/JHA tanácsi határozat hozta létre a rendőrségi és igazságügyi együttműködés elősegítése érdekében.

Az AGIS fő céljai az európai politikák fejlesztésének és átvételének támogatása, a tapasztalatcserék, hálózatok, információcserék erősítése, kutatások és nemzetközi együttműködések támogatása.

Az AGIS program pályázati területei:

- a rendőrségi és igazságügyi együttműködés a büntető ügyekben, beleértve a képzéseket is;
- a bűnüldöző szervezetek közötti együttműködés;
- együttműködés más köz- és magán-szervezetek között, amelyek a bűnmegelőzésben és a bűnözés elleni harcban tevékenykednek;
- tagállamok közötti együttműködés az áldozatok segítése érdekében.

Az AGIS bizottság évente egyszer teszi közzé pályázati felhívását. A főpályázón kívül legalább két másik tagállami vagy egy másik tagállami

⁷ A bűnmegelőzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges egyes kormányzati feladatokról szóló 1002/2003. (I. 8.) Korm. határozat módosításáról szóló 1051/2004. (V. 25.) Korm. határozat alapján.

és egy csatlakozó országbeli szervezetnek kell szerepelnie a társfinanszírozású pályázatokban.

A pályázati felhívás végleges szövegéről és a támogatásokról az Európai Unió Bizottsága dönt, de lehetőséget adnak a tagállamoknak a véleményük kifejtésére. 2005-ben 15,3 millió euró összegből 120 projektet támogattak. A nyertes projektek között két olyan kapott támogatást, amelyekben a főpályázó magyar intézmény volt és kilenc támogatott programban társpályázóként vettek részt magyar szervezetek. A bizottság évente két ülést tart. A bizottság munkájában Magyarország képviselőjében az OBmB Titkárságának munkatársa vesz részt.

***Az ENSZ
bűnmegelőzési
szervezetei***

Az ENSZ Bűnmegelőzési és Bűnügyi Igazságszolgáltatási Bizottsága (CCPCJ) szakértői bizottsága 2005 márciusában Bécsben kidolgozta a gyermekáldozatokkal és tanúkkal kapcsolatos irányelveket. A bizottság munkájában a Titkárság munkatársa is részt vett.

A CCPCJ 14. ülésén Bécsben, a bangkoki UNODC⁸ XI. Bűnmegelőzési és Bűnügyi Igazságszolgáltatási Konferencia eredményeinek értékelésén kívül megtárgyalták az ENSZ bűnmegelőzési és büntető igazságszolgáltatási standardok és normák alkalmazását, ezen belül a halálbüntetés, a bűncselekmények gyermekáldozataival és tanúival kapcsolatos irányelveket, valamint a városi bűnmegelőzéssel kapcsolatos aktuális kérdéseket. Ezen az ülésen – magyar javaslatra – az EU közös felszólalásában külön paragrafusban emelte ki a közösségi bűnmegelőzésben a nemzeti stratégia alapján történő cselekvés hatékonyságát.

Az OBmB Titkárságának pályáztatása

***2004. évi nyertes
pályázati programok
végrehajtása***

A 2004. évben az OBmB Titkárságának pályázatainak negyvennégy nyertes pályázó részesült támogatásban. A programok megvalósítására 2005-ben került sor. A szakemberekből álló ellenőrző bizottságok folyamatosan figyelemmel kísérték a projektek végrehajtását. Így különösen a programok hasznosíthatóságát, a támogatás felhasználását, a partnerek együttműködését, a fenntarthatóság lehetőségét. A tapasztalatokról írásban részjelentésekben és zárójelentésben adtak számot. A monitoring vizsgálatok értékelését a pályáztatási gyakorlat elemzése című rész tartalmazza.

***A legjobb gyakorlatok
terjesztése***

Az OBmB Titkársága a legjobb gyakorlatok bemutatkozására több fórumon is lehetőséget biztosított. A legsikeresebb programok leírásai a Titkárság honlapján olvashatók.

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium 2005 nyarán országos e-magyarország roadshow-t rendezett több vidéki városban. A két napig tartó rendezvényen támogatott programjaink is bemutatkozhattak Szilvásváradon, Miskolcon, Kecskeméten, Tatán, Nagykanizsán és Békéscsabán.

A magyar bűnmegelőzési gyakorlatok Európában is ismertté váltak. A programok ismertető anyagait az OBmB Titkársága megküldte az Európai Városi Biztonsági Fórum Munkacsoportjának. A Bizottság honlapján megtalálhatók a tárgynak megfelelő magyar projektek.

⁸ Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala.

Az Európai Bűnmegelőzési Hálózat (EUCPN) pályázatot írt ki „Európai Bűnmegelőzési Díj 2005” címmel az erőszakos utcai bűnözés témakörében. Az EUCPN nemzeti képviselői egy-egy projektet jelölhettek a saját országukból. A magyar nemzeti képviselő által jelölt, az OBmB Titkárságának támogatásával megvalósított pécsi pályázat (Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata: csellengő fiatalok bűnelkövetővé válásának megelőzése Pécs veszélyeztetett területein) a zsűri elismerésében részesült.

Az Európa Tanács a 2005. évet az „Állampolgárságra nevelés évének” nyilvánította és „Fiatal aktív polgárok” címmel pályázatot hirdetett meg. A díj elnyerésére olyan ifjúsági szervezetek, illetve helyi, regionális hatóságok jelentkezhetek, amelyek 16-30 év közötti fiatalokkal, fiataloknak és fiatalokért valósítottak meg projektet. E pályázatra az OBmB Titkárságának javaslatára több pályázó jelentkezett. A pécsi Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület a „Rács helyett háló” című – az OBmB Titkársága által támogatott – programja II. díjat (1000 eurót) nyert.

A 2005. évi pályázatok A 2005-ben kiírt pályázati témák igazodtak a társadalmi bűnmegelőzés második cselekvési programjának feladataihoz. A komponensek meghatározását megelőzően az OBmB Titkársága egyeztetett a társszervezetekkel.

A 2005. évi kiírásban is makro és mikro modellprogramok, valamint kutatási pályázatok megvalósítására nyílt lehetőség. A makro projektek pályázói 10–20 millió forint, a mikro programok megvalósítói 2–5 millió forint támogatást kaphattak.

Az elmúlt év tapasztalatait hasznosítva 2005-ben már nemcsak a makro, hanem a mikro modellprogramokat is együttműködő partnerekkel kell megvalósítani.

A pályázati felhívást az OBmB Titkársága 2005. május 12-én jelentette meg. A pályázati komponensek témáit a 2. számú melléklet tartalmazza. 141 pályázat érkezett, amelyekben összesen 715.573.150 forint támogatást igényeltek a pályázók. A 2004-ben nyertes pályázók közül húszan újra pályáztak 2005-ben is.

**A pályázatok
elbírálása**

A bíráló bizottságok egy-egy témakörhöz tartozó pályázati anyagokat véleményeztek, és a bizottsági üléseken kiválasztották a bírálati szempontoknak leginkább megfelelő, szakmai szempontból legnagyobb hatékonyságú pályázatokat. Figyelembe vették a pályázati program kapcsolódását a stratégia prioritásaihoz, vizsgálták a szakmai színvonalat, az együttműködők összetételét, szakmai referenciájukat, a program megvalósításának realitását, a program fenntarthatóságát és a költségvetés kialakítását. A bíráló bizottságok javaslatai alapján a Program Felügyelő Bizottság 2005. szeptember 6-i ülésén hozta meg a döntést.

Negyvennégy pályázó kapta meg a lehetőséget, hogy a vissza nem térítendő támogatás felhasználásával valósítsa meg programját. A nyertes pályázatok támogatásának teljes összege: 196.459.500 forint. A nyertesek listáját a 3. számú melléklet tartalmazza.

Rajz- és fotópályázat A Titkárság a közösségi bűnmegelőzés céljait a fiatalok körében is ismertté kívánta tenni. Ennek érdekében a Titkárság 2005 májusában rajzpályázatot írt ki 5–14 éves gyermekeknek, és fotópályázatot hirdetett 35 év alatti amatőr és professzionális fotóművészeknek, valamint egyetemi és főiskolai hallgatóknak. Az volt a cél, hogy a gyermekek és a fiatalok képekben fejezzék ki érzéseiket, gondolataikat a hétköznapi erőszakról, a gyermekek elleni és a családon belüli erőszakról, a megsértett közösség kiengesztelésének lehetőségeiről. Feltételeztük, hogy ha a rajzpályázattal a gyerekeket szólítjuk meg, akkor indirekt módon a szüleiket és a pedagógusokat is inspirálhatjuk a közös gondolkodásra. A fotópályázattal pedig azokat a fiatal felnőtteket kívántuk megszólítani, akik saját közösségeikben releváns párbeszédet folytathatnak ezekről a témákról. A pályázatra közel 350 mű érkezett, még a környező országokból is. Az alkotásokat neves szakemberekből álló szakmai zsűri bírálta el.

Eredményhirdetés, díjátadás A nyertes pályaművekből „Közös ügyünk a biztonság” címmel óriásplakát-kiállítás készült. A Felvonulási téren rendezett plakátkiállítás megnyitóján dr. Petrétei József igazságügy-miniszter és dr. Gönczöl Katalin az OBmB vezető elnöke adta át a díjakat. A díjazott művekből készült óriásplakátokat ezután a Sziget Fesztiválon, majd Miskolcon és Pécsen is megtekinthette a közönség. Az Est-Indoor Kft. 12 pályaműből ingyenes képeslapokat (ún. freecardokat) készített és összesen 60 ezer darabot terjesztett országos hálózatában.

Kommunikáció - tapasztalatok A rajz- és fotópályázatnak, valamint az óriásplakát-kiállításoknak az írott és az elektronikus médiában egyaránt nagy visszhangja volt. Az országos és a megyei sajtóban számos méltató publikáció jelent meg. A legkiemelkedőbb alkotásokból összeállított képgaléria a bűnmegelőzési honlapon látható. Az Igazságügyi Minisztérium támogatásával az Európai Unió brit elnökségének Bűnmegelőzés – Stratégiai megközelítés című budapesti rendezvényére a nyertes pályaművekből magyar-angol nyelvű kiadvány készült.

3. Az OBmB Titkársága pályáztatási gyakorlatának elemzése

Ajánlás a tanulságok hasznosítására A kísérletinek tekintett 2004. évi, valamint a 2005. évi pályáztatási gyakorlat tanulságaiból olyan általános érvényű elvek és elvárások fogalmazhatók meg, amelyek alapján értékelni tudjuk a Titkárság által támogatott, 2005-ben megvalósított programokat. Ezeket a tapasztalatokat hasznosításra ajánljuk minden pályáztatónak, de a pályázók is értékesíthetik jövőbeni pályázataik kidolgozásában és a programok eredményes megvalósításában.

A pályáztatás elvei A pályázati lehetőségeket a stratégia cselekvési programjában meghatározott konkrét feladatok végrehajtására kell kiírni. A pályázati témákat úgy kell megfogalmazni, hogy a pályázatok a szakmai kihívásokra szakmák közötti együttműködésben kialakult megoldásokat eredményezzenek. A pályázati témák meghatározásánál a lokalitás elvét

kell követni ahhoz, hogy a pályázat keretében a helyi fejlesztési elképzelésekhez igazodó, helyben megoldható projektek valósuljanak meg.

A pályázat kiírásánál világossá kell tenni, hogy a pályázati program megvalósításában tervezett módszereknek és eljárásoknak modellértékűnek, hosszú távon fenntarthatónak kell lenniük. A pályázónak dokumentálnia kell a program végrehajtásához elengedhetetlen szakmai háttérrel és az ezt igazoló referenciáit.

A program végrehajtásának elvei

A pályázónak a helyi és a szakmai problémák ismeretében a bűnmegelőzés szempontjából jól körülhatárolható célcsoportokat kell elérnie. A program megvalósításának sikere függ a célcsoport megfelelő meghatározásától, kiválasztásától és elérésétől.

A program megvalósítói a specifikusan kiválasztott célcsoport tagjain kívül a velük dolgozó szakemberekkel is foglalkozhatnak. Vegyes összetételű célcsoportra azonban sokszor nem alkalmazható a kiválasztott módszer.

Közösségi bűnmegelőzési programokat csak a különböző érdekszférában működő szakmák, intézmények, testületek, civilek, piaci szereplők, egyházak valósíthatnak meg. A programok végrehajtásában az együttműködők között partneri viszonyt kell kialakítani. A partnerség elvének megfelelően folyamatos egyeztetésre, gyakran esetkezelésre is szükség van. Az együttműködők közötti kooperáció lehet szakmai, szakmaközi, de érdekek mentén is létre jöhet. Ilyen például az üzleti élet szereplői, a rendőrség és az önkormányzat közötti tartós kapcsolat – a jobb helyi közbiztonság érdekében.

Monitoring

A pályázatokat folyamatosan követni, monitorizálni kell. A külső monitoring mellett a pályázó önértékelésére is szükség van. A program végrehajtását mindvégig dokumentálni kell. Ismétlődően kell szakmai ellenőrzéseket végezni. A külső ellenőrzést végző bizottságok összeállításánál törekedni kell arra, hogy a vizsgálatot az érintett szakmák képviselői közösen végezzék el. A külső vizsgálódás tapasztalatait a pályázóknak időről-időre vissza kell jelezni. Az ellenőrző szakembereknek a program lezárását követően – a hatékonyság és a modellérték szempontjait is figyelembe véve – kell elvégezniük a végső értékelést. Ennek eredményéről tájékoztatni kell a pályázót. A monitoring költségei a pályázatot terhelik.

Az eredmények értékelésének elvei

A programok hatékonyságát nehéz számszerűsíteni. Óvakodni kell attól, hogy az eredményességet a bűnözés mutatóival mérjük.

A projektek lényegében nem térhetnek el a pályázatban vállalt feladatoktól. A támogatott programban vállalt feladatokat és célokat folyamatosan értékelni kell, a megvalósult eredményeket össze kell vetni a tervekkel.

Hatékonysági mutatóként kell értékelni az együttműködés minőségét, az együttműködési hálózat kialakítását és megszilárdítását. Vizsgálati szempont továbbá: az elért célcsoportok, a költség-haszon elemzés, a fajlagos költségekre utaló mutatók.

Hatékonysági szempontból folyamatosan értékelni kell az alkalmazott módszereket. A záró értékelésben a program fenntarthatóságáról – annak

objektív és szubjektív szempontjairól is – véleményt kell formálni. Figyelembe kell venni a program dokumentáltságát, modellezhetőségét és ismertségét.

- A hasznosítás elvei* A megvalósított programok eredményeinek széles körű terjesztése a pályázató kötelezettsége.
Ennek érdekében:
- A legjobb gyakorlatok cseréje* A legjobb gyakorlatokat a lehető legszélesebb körben be kell mutatni, közzé kell tenni a bűnmegelőzés tematikus honlapján. Az érdeklődőkkel meg kell ismertetni a legjobb külföldi gyakorlatokat is.
- Folyamatos tapasztalatcsere* Az érdekelt szakmák, régiók között fórumot kell biztosítani a folyamatos tapasztalatcsereére. Olyan szakmai konferenciákat kell szervezni és olyan tematikus honlapot kell működtetni, ahol az eredményes programok bemutatkozhatnak.
- Nemzetközi megmérettetés* Gondoskodni kell arról, hogy a legjobb magyar gyakorlatokat nemzetközi fórumokon is megismerjék. Segíteni kell abban, hogy az érdeklődők részt tudjanak venni minden olyan külföldi szervezet pályázatán, ahol a legjobb gyakorlatokat mérik össze.
Lehetőséget kell teremteni arra is, hogy a nemzetközi szervezetek saját honlapjukon ismertessék a magyar gyakorlatokat.

Az OBmB Titkársága által támogatott, 2005-ben megvalósult programok

- Makro modell programok* 1/ Komplex programok megvalósítása az óvodás, a tanköteles korú és az iskolás gyermekek bűnelkövetővé válásának megelőzésére (2 program).
2/ Komplex programok 16–25 éves korú, iskolából kimaradt fiatalok és fiatal felnőttek bűnelkövetővé válásának megelőzésére (5 program).
- Mikro modellprogramok* 1/ Tanfolyam jellegű bűnmegelőzési képzések a gyermek- és a fiatalokkal foglalkozóknak (8 program).
2/ Konfliktuskezelési és módszer-specifikus csoportos tréningek szervezése a közoktatási, a szociális és a gyermekvédelmi intézményekben dolgozók számára (10 program).
3/ Közérdekű munka büntetésre ítélték közösség-kiengesztelő jellegű munkatevékenysége – helyreállító igazságszolgáltatás (3 program).
4/ A büntetés-végrehajtási intézetben lévők és a pártfogó felügyelet alatt állók reszocializációját segítő tevékenységek (7 program – egy jóváhagyott program technikai akadályok miatt nem valósult meg).
- Kutatási programok* 1/ A családon belüli erőszakkal kapcsolatos társadalmi jelenségek vizsgálata: a társadalmi érzékenység felmérése, a sértettek szükségleteinek elemzése, a sértetteknek nyújtható jogi és nem jogi segítségnyújtási lehetőségek feltárása (4 kutatás).
2/ A lakásokkal és az ingatlanokkal kapcsolatos, jellegzetesen a városokban előforduló csalási formák elemzése és a speciális megelőzési módok kidolgozására irányuló empirikus kutatás lefolytatása (2 kutatás).
3/ A hitelezéssel kapcsolatos csalási formával (az uzorakölcsönnel) kapcsolatos tényfeltáró, empirikus kutatás lefolytatása, a megelőzési

lehetőségek kidolgozása (2 kutatás).
Ebben az összegzésben eltekintünk a kutatási programok értékelésétől.

Az OBmB Titkársága által támogatott, 2005-ben megvalósult modell-programok összefoglaló elemzése

Általános tapasztalatok

A pályázati kiírásnak megfelelően a programok mindegyike kapcsolódott a bűnmegelőzési stratégia prioritásaihoz, így különösen a gyermek- és fiatalkori bűnözés, az áldozattá válás és a bűnismétlés megelőzéséhez, valamint a városi bűnözés csökkentéséhez.

A támogatott programokat megvalósító szervezetek – földrajzi elhelyezkedésüket és elsődleges tevékenységüket tekintve – sokszínűek. Önkormányzatok, kisebbségi önkormányzat, civil szervezetek, iskolák, gyermekvédelmi intézmények, családsegítő szolgálatok, munkaügyi központok, televíziós műsorszolgáltató, színház, pártfogó felügyelői szolgálatok és büntetés-végrehajtási intézetek vettek részt az ország 15 megyéjében és a fővárosban 36 modellprogram végrehajtásában.

A tevékenységi formák és a módszerek szakmailag jók, újszerűek és sokfélék voltak.

Együttműködés – partnerség

A bűnmegelőzési modellprogramok talán legfontosabb eredménye a helyi együttműködési hálózat kialakítása és megszilárdítása. A stratégia szerint a magyar bűnmegelőzési rendszerben a partnerség elvét kell követni. A projektekben a partnerség kialakítása és folyamatos működése visszaigazolt érték. Tapasztalataink szerint a folyamatos együttműködés és a partnerség kialakítása eleinte nehézkes volt. A program végére azonban minden projektben megoldódott, ezt a monitoring bizonyította.

Partnerség megvalósulása a makro projektek körében

A makro projektekre több együttműködő pályázhat, de bizonyos programok végrehajtásához további szereplők bevonására is szükség volt. Általános tapasztalat, hogy sem az eredeti partnerek közötti együttműködés, sem pedig az újabb partnerek felkutatása és bevonása nem ment zökkenőmentesen. Ez a program megvalósításának kezdeti szakaszában a Fővárosi Pártfogó Felügyelői Szolgálat „Jóvá tett hely” projektjénél okozott nehézségeket.

Az új partnerek bevonásának problémája jellemzően ott merült fel, ahol a helyi oktatási intézmények eredetileg nem szerepeltek partnereként a programban, együttműködésük azonban elengedhetetlen volt. A lehetséges együttműködők felkutatásában a Konszenzus Alapítványnak több alkalommal is nehézségei voltak.

Több projektbe olyan szereplőket is sikerült bevonni, akikkel a tervezéskor még nem számoltak, de kifejezetten hasznára váltak a programnak. (Például a Konszenzus Alapítvány, a Fővárosi Pártfogó Felügyelői Szolgálat, a pécsi CKKÖ és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának projektje esetében). Volt olyan eset is, amikor az új partnerek maguk keresték meg a projektet és ajánlották fel segítségüket (például a Konszenzus Alapítvány, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Beccaria, a Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata által megvalósított programokban).

Az együttműködés kialakulásával és működésével kapcsolatos problémákat a monitoring bizottságok azonnal jelezték, megoldásokat javasoltak a pályázók és a pályáztatók számára. Végül minden projektben sikerült biztosítani a zökkenőmentes együttműködést.

***Partnerség
megvalósulása a
mikro projekteknél***

A mikro projektek körében a partnerek közötti együttműködés más formában valósult meg a tanfolyam jellegű képzési programokban, mint a bűnmegelőzési modellprojekteknél. Eltérő együttműködésre és partneri kapcsolatra volt szükség a konfliktuskezelési és módszer-specifikus tréningeknél, mint a reintegrációt elősegítő programoknál.

***Képzési és
bűnmegelőzési
modellprogramok***

A programok hasznosak voltak a különböző területeken dolgozó szakemberek számára, jobban megismerték egymás munkáját, ezáltal az együttműködési képességük is erősödött (például a Gyermekparadicsom Alapítvány, az ICSSZEM Debreceni Javítóintézete, Kapuvár Város Önkormányzata projektjénél).

A gyermek- és ifjúságvédelem területén dolgozó szakemberek együttműködésében a programok tapasztalatai – ha lassan is –, de hozzájárultak a szakmai kompetencia-határok tisztázásához (Országos Gyermek-egészségügyi Intézet, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Gyermekvédelmi Szakszolgálat és Gyermekotthonai, ICSSZEM Rákospalotai Javítóintézete, Csepeli Családsegítő Szolgálat). Kiderült, hogy a képzésben résztvevők igényeinek megfelelően hasznos módosítani a képzés elemeit (például az AVP Hungary, illetve a Kolibri Színház esetében).

A megvalósítási időszak végére valamennyi program jól működő részévé váltak a projektek szereplői közötti esetmegbeszélések, szakmai fórumok, kerekasztalok és konzultációk.

***Programok
a közösség
kiengesztelésére
és a bűnisméltés
megelőzésére***

A közérdekű munka büntetésre ítélt munkatevékenységének megszervezésére, a bűncselekmény következtében megsértett közösség kiengesztelésére irányuló három projekt a programokat megvalósító szervezetek és a pártfogó felügyelői szolgálatok közötti szoros partneri együttműködés miatt volt eredményes.

A reszocializációt elősegítő projektek végrehajtásában zökkenőmentes szakmai együttműködés alakult ki a büntetés-végrehajtási intézetek, a megyei munkaügyi központok és a pártfogó felügyelői szolgálatok között. Különösen hatékonyak bizonyultak az a programfelelősi hálózat, amelyet a Békés Megyei Munkaügyi Központ épített ki. A programfelelősi hálózat más, többszereplős projekt hatékonyságát is növelheti.

A Pest Megyei Pártfogó Felügyelői Szolgálat a projekt keretében szervezett konferenciára számos állami, társadalmi és egyházi szervezetet hívott meg. A három egymást követő napon, két helyszínen megtartott konferencia programja kimerült abban, hogy a résztvevők bemutatták munkájukat, de informális eszmecsere, vagy hozzászólásokra már nem szántak időt. Az ellenőrző bizottság megállapította, hogy az ilyen rendezvény divatos, de célt tévesztett, mert nem segítette a valódi együttműködést.

Célcsoportok

Makro projektek célcsoportjai

Az óvodás, a tanköteles korú és az iskolás gyermekek bűnelkövetővé válásának megelőzésére irányuló projektek célja az volt, hogy a bűnmegelőzés gyakorlatát és a bűnmegelőzési ismereteket bevigye az óvodába és az iskolába, a gyermekek szocializációjának részévé tegye. A két pályázat – a *Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Beccaria program* és a *nagykanizsai bűnmegelőzési program* – több közös jellemzővel rendelkezik. Mindkét program meghatározott oktatási intézményekben valósult meg, a célcsoport pedig magában foglalta az adott iskolába járó valamennyi tanulót. Ezek a programok kötelezőek voltak a tanulók számára, ami azonban csak látszólag tette könnyebbé a célcsoport elérését. Az iskola feladata, hogy ne csak kötelezze, hanem motiválja a tanulókat és elérje a „veszélyzónában” lévőket is. A Beccaria program az oktatási intézmények egész hálózatára terjedt ki, ehhez képest azonban viszonylag szűk azoknak a tanulóknak a köre, akiknek élményt jelentett a program elemeinek feldolgozása. A nagykanizsai bűnmegelőzési programban egyetlen speciális helyzetben lévő iskola többnyire hátrányos helyzetű tanulói kaptak új esélyeket.

A 16–25 éves korú, iskolából kimaradt fiatalok és fiatal felnőttek bűnelkövetővé válásának megelőzésére irányuló programok célcsoportja specifikusabb, mint az iskolai bűnmegelőzési projekteké. Az iskolai rendszerből már kiesett, de a munkaerő-piacra még be nem lépő fiatalok társadalmi integrációját a korlátlanul rendelkezésre álló szabadidő, a jellemzően már deviáns, de legalábbis veszélyeztetett életmód és a kortárs csoport csaknem kizárólagos hatása miatt rendkívül nehéz intézményes formák között segíteni. A célcsoport szociológiai jellemzői általánosságban nagyon hasonlóak, mégis valamennyi projekt specifikusan választotta ki a fiatalok között azt a körét, amellyel foglalkozni kívánt. A pécsi „Csellengők” a lokalitás elvének megfelelően egy-egy különösen veszélyeztetett városrészben akarta elérni azokat a fiatalokat, akik sem az oktatási rendszerben, sem pedig a munka világában nem tudnak érvényesülni, mindennapi tevékenységüket és életmódjukat a csavargás és tétlenség határozza meg. Az ugyancsak pécsi „Rács helyett háló” projekt a veszélyeztetett roma fiatalok társadalmi integrációját és az esélykiegyenlítést tűzte ki célul.

Egerben és az egeri kistérségben nagyon magas a korai iskolaelhagyók aránya. A „Patronus Juvenilis” program ezeknek a fiataloknak nyújtott segítséget. Budapesten a Belvárosi Tanoda „Megálló-csoportja” elsősorban a szenvedélybeteg, már deviáns fiatalok társadalmi és iskolai integrációját segítette. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat Fővárosi Hivatala által működtetett „Jóvá Tett Hely” pedig a már bűnelkövetővé vált fiatalok számára szervezett reintegrációs programokat.

A mikro képzési és modellprojektek célcsoportjai

A támogatott projektek a közoktatási, a szociális és a gyermekvédelmi intézményekben valósultak meg. Néhány program az érintett gyermekpopulációt helyezte a középpontba, más programok szakemberek bevonásával a megelőzés szakmai feltételeinek javítását tűzték ki célul.

Minden program elérte a megcélzott populációt. Egyaránt jól működtek a nagyobb csoportos és a fokozottabban veszélyeztetettekkel foglalkozó

kisebb csoportos programok. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat programja eleve több célcsoportra – tanárok és szakemberek, gyerekek, szülők – szerveződött, és igen sikeres volt.

A célcsoportok között megjelentek a fogyatékossgal élő gyermekek éppen úgy, mint a gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben élő fiatalok (például a Prizma Általános Iskola és Óvoda „Kulcs” projektje, a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Gyermekvédelmi Szakszolgálata és Gyermekotthonai).

Voltak olyan projektek is, amelyekben a nagyobb bünelkövetési veszélyeztetettségű fiatalok vettek részt, például a javítóintézetekben (jó voltak a Debreceni és Rákospalotai Javítóintézetben folyó programok).

A programokban az egészségügyben dolgozóktól (védőnő, gyerekorvos, pszichológus) a rendőrségi szakemberekig igen sok terület képviseltette magát (például az Országos Gyermek-egészségügyi Intézet, és a Zemplénért Civil Szervezetek Szövetsége projektjeiben).

*A célcsoportok
kijelölésének
tanulságai*

A megvalósított mikro programokból most kimaradtak a középfokú oktatási intézmények. Ezt a hiányt valamelyest ellensúlyozta, hogy a makro modellprogramok közül háromban (a B.-A.-Z. megyei és a két pécsi program) a középiskolás korosztály is részt vett. A nagykanizsai projekt a szakmunkástanulókkal is foglalkozott.

A programokban nem vettek részt a szülők, illetve a családok. Őket az elkészült kiadványok sem szólították meg.

*A helyreállító
igazságszolgáltatás
és a bünelméltés
megelőzésére
megvalósított
programok
célcsoportjai*

Jellegéből adódóan mind a kétféle program speciális célcsoportra irányult.

A városszépítő és közösség-kiengesztelő jellegű tevékenységre irányuló programok célcsoportja a közérdekű munka büntetésre ítélték.

A bünelméltés megelőzése érdekében a büntetés-végrehajtási intézetekben megvalósított projektek célcsoportja a szabadulás előtt álló fogvatartottak. A Békés Megyei Munkaügyi Központ a célcsoport kiválasztásánál nem tett különbséget olyan elítéltek között, akiket biztos munkahely vár a szabadulás után és olyanok között, akiknek a szabadulás után munkát kell keresniük. Helyesebb lett volna a célcsoport kiválasztásánál azokra a fogvatartottakra koncentrálni, akik bizonyosan segítségre szorulnak a szabadulásuk után.

Két nagyon speciális célcsoporttal dolgozó projekt zajlott. A volt állami gondozott, hajléktalan, többnyire roma származású, egyedülálló bünelkövető fiatalok ismételt bünelkövetésének megelőzését célozta a Diótörés Alapítvány. A fogvatartott elítéltek gyermekeinek integrációját kívánta előmozdítani a Magyar Testvéri Börtöntársaság. A társadalmi bünelméltésnek ezeket a célcsoportokat nem szabad szem elől téveszteni.

Módszerek

*A makro projektek
új szolgáltatásai,
módszertani újításai*

A makro modellprogramokban a bünelméltéssel összefüggő különböző új szolgáltatások épültek ki, a meglévők bővültek, ezzel összefüggésben bizonyos módszertani újítások születtek.

A Beccaria program fő profilja az oktatási és nevelési program volt. Ezt azonban kiegészítették a pedagógusok speciális szakmai-módszertani

felkészítésével. A programban diákoknak, szülőknek és pedagógusoknak készült kiadványokat is felhasználtak.

A nagykanizsai projektben a több mint 1200 nappali tagozatos diákkal foglalkozó szakiskola oktatási, képzési, korrepetálási, pályaválasztási és szabadidős lehetőségek széles körét biztosította tanulóinak annak érdekében, hogy mérsékelje a szociális hátrányokat és megakadályozza az iskolai lemorzsolódást.

Az iskolán kívüli projektek elsősorban a szabadidő hasznos eltöltése, az álláshoz juttatás, illetve az oktatás és képzés céljai köré szerveződtek. Népszerű és hasznos program volt az ingyenes sportolási lehetőségek biztosítása. Hasonlóan sikeresek voltak a klubokban, közösségi házakban a helyi fiatalok számára teremtett programok. Ezeket a fiatalok sajátjuknak érezhetik, és alternatívaként szolgálnak a csavargással, bandába verődéssel szemben.

A Konszenzus Alapítvány Ifjúságsegítő Szervezete által működtetett egri „Patronus Juvenilis” projekt a fiatalok számára szervezett szabadidős programok mellett részt vállalt a helyi ifjúságpolitika alakításában, illetve a fiatalok érdekképviselésének érvényesítésében, hiszen a projektben résztvevő szakemberek, illetve a kortársak képzése és továbbképzése is megvalósult.

A pécsi önkormányzat, illetve a Baranya Ifjúságáért Kht. által kezdeményezett projekt a város két, közbiztonsági szempontból leginkább veszélyeztetett területén végzett bűnmegelőzési tevékenységet. A programban a bűnmegelőzéshez szükséges partnerség és infrastruktúra kiépítésére és a célcsoportnak szóló közösségi, integrációs és prevenciós programok működtetésére törekedtek. Jól működő jelzőrendszert építettek ki. A megvalósításban további partnereket és segítőket is mozgósítottak. Igen sok fiatalot megmozgató, többféle szabadidős és sportprogramot szerveztek, megnyílt a Közösségi Ház, és kondicionáló terem is létesült.

A pécsi Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület projektje elsősorban roma kulturális programok szervezésére és népszerűsítésére, illetve különböző szolgáltatásokat biztosító klubok működtetésére vállalkozott. A kulturális programok célja a roma identitás erősítése, a cigány kultúra értékeinek közvetítése, illetve az előítéletek csökkentése volt. A középiskolás és egyetemista fiatalok klubjában ismeretterjesztő előadásokat tartottak, a filmklubban a cigányság helyzetével, a rasszizmussal, a kisebbségi lét kérdéseivel, továbbá a szenvedélybetegségekkel foglalkozó filmeket vetítettek. Az álláskereső klub a tagoknak alkalmi vagy állandó foglalkoztatást biztosított, de segítséget nyújtott a munkanélküliek regisztrációjához is. Az Internet-klubban lehetőség volt a számítógépes ismeretek elsajátítására.

A budapesti „Jóvá Tett Hely” Képzési, Támogató és Szabadidős Központ szolgáltatásai között szerepelt az egyéni korrepetálás, a szociális tanácsadás, a hozzátartozói és kortárssegítő csoportok működtetése, illetőleg a csoportos szociális készségfejlesztő tréningek, a munkaügyi tanácsadás és az álláskeresés. A projekt keretében esetmegbeszéléseket és szakmai továbbképzéseket is szerveztek a szakmai partnerek között.

A budapesti Belvárosi Tanoda által működtetett Megálló Házba bármikor bárki betérhetett, és ott segítséget kapott. A Megálló Csoportban a gyógyult szenvedélybetegek irányításával működik a terápiás csoport.

Külön önsegítő csoportban foglalkoznak a terápiában részt vevő fiatalok szüleivel. Fontosak az alkotócsoportok is, amelyek drámapedagógiával, zeneterápiával, képzőművészeti foglalkozásokkal segítenek a fiataloknak. A projekt része a speciális tanulási program, amely személyre szabott tanulási és felzárkóztatási napirenddel segíti az iskolából kimaradt fiatalokat a középfokú végzettség megszerzésében.

Összességében tehát elmondható, hogy a makro projektekben kialakult egy olyan – a rászoruló fiatalok számára vonzó, komplex módon megvalósított – segítő-szolgáltató infrastruktúra, amely több irányú támogatásra képes. Jelentősen kiegészíti, színesíti a már meglévő, vagy éppen pótolja a még hiányzó ellátórendszert.

Új szolgáltatások és módszertani újítások a bűnmegelőzési mikro programokban

Több tanfolyam jellegű bűnmegelőzési képzést megvalósító projekt újdonsága az volt, hogy párhuzamosan foglalkoztak a gyerekekkel, a fiatalokkal és a velük foglalkozó szakemberekkel. Ilyen közös képzési program valósult meg az ICSSZEM Debreceni Javítóintézetében és a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Gyermekvédelmi Szakszolgálatának gyermekotthonaiban.

A képző jellegű és a készségfejlesztő programok szakmai értékét növelte, hogy a programokat rugalmasan kezelték, szükség esetén a résztvevők visszajelzése alapján változtatták. Példaként említjük, hogy az AVP Hungary, illetve a Kolibri Színház a képzésben résztvevők igényeinek megfelelően módosította a program elemeit. A Gyermekparadicsom Alapítvány szervezésében folyó animátor képzésbe, a IX. kerületben megvalósított Biztos életre nevelés programba, a Kolibri Színház által alkalmazott drámapedagógiai módszerbe, az AVP Hungary Közhasznú Egyesület tréningjeibe egyaránt számos olyan elem került, amely elősegítheti a már akkreditált, illetve akkreditáció előtt álló képzési programok fejlesztését.

A módszerek újszerűsége miatt külön kiemelendő a Kolibri Színház által megvalósított program. Ebben több ezer gyerek vett részt és a pedagógusok körében is gyorsan népszerűvé vált. Az eddigi tapasztalatok azt jelzik, hogy az iskolapadból „kiszabadult” gyerekek a színházi élmény hatására nyitottá válnak és a bonyolult erkölcsi kérdésekben való állásfoglalásuk kedvezően befolyásolható. A pedagógus-továbbképzésekben egyedülálló metodika – mint azt a miskolci és nyíregyházi vendéjátékok sikere is bizonyítja – alkalmat teremt arra, hogy az új módszer szélesebb körben és nagyobb hatékonysággal terjedjen el addig is, amíg akkreditálása megtörténik.

Az Országos Gyermek-egészségügyi Intézet a gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése érdekében 400 szakember részvételével rendezett videó-konferenciát. Ez a nálunk még kevésbé alkalmazott módszer alkalmasnak bizonyult a speciális ismeretek terjesztésére.

A programokat lezáró nagyobb rendezvényeken (Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, ICSSZEM Debreceni Javító Intézet, Heves Megyei Önkormányzat) nemcsak az elért eredményeket ismertették, hanem a megszerzett tapasztalataikat is megosztották az érdeklődőkkel és a nyilvánossággal. Több program eredményei nyomtatott formában is megjelentek (például a Heves Megyei Önkormányzat, a MindenGyerek Konferencia anyaga).

A programokban megvalósított módszertani újítások és az új szolgáltatások tapasztalatai felhasználhatók a pedagógusok, a szociális és gyermekvédelmi szakemberek felsőfokú képzésének fejlesztésében is.

Alkalmazott új módszerek a helyreállító igazságszolgáltatás és a bűnisméltés megelőzésére megvalósított programokban

A közérdekű munka büntetésre ítélt tevékenységében mind a három projektben a büntetés közösség-kiengesztelő jellege dominált. A tapasztalatok szerint számos esetben sikerült szembesíteni a tettést tettének következményével, néhány esetben a büntetéssel a jóvátétel is megvalósult. A graffiti-mentesítés, a városszépítő tevékenységre szervezett projektek modell-értékűek, országosan is alkalmazhatók.

A Békés Megyei Munkaügyi Központ programjának újszerűsége az, hogy nemcsak a szabadulás előtt álló fogvatartottaknak, hanem pártfogó felügyelet alatt álló regisztrált munkanélkülieknek és a nem regisztrált munkanélküli családtagoknak is szolgáltatást nyújtott az álláskeresőben és a munkaerő-piaci integrációban.

A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet és a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön a szaktanfolyam és az álláskereső tréning együttes alkalmazásával azt akarta elérni, hogy az elítéltek ne csak az elhelyezkedést elősegítő szakismeretek birtokába jussanak, hanem azt is, hogy nagyobb eséllyel vegyenek részt a munkaerő-piaci versenyben.

A Pest Megyei Pártfogó Felügyelői Szolgálat összeállított egy olyan kiadványt, amely a szabaduló elítélteket hasznos információkkal látja el. A kiadvány tervezetét a nyomdai sokszorosítást megelőzően véleményeztették az elítéltekkel, és a beérkezett visszajelzések alapján kiegészítették. A kiadvány mintaértékű, országosan alkalmazni kellene.

A modellprogramok tanulságai

A munkahelyen, munkaidőben tartott tréning nem vált be, mivel a megszakítások, kiesések akadályozzák a hatékony munkát.

A magas fajlagos költség veszélyezteti a képzési és a modellprogramok fenntarthatóságát, tehát megkérdőjelezi magát a módszert is.

Fenntarthatóság

A programok fenntarthatóságának feltételei

A megvalósított programok fenntarthatóságának objektív és szubjektív feltételei vannak.

Az ellenőrző bizottságok megállapításai szerint a legfontosabb eredmény az, hogy a partnerségi viszonyok kialakultak és megszilárdultak. Az érintett szakmák képviselői megtanultak együtt dolgozni. Ennek eredményeként változott a szemléletük, az ügykezelésről az esetkezelésre tértek át. Egyre inkább felismerik a saját kompetenciájuk határait és az esetek megoldásához szükséges szakmai együttműködés új lehetőségeit. Új együttműködési formák jöttek létre, és – ott is, ahol erre korábban nem volt példa – megnőtt az igény arra, hogy további együttműködő partnerek csatlakozzanak a programokhoz. A programok többsége egyéni esetkezelést, a személyes problémák, az életvezetési gondok enyhítését is vállalta. Az így felhalmozódott szakmai tőke a bűnmegelőzési programok fenntarthatóságának legfontosabb biztosítója.

A bűnmegelőzési modellprojektek fenntarthatóságának objektív feltétele, hogy azok az infrastrukturális beruházások (a számítógépek, az ifjúsági klubok, az információs és tanácsadó hálózatok, a közösségi házak, a „Jóvá Tett Hely” Képzési, Támogató és Szabadidős Központ), amelyek a

támogatással jöttek létre, továbbra is a helyi közösségek szolgáltató tevékenységét erősítsék.

A pályázati időszakban elkezdett munka folytatásához mindenütt további forrásokra van szükség. Az elért eredményeket a folytatáshoz szükséges pénzeszközök hiánya devalválhatja.

A fenntarthatóság függ a program jellegétől. (Egy TV csatorna megfelelő támogatás hiányában csak akkor fog további bűnmegelőzési tárgyú filmeket készíteni, ha erre kialakult a piaci igény és megmaradt a szubjektív elkötelezettsége. Ugyanakkor az e pályázat keretében elkészült filmsorozat még egy ideig újra vetíthető, terjeszthető).

A program fenntarthatóságát a résztvevők motiváltsága is befolyásolja. A sajátos céllal szerveződő együttműködések sikerének, hatékonyságának egyik alapfeltétele a találékony és elkötelezett „működtető”.

A fenntarthatóság szempontjából speciális helyzetben vannak azok a szervezetek, amelyek olyan programot valósítottak meg, amely egyébként a szakmai protokoll része, de amelyekre eddig nem volt pénz, vagy hiányzott a szakmai készítés. Például a különböző szociális és gyermekvédelmi, egészségügyi, oktatási intézményekben, illetve az ezen intézmények közötti együttműködésben szakmai követelmény az esetmegbeszélő csoportok, szupervíziós lehetőségek, szakmaközi fórumok működtetése, amelyeket a fenntartónak kellene finanszírozni. A projektek tapasztalata szerint a kötelező szakmai feladatokat maradéktalanul meg kell valósítani. Az elvárásokhoz kell igazítani a szakmai attitűdöt és ennek alapján dönteni a források hatékony felhasználásról.

A „jó gyakorlatok” cseréje

Az OBmB honlapja – www.bunmegelozes.hu – hónapról-hónapra ismerteti egy-egy bűnmegelőzési sikertörténetet. Az „Eszköztár” című rovatában részletesen bemutatja a modellprojekteket. A tematikus honlap elősegíti a tájékozódást és a tapasztalatok cseréjét (az érdeklődést mutatja, hogy 2005-ben a honlap „Eszköztár” rovatának havonta átlagosan közel 1100 látogatója volt).

A honlap angol nyelvű oldalán néhány modellprogramot ismertettünk annak érdekében, hogy a külföldi szakemberek is megismerjék a magyar gyakorlatot. Gondoskodtunk arról, hogy nemzetközi szervezetek (például az Európai Városbiztonsági Fórum) honlapján megjelenjenek a magyar gyakorlatok. Ugyanakkor a magyar nyelvű honlapunkon is bemutatunk példákat a külföldi jó gyakorlatokból.

A „jó gyakorlatok” cseréjét szolgálta a meghívott programok bemutatkozása a Kriminálexpo bűnmegelőzési szakmai napján, és a tárcaközi együttműködésben létrejött „e-Magyarország roadshow”, amelynek állomásain az adott régióban érdekelt programokra hívták fel a figyelmet.

A projektek monitorozását végző szakemberek tapasztalatai szerint a vizsgált programok vezetői ismerik a hasonló területen tevékenykedők munkáját, figyelemmel kísérik a máshol alkalmazott módszertani újításokat. A támogatott pályázók többsége szervezett olyan programzáró szakmai találkozót, konferenciát, amelyre meghívták más projektek képviselőit, valamint elismert elméleti és gyakorlati szakembereket. Ezek

a fórumok nagyban hozzájárultak a bevált gyakorlatok terjesztéséhez.

Hasznosítható tanulságok

A pályázatot kiíróknak és a pályázóknak egyaránt fokozott figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy a hátrányos helyzetben lévő régiók, települések bekapcsolódhassanak a programokba. A helyben szükséges, de ott még elérhetetlen szakértelem külső szakértőkkel pótolható.

Mindenféle szakmai munkában támogatni kell az esetmegbeszélést. A pártfogóknál az esetmegbeszélő csoportos foglalkozások bekerültek az intézményi működésbe. El kell érni, hogy ez a módszer minden érintett szakmában a szakmai működés részévé váljon. Kizárólag pályázati keretből azonban az ehhez szükséges feltételek nem biztosíthatók. A pályázatok keretében csak a modellértékű megoldások dolgozhatók ki.

A pályázatok kiírásakor és azok elbírálásakor érdemes átgondolni, milyen képzések kapjanak támogatást, illetve ha még nem akkreditált képzés részesül támogatásban, akkor annak a minősége hogyan kontrollálható.

A pályázatok elbírálásánál fokozott figyelmet kell fordítani a képzéseket, programokat vezető szakemberek alkalmasságára, felkészültségére. Az ezt igazoló dokumentumok a pályázatok kötelező elemei.

A pályázatonak figyelembe kell vennie a megvalósítás fajlagos költségeit, ezen belül a különböző tevékenységekhez rendelt kiadások nagyságrendjét, a „piaci” értékeket. A bírálat során fokozott gondot kell fordítani a fajlagos költségek elemzésére, például pályázati forrásból munkaköri kötelezettség nem honorálható.

A pályázóknak dönteniük kell arról, hogy a projekt szakmai munkájában való részvételt helyes és hasznos-e az érintett szakembereik számára kötelezővé tenni.

A program menedzselése önálló és egyenrangú szakmai feladat. Általános tapasztalatként megállapíthatjuk, hogy az OBmB Titkársága pályázati kiírásainak struktúrája és követelményrendszere megfelel az európai uniós pályázatok elvárásainak. A nálunk sikeres pályázati tapasztalattal rendelkezők nagyobb eséllyel indulhatnak az uniós pályázati programokon.

A megvalósított modell-értékű projekteket program-bázisban kell rögzíteni és az érdeklődők számára hozzáférhetővé kell tenni. Tekintettel a bűnmegelőzés multidiszciplináris és multiszektoriális természetére, a civil szervezeteket, önkormányzatokat és a gazdaság szereplőit ösztönözni kell a bázis használatára.

II. Az OBmB tagjainak tevékenysége

A cselekvési program végrehajtásának felelősei és közreműködői

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó, 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokat az 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat tartalmazza. A kormányhatározat értelmében az általános rendelkezések körében gondoskodni kell a bűnmegelőzés szereplői közötti koordinációról, és korszerűsíteni kell a bűnözés mérésére szolgáló rendszert. A program második része a stratégia prioritásainak megfelelően határoz meg intézkedéseket, továbbá konkrétan megjelöli a végrehajtandó jogalkotási és egyéb feladatokat. A cselekvési program a feladatok végrehajtásáért az OBmB miniszter tagjait jelöli meg felelősként. Sok esetben azonban a minisztérium felügyelete alá tartozó szervek, illetve háttérintézmények valósítják meg az előírt programot, intézkedést. A szakmai és civil szervezetek, egyházak képviselői és az üzleti szektor is bekapcsolódik a cselekvési programba. A jelentésnek e fejezete a cselekvési program kötelezettjeinek és az OBmB más tagjainak 2005. évi tevékenységét értékeli.

1. Általános rendelkezések

a.) Koordinációs feladatok

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája a társadalompolitika integrált részének tekinti a bűnmegelőzést. A célok eléréséhez az ágazati szakpolitikák és a közösségi bűnmegelőzésben résztvevő további szereplők összefogása szükséges. A hatékony együttműködés akkor valósul meg, ha jól működik az egymás közötti, a vertikális, illetve a horizontális koordináció. A minisztériumok beszámolója alapján megállapítható, hogy a tárcák a belső intézkedéseikben, útmutatóikban és az általuk készített jogszabályokban érvényesítik a bűnmegelőzés szempontjait.

Az egymás közötti koordinációt jelzi az, hogy a legtöbb programot meghirdető tárcák a pályázati programjaikról egyeztettek. A tagok többsége aktívan részt vett az OBmB ülésein, részletesen – szóban és írásban – beszámolt a bűnmegelőzési célú vagy a bűnmegelőzéshez kapcsolódó feladatainak végrehajtásáról.

b.) A bűnözésmérés középtávú programja, a bűnözésföldrajzi információs rendszer frissítése

A bűnözésmérés középtávú programja

A társadalmi bűnmegelőzési feladatok végrehajtásához, a beavatkozási lehetőségek meghatározásához elengedhetetlen a bűnözési helyzetet jellemző adatok megismerése, az ezeket tartalmazó statisztikai rendszerek – technikai és tartalmi – fejlesztése. A cselekvési programban a fejlesztési célok elérése érdekében megfogalmazottaknak megfelelően a BM elkészítette a hazai bűnözésmérés középtávú programját, amelyet a 4/2006. (BK 3.) BM utasítás tartalmaz. A program szerint két fő fejlesztési irány követendő: a bűnözésre adott jogi válaszok számbavételének javítása, a különböző

szakágakból származó információk integrálása, és a társadalmi tények összegyűjtése. Így például a sértetté válás nyomon követése vagy a média bűnözésképeinek módszeres elemzése. A rendszer tartalmi fejlesztését a szakmai konszenzusok megteremtésén kívül az érintett szervek rendelkezésére álló anyagi források is befolyásolják. A bűnözésmérés korszerűsítését tartalmazó program igazodik az uniós elvárásokhoz. Ehhez uniós támogatást is igénybe lehet venni. A BM erre pályázatot nyújtott be.

A feladatok összehangolására a BM mint felelős tárca állandó munkacsoportot hozott létre, és más érdekeltekkel is egyeztetést folytat. Évek óta napirenden van az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ERÜBS) átalakítása. Ennek érdekében 2005-ben a BM és a Legfőbb Ügyészség szakmai kollégium létrehozásában állapodott meg. A BM az ERÜBS fejlesztésére vonatkozóan egyeztető megbeszéléseket kezdeményezett az ORFK-val, illetve az Ügyészséggel. Közös álláspont az, hogy a korszerűsítést több lépcsőben valósítják meg. Első lépésként a hálózati adatgyűjtési technológia bevezetése valósul meg. Az ERÜBS 2006. január 1-jétől a jelenlegi DOS alapú BTA adatrögzítő és ellenőrző szoftver alkalmazásáról fokozatosan áttér a hálózati technológiával működő, a BM által kifejlesztett netBTA adatgyűjtő rendszer alkalmazására. Ez azt is lehetővé teszi, hogy a rendőrség bűnügyi ügykezelő rendszeréből (ROBOTZSARU) – más érintett szerv hasonló feladatokat ellátó alkalmazásából származó adatok felhasználásával a papír adatlapokat kiiktassák. Ezt követően tervezik az ERÜBS-ben gyűjtött adatok tartalmának felülvizsgálatát és korszerűsítését, és kezdeményezik a nyomozati és a bírói szak adatainak összekapcsolását, amelyhez a netBTA adatgyűjtő rendszer optimális technikai és adatvédelmi feltételt biztosít. Az ügyészség azt tervezi, hogy 2006. év végéig valamennyi ügyészi szerv csatlakozik a rendszerhez.

A BM a programjában meghatározottak szerint megkezdte a szabálysértési statisztika korszerűsítését is. A statisztika visszakerül az OSAP rendszerbe, és az adatgyűjtés kiterjeszhető lesz a szabálysértési ügyekre és cselekményekre egyaránt.

Bűnözésföldrajzi Információs Rendszer

A cselekvési program előírja a BM Bűnözésföldrajzi Információs Rendszere széleskörű elérhetőségének biztosítását és folyamatos frissítését. A tavaly elkészített rendszer a BM honlapján elérhető. Előnye az, hogy a bűnözéssel összefüggő országos, megyei és települési adatok hozzáférhetőek. Hátránya, hogy a településeknek csak a 2002. és a 2003. évi adatait tartalmazza. Az időszzerű adatok közzététele a bűnmegelőzéssel foglalkozók munkájának segítése és a nyilvánosság tájékoztatása érdekében igen fontos.

Rövidesen rendelkezésre állnak a minisztérium az önkormányzatok bűnmegelőzési szerepvállalásáról szóló, a közigazgatási hivatalok bevonásával már elkészült felmérés megyei, kistérségi és település-szintű adatai.

2. A bűnmegelőzési stratégia prioritásaival összefüggő feladatok végrehajtása

A tárcák a cselekvési programban szereplő bűnmegelőzési

feladataiknak sokszor pályázatok útján tesznek eleget. A 2005-ben kiírt pályázatok összesített listáját a 2. számú melléklet tartalmazza.

a.) A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése, csökkentése

A gyermek- és fiatalkorúak a cselekvési programban

A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése és csökkentése érdekében a cselekvési program a jelzőrendszer fejlesztését, a szakemberek képzését és együttműködését írja elő, továbbá olyan programok, intézkedések megvalósítását fogalmazza meg, amelyek a gyermekek erkölcsi értékrendjének fejlesztését, a veszélyeztetett helyzetben lévők segítségét, a fiatalkorú elítéltek társadalomba való integrálását célozzák.

A jelzőrendszer továbbfejlesztése

A fiatalokkal kapcsolatba kerülő hatóságok, intézmények közötti jelzőrendszert intenzíven tovább kell fejleszteni. Az OBmB 2006. januári ülésén megvitatta a fejlesztés irányait, a jelzőrendszer fogalmának értelmezését és a már jól működő jelzőrendszerek gyakorlati tapasztalatait.

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat 2005 őszén olyan kérdőíves vizsgálatba kezdett, amely a gyermekjóléti szolgálatokkal folytatott együttműködések értékelésére és a jelzőrendszer hatékonyságának felmérésére szolgál. A jelzések nyomon követése érdekében olyan regisztrációs lapot vezettek be, amelyen a pártfogó felügyelő dokumentálja, milyen esetben, milyen okból és milyen szervnek jelzett. A rendőrség a családon belüli erőszak kezelésére és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására kiadott intézkedésének tapasztalata az, hogy a protokoll alkalmazásával többszörösére növekedett a gyermekjóléti intézményeknek küldött jelzések száma. Hiányzik azonban a jelzést fogadók visszajelzése a megtett intézkedésről. Ezért a hatékonyság nehezen mérhető.

A stratégiából és a cselekvési programból eredő feladatok megvalósításáról a tárcák és a szakmák között folyamatos a kommunikáció. Ezt sokszor az új képzési formákkal érik el. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat például minden évben konferenciát szervez a gyermekvédelmi koordinátorok számára. A gyermekvédelemben dolgozók képzését az ICSSZEM is fontos feladatnak tekintette, amelybe bevonta az Országos Kriminológiai Intézetet és a BM Bűnmegelőzési Akadémiát is. A BM Országos Bűnmegelőzési Központ 5 millió forintos támogatásával a BM Bűnmegelőzési Akadémia a Baranya megyei Rendőr-főkapitányság a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet bevonásával 2005 elején kezdte el „A tanulók Ön- és vagyonsvédelemre nevelésének iskolai programját”.

2005-ben civil szervezetek bevonásával több országos és megyei konferenciát szerveztek, és a civilek maguk is kezdeményeztek szakmai programokat. A Szociális Szakmai Szövetség például a szegénységről tartott fórumokat.

Az emberi jogok és demokratikus értékek megismertetése a fiatalokkal

Az emberi, gyermeki és diákjogok megismertetése volt a célja az OM különböző rendezvényeinek és versenyeinek. Ezeket az Állampolgárságra Nevelés Európai Évének keretében rendezték. Az ICSSZEM Gyermek és Ifjúsági Alapprogramjának a városi diák-

önkormányzatok és a gyermek- és ifjúsági önkormányzatok számára kiírt pályázataiban is szerepel a demokratikus életre nevelés.

***Egészségfejlesztés,
drogprevenció***

A cselekvési programban kijelölt tárcák mindegyike támogatta a fiatalok egészséges életmóddal kapcsolatos felvilágosító programjait. A rendőrség 2005-ben is folytatta 1994 óta működő D.A.D.A programját, amelyben évente mintegy 60 ezer iskolás vesz részt. A kísérleti program után a 2005/2006-os tanévben vezették be a középiskolásokat célzó ELLEN-SZER programot. Az ifjúsági tárca és az OM a cselekvési programban foglaltak szerint 2005-ben is támogatta az alap- és középfokú oktatási intézmények egészségfejlesztési és drogmegelőzési tevékenységét.

Az Egészségügyi Minisztérium a Nemzeti Népegészségügyi Program keretében dohányzás-ellenes programot hirdetett. Ennek keretében 22 ezer diák vett részt előadásokon, játékos megelőzési programokon, rajzversenyen.

A tárcák számos olyan programot támogattak, amelyek a fiatalok felelős szexuális és drogelkerülő magatartását segítették elő. A Nemzeti AIDS stratégia keretében 2005 júliusában zárult le a családi életre nevelési modell program első része. Az ICSSZEM, az OM és az EüM is támogatta a szexuális felvilágosítást szolgáló információs anyagok, plakátok készítését. Az Országos Gyermekeségügyi Intézet komplex prevenciók alkalmazásával a szülői hivatásra felkészítő kurzusokat szervezett.

A felsőoktatásban az egészségfejlesztéssel és a kábítószer-prevencióval foglalkozó tárgyak bevezetését több tárca is támogatta. 2005-ben az Egészségügyi Minisztérium elkészítette az egészségfejlesztési tantárgy tananyagát, 2006-ban pályázat alapján 11 felsőfokú intézményben kezdődhet meg a tantárgy oktatása. Az ICSSZEM a kábítószer-prevencióval kapcsolatos tantárgyak bevezetésére hirdetett pályázatot. Az oktatási tárca tájékoztatása szerint 2005-ben a pedagógusok a továbbképzési programok keretében például addiktológiai konzulens, bűnmegelőzési szervező, egészségfejlesztő mentálhigiénikus, közbiztonsági vezető kurzusok között választhattak. Tovább folytatódott az ifjúsági drogügyi koordinátorok képzése.

A programokba egyre gyakrabban bevonják a szülőket is. Egyes – különösen drogprevenciók programokban – kifejezetten a szülőknek tartanak felvilágosító rendezvényeket.

***Környezeti értékek,
kulturális örökség
tisztelete***

Folytatódott – a több tárca által együtt gondozott – Erdei Iskola, valamint az ökoiskola program. Az ICSSZEM segítette a Turista Magazin megjelenését. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Nemzeti Környezeti Nevelési Program és a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében ismerteti meg a tanulókat a környezetvédelmi és környezet-egészségügyi szempontból hatékony technológiákkal. Az ENSZ környezetvédelemmel kapcsolatos stratégiájának mintájára Magyarországon is megkezdődött a környezettudatosan élő és cselekvő fiatalok nevelését célzó átfogó stratégia kialakítása. A kulturális örökség megismerésére biztosított rendkívüli lehetőséget a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a „Múzeumok Éjszakája” program anyagi támogatásával. Hasonló célokat szolgált a Kulturális

Örökségvédelmi Hivatal Kulturális Örökség Napjai programja, valamint a Hivatal által támogatott „Gyermekek az épített és természeti környezetért” pályázat.

***Erőszakmentes
konfliktuskezelés***

A bűnelkövetővé válás esélyét csökkentik az erőszakos magatartás elkerülését, a konfliktusok erőszakmentes feloldási technikáinak megismertetését célzó programok. Az OM a pedagógusképzésekbe integrálta a konfliktuskezelés technikáit. Az ICSSZEM pályázataiban kiemelt témaként szerepelt a problémák békés megoldásainak terjesztése. Az Országos Szociális és Gyermekvédelmi Továbbképzési és Szakvizsgabizottság által támogatott programok között szerepelnek az agresszió-kezelési és a mediációs technikák széles körű megismertetését célzó programok is. A Mobilitás Információs Szolgálat által szerkesztett „Ugródeszka” című kiadványban is rendszeresen megjelennek a konfliktuskezeléssel kapcsolatos cikkek.

***A biztonságos életre
nevelés***

Az ICSSZEM Biztonságos életre nevelő programja a biztonságos élet készségeinek tanulásával, megerősítésével kívánja elősegíteni a családon kívül élő gyermekek körében az áldozattá, bűnelkövetővé válás elsődleges prevencióját. Egyre több intézmény önkéntesen kapcsolódik be a programba. A BM Biztonságos életre nevelő programja tovább folytatódik az iskolákban és a gyermekvédelmi intézményekben.

Az Országos Gyermekkegészségügyi Intézet az OBmB támogatásával orvosok, védőnők és gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek számára szervezett video-konferenciát. Ennek anyagából 2006-ban oktatási módszertani útmutató készül.

A gyakorlati tapasztalatok széles körű megismertetéséhez járult hozzá a BM Bűnmegelőzési Akadémia. „A gyermekek elleni erőszak és megelőzésének hatékonyabb kezelése” címmel az AGIS program keretében felméréseket készített gyermekvédelmi intézményekben, amelynek alapján képzési programot dolgoznak ki. A képzések célcsoportjai a rendőrség, az oktatás, az igazságügyi, az egészségügyi és a szociális szféra képviselői.

***Hátrányos helyzetű
fiatalok
integrációjának
elősegítése***

Az ismertté vált bűnelkövető fiatalok többsége hátrányos helyzetű családból származik, gyermekkorában szegregált, marginalizált környezetben nevelkedik. A szociális helyzet javítása mellett az oktatás és a foglalkoztatás körében látható törekvés az esélyegyenlőség megteremtésére. 2005-ben is folytatódott a „Biztos kezdet” országos programja a hátrányos helyzetű térségekben, lakókörnyezetben élő kisgyermek és családok támogatása érdekében 11 vidéki településen és Budapest Józsefvárosban. A program a 0-6 éves korú gyermekekkel és szüleikkel való közvetlen és intenzív foglalkozással segíti elő a gyermekek fizikai, intellektuális és szociális fejlődését. 2006-ban tervezik a program kiterjesztését.

A nehéz körülmények között élő diákok iskolai előmenetelének segítésére az oktatási tárca meghirdette a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programját és az Útravaló Ösztöndíjprogramot. Az OM esélyteremtő rendszerének fontos eleme a „Szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok felsőfokú tanulmányait

elősegítő” program. A program keretében olyan hátrányos helyzetű fiatalok, akik költségtérítéses képzésre nyertek felvételt, miniszteri engedéllyel államilag finanszírozott helyen végezhetik tanulmányaikat. A hátrányos helyzetű fiatalok esélyeinek javításába bekapcsolódnak civil szervezetek is. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány támogatásával a Hátrányos Helyzetű Emberekért Alapítvány pécsi programja keretében eddig 30 garzonlakást adtak át a rászorulóknak, és 29 fiatal részesült bér- és képzési támogatásban.

***A romák
integrációjának
elősegítése***

A 2005-2006. tanév első félévében az ICSSZEM és a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány közösen írta ki a roma tanulók tanulmányi ösztöndíj pályázatát az előző évben kiírt tanulmányi ösztöndíj pályázathoz hasonlóan.

A foglalkoztatási esélyek növelése érdekében a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Foglalkoztatási Hivatala pályaaorientációs csoportfoglalkozásokat szervezett romák számára.

A munkaügyi tárca pénz hiányában nem tudta megvalósítani 2005-re tervezett „A fiatalok első munkavállalását elősegítő képzés alkohol, drogfüggőség, sértetté és bűnelkövetővé válás megelőzésére” című programját. Helyette a halmozottan hátrányos helyzetűek, különösen a romák számára összeállított központi képzési programot indított be, amelyben – uniós források felhasználásával – gyermekfelügyelőket, gyermek- és ifjúságvédelmi felügyelőket, szociális gondozókat és ápolókat, házi szociális segítőköt, roma referenseket képeznek.

A hátrányos körülmények között élő roma gyerekek fizikai lemaradásának csökkentése érdekében az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya „107 – Esély a sporttal!” címmel dolgozott ki programot.

A cselekvési program külön feladatként határozta meg azt, hogy minél több roma fiatal válhasson gyermekvédelmi, szociális, rendészeti területen szakemberré. Ennek érdekében a BM és az ICSSZEM hirdetett pályázatot. Az ICSSZEM háttérintézménye, valamint a Honvédelmi Minisztérium a katonai pályát választó roma fiatalok számára dolgozott ki közös programot.

A roma integrációhoz a Református Egyház is hozzájárul. Több településen végeznek közösségépítő tevékenységet. E programok közül kiemelkedő a Sárospataki Református Teológiai Akadémia programja, valamint a Debreceni Hídépítő Misszió képzései.

***Programok az
iskolából kimaradt
fiataloknak***

A cselekvési program az iskolából kimaradt, valamint a munkanélküli fiatalok segítségét szolgáló foglalkoztatási, képzési programok kidolgozását és folytatását írja elő több tárca számára. A munkaügyi központok rendszeresen szerveznek munkaerő-piaci programokat az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező fiatalok számára, és felmérést végeznek a középfokú oktatási intézményekben, amelynek célja a „lemorzsolódó” fiatalok munkaerő-piaci helyzetének és esélyeinek vizsgálata.

Az OM Szakiskolai fejlesztési programja is az általános iskola befejezésének támogatását, a szakképzésre való felkészítést, a szakmunkások sikeres pályakezdését kívánja elérni. 2005-ben fogadta el a Kormány a szakképzés-fejlesztési stratégiát, amely a fejlesztési

program folytatását határozta meg. A 2007-től 2011-ig szóló második fejlesztési program célul tűzi ki a szakképzéshez való hozzáférés javulását és az iskolából kimaradók számának csökkenését.

***A sport és szabadidős
tevékenységek
szervezése***

A fiatalok iskolán kívüli hasznos programjai, sportolási lehetőségei alkalmasak lehetnek képességeik feltárására és a fair play szabályainak megismertetésére, a közös élmények pedig hozzájárulhatnak a kirekesztett csoportok integrációjához is.

Az ICSSZEM Gyermek és Ifjúsági Alapprogramja új játszóterek építésének támogatásával járult hozzá az ifjúsági szabadidő-eltöltés helyszíneinek kialakításához, és táborozási pályázatokkal tette lehetővé a szabadidő tartalmas eltöltését. A pályázatok között előnyt élveztek azok, akik a sport általi nevelés témaköréhez kapcsolódó tematikával pályáztak, a fogyatékos és ép fiatalok együttes szabadidő-eltöltését célozták, vagy programelemként illesztették be a környezeti nevelést és közösségépítést. Támogatásukkal a halmozottan sérült és fogyatékos gyermekotthonokban élő gyerekek 2005-ben három turnusban üdülhettek Zánkán. Az OM szintén pályázatokkal segítette az ifjúsági sport- és kulturális programok megvalósítását.

A Nemzeti Sporthivatal 2005-ben több millió forinttal támogatta civil szervezetek sport- és szabadidős programjait. Támogatásukkal a Magyarországi Éjféle Sportbajnokságok Egyesülete veszélyeztetett életkörülmények között élő fiataloknak nyújtott éjszakai sportolási lehetőségeket. A Nemzeti Sporthivatal külön pályázati keretet biztosított a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok szabadidős tevékenységéhez.

Az Országos Bűnmegelőzési Központ városi közbiztonságot szolgáló 60 millió forintos pályázata a kedvezőtlen gazdasági adottságú térségekben élő, iskolából kimaradt és munkanélküli fiataloknak szervezett szabadidős programokat is támogatta.

A Biztonságos Magyarorszáért Közalapítvány pályázattal támogatta bűnmegelőzési célú nyári táborok és bűnmegelőzési, áldozatvédelmi programok szervezését.

A Kormány által 2005. november 16-án elfogadott Nemzeti Sportstratégia új szemléletet vezet be. Eszerint a sport eszköz a társadalmi célok, így a közösségépítés és a társadalmi integráció eléréséhez. A Sportstratégia végrehajtásához kapcsolódó intézkedéscsomag alapján jövőre pályázattal támogatják a tanórán kívüli iskolai sportfoglalkozásokat, a „tárt kapus” sportlétesítmények programját, az infrastrukturális fejlesztéseket, így többek között a szabadidőparkok korszerűsítését, a sporteszközök vásárlását.

A megfelelő szakmai felkészültségű szakemberek számának növelése érdekében az oktatási tárca a pedagógus-továbbképzésben lehetőséget nyújtott művészetterápiás, illetve játék- és szabadidő-pedagógus képzettség megszerzésére.

***A „biztonságos
szórakozóhely”
programot
szakmai kontroll
biztosításával
terjeszteni kell***

A BM OBmK a „Nagyvárosok közbiztonsági, bűnmegelőzési programjainak támogatása” című pályázatával ösztönözte a biztonságos szórakozóhely hálózat kiépítését. Ebből a keretből összesen kilenc pályázó valósíthatta meg programját. A Szolnoki Rendőrkapitányság is kezdeményezte a program beindítását, amelyhez

2005-ben négy szórakozóhely csatlakozott. Az ICSSZEM pályázati kiírásaiban számos olyan pályázat található, amelyek hozzájárulnak a biztonságos szórakozóhely mozgalom kiterjesztéséhez, „parti szervíz” jellegű szolgáltatások biztosításához. Az OBmB decemberi ülésén a Biztonságos Szórakozóhelyek Egyesülete tájékoztatást adott eddig elért eredményeikről. Itt fogalmazódott meg az a kritika, hogy a program megvalósításából hiányzik a szakmai kontroll.

Az Országos Baleset-megelőzési Bizottság 2005-ben augusztus és október között a disco-balesetek megelőzése érdekében szervezte az „Érj haza!” kampányt.

*Alkohol-, illetve
kábitószer használó
fiatalok*

A szenvedélybetegek közösségi ellátásának 2005-től önálló normatív támogatása van. Az ICSSZEM folytatta a szenvedélybetegek közösségi ellátása szakmai protokolljának kialakítását, az Egészségügyi Minisztériummal együttműködve kidolgozta a kórházi szociális munka módszertanát. Az Országos Addiktológiai Intézet a TÁMASZ hálózaton keresztül ifjúság addiktológiai megelőző-ellátó munkát végez. Az Egészségügyi Minisztérium a Nemzeti Népegészségügyi Program keretében támogatta a szenvedélybetegek szakellátásának fejlesztését, és az ICSSZEM is pályázattal támogatta a szenvedélybetegek családban, lakókörnyezetben maradását, illetve reintegrációját.

Elítélt fiatalok

Az elítélt fiatalok társadalmi reintegrációjának segítése érdekében tett intézkedéseket „A bűnismétlés megelőzése” című alfejezet tartalmazza.

*Sértetté válás
megelőzése*

A statisztikák szerint gyermek- és fiatalkorban egyforma eséllyel következhet be az elkövetővé, illetve a sértetté válás. Ezért a bűnokok csökkentése mellett – főként tájékoztatással és bűnmegelőzési, biztonsági ismeretek oktatásával – hozzá kell járulni a sértetté válásuk kockázatának csökkentéséhez is. Ennek érdekében az ICSSZEM, a BM, a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány és a rendőrkapitányságok szerveztek tájékoztató programokat, tábort. A gyermekek hasznos információkat szerezhetnek a BM támogatásával megvalósított rendőrségi programok keretében: „Jó, ha tudod!”, „A Biztonság szigete”, „A tanulók ön- és vagyónvédelemre nevelésének iskolai programja”. A Sziget fesztiválon a BM, a rendőrség és a katasztrófavédelem közös „Yard sátrat” épített fel, ahol játékos programokat szerveztek, tájékoztató programokat tartottak.

Az Országos Rendőr-főkapitányság – a belügyminiszter kezdeményezésére – a gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenység komplex kezelése érdekében feladattervet készített a kiskorúak által, illetve sérelmükre elkövetett bűncselekmények megelőzésére. Feltárták a kiskorúak kriminalitásának aktuális helyzetét, vizsgálták a gyermekek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények sajátosságait. Ezekből kriminalisztikai és bűnmegelőzési ajánlások készültek. Értékelő jelentés készült visszaélés kábítószerrel bűncselekményben a kiskorúak részvételéről, illetve érintettségéről. Jelentések készültek az általános iskolákban a kiskorúak sérelmére és az általuk elkövetett bűncselekmények jellemzőiről, valamint az iskolai

erőszakról. A felmérések eredményeit a helyi kapitányságok napi munkájukban hasznosítják. A Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság olyan iskola programot indított, amely feltárta az iskolában előforduló bűncselekmények közvetlen kiváltó okait, és ennek alapján ajánlásokat fogalmazott meg az iskola vezetésének és a szülőknek. Az ICSSZEM támogatásával kiadvány készült „Te sem érdemled meg, hogy bántsanak” címmel. Az OM a gyermekbántalmazások felismerésére és kezelésére pedagógus-továbbképzési programokat szervezett.

b.) A városok biztonságának fokozása

A városok biztonsága A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája végrehajtásáról szóló cselekvési program a városok biztonságának erősítése érdekében olyan feladatokat ír elő, amelyek megvalósításában együtt kell működni a kormányzati, az önkormányzati és a civil szervezeteknek. E fejezetben tárgyaljuk a városok és vonzáskörzetük, valamint a városias jellegű települések biztonságával kapcsolatos tapasztalatokat is.

Növekedett az önkormányzatok szerepvállalása

Az önkormányzatok bűnmegelőzési szerepvállalásáról – a közigazgatási hivatalok bevonásával – a belügyi tárca készített felmérést. A felmérés eredménye azt mutatja, hogy az önkormányzatoknak a helyi bűnmegelőzésről alkotott szemléletéből általában még hiányzik a közösségi elem. A helyi biztonság megteremtését elsődlegesen rendőrségi feladatnak tartják. Sokszor csak a rendőrség anyagi támogatását vállalják. Növekszik azonban azoknak a településeknek a száma, ahol tudatos a biztonsági helyzetértékelés, működik a partnerség.

A cselekvési program előírja, hogy pályázatokkal kell ösztönözni a településeket arra, hogy elkészítsék saját bűnmegelőzési stratégiájukat. A Belügyminisztérium az önkormányzati társulások közbiztonsági, bűnmegelőzési programjai támogatására 2004-ben meghirdetett, 100 millió forintos keretösszegű pályázatán nyertes programok 2005-ben valósultak meg. A települési önkormányzatok 11,8 százaléka készített eddig bűnmegelőzési stratégiát, programot. Ezzel szemben a főváros, valamint a megyei jogú városok (77,27 százalék), a fővárosi kerületek (66,66 százalék), kisebb arányban a városok (40,15 százalék) rendelkeznek bűnmegelőzési stratégiával. Egyértelmű „elmaradás” jellemzi a nagyközségeket (15,33 százalék), valamint a községeket (19,67 százalék). 2005 áprilisában a BM 60 millió forint támogatási összegre írt ki pályázatot saját céltámogatású keretében a megyei jogú városoknak „Nagyvárosok közbiztonsági, bűnmegelőzési programjainak támogatására” címmel. A pályázatok között előnyben részesültek a több területre kiterjedő, újszerű, komplex, a bűnmegelőzés korszerű módszereit felhasználó olyan modellértékű programok, amelyek széleskörű társadalmi összefogáson alapulnak.

A tevékenységükről beszámoló megyei jogú városok (Győr, Miskolc, Pécs, Szeged) mindegyike és a főváros is rendelkezik stratégiával, vagy koncepcióval. A megvalósításról évenként beszámolnak a képviselőtestületnek. Győr a 2 éves stratégia felülvizsgálatát tervezi. A Fővárosi Önkormányzat pedig a saját koncepciójának megújítása

érdekében tanulmányokat készített. A főváros arról is beszámolt, hogy nemzetközi tapasztalatok hasznosításával kidolgozzák a Bűnmegelőzési Chartát.

A Belügyminisztérium szakmai társszervezésében a KRIMINÁLEXPO IT-SEC 2005 konferencia és szakkiallítás központi témája a városbiztonság volt. Az Európai Városbiztonsági Fórum (EFUS) itt tartotta soros ülését, és „Biztonságos Városok – Bűnmegelőzési Kultúrák” címmel szemináriumot rendeztek, amelyen az érdeklődőknek a városbiztonság nemzetközi aktuális problémáiról és a megoldási alternatívákról számoltak be. A hazai tapasztalatokat a Városbiztonsági Konferencia mutatta be.

A települési önkormányzatok társulások létrehozásával is erősítik a bűnmegelőzési feladatok széleskörű összefogásban történő megvalósítását. A belügyi tárca felmérése szerint az önkormányzatok 18,44 százaléka vesz részt bűnmegelőzési célú társulásokban. A társulások működését módszertani segítségnyújtással és képzésekkel is támogatta a BM. Modellértékű a Somogy Megyei Közigazgatási Hivatal kezdeményezése. Eszerint a megye valamennyi kistérségének önkormányzati társulását felkeresték egy közös koncepció kialakítása érdekében. A kistérségi társulási tanácsok a feladat végrehajtása érdekében valamennyi kistérségben bűnmegelőzési koordinátort neveztek ki. Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata arról számolt be, hogy elkészült a Szegedi Kistérség középtávú közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiája, amelyet a résztvevő önkormányzatok képviselőtestületei a közeljövőben fogadnak el.

Több megyei önkormányzat is elfogadta a közép- és hosszútávú bűnmegelőzési stratégiáját (például Baranya és Fejér megye).

A Fejér megyei koncepcióban szerepel a helyi viszonyokra jellemző két további prioritás: „kistérségek és települések biztonsága”, valamint „a közlekedés biztonsága és a közlekedési bűncselekmények megelőzése”.

Együttműködés a városokban és a településeken

A bűnmegelőzésben csak a partnerség formájában megvalósuló hosszú távú együttműködés lehet hatékony. A résztvevők közötti partneri együttműködésnek folyamatos kapcsolattartáson, problémaorientált párbeszédre, a tevékenység értékelésén, a jelzésen és visszajelzésen kell alapulnia. Anyagi támogatással nem helyettesíthető a partneri kapcsolat.

A cselekvési programban foglaltaknak megfelelően a BM „Az önkormányzatok és a rendőrség együttműködésén alapuló bűnmegelőzési pályázatok támogatására” 70 millió forint értékben írt ki pályázatot a városi és a kerületi önkormányzatok, valamint a helyi rendőri szervek részére. 2005-ben a pályázatok benyújtásának először volt feltétele az együttműködésen alapuló bűnmegelőzési programok megvalósítása.

A Fejér Megyei Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Bizottság együttműködő partnereivel közösen tanácskozásokat, fórumokat szervezett, hogy ezzel ösztönözze a településeket saját bűnmegelőzési koncepciójuk megalkotására.

Közterületek biztonsága

Az ORFK 2005-ben a közterületek biztonságával összefüggő, az állampolgárok biztonságérzetét érintő, a városi bűnözés keretébe tartozó témakörökben számos átfogó, több éves időtartamot áttekintő, illetve részterületre kiterjedő jelentést készített (többek között a közterületi bűnözés alakulásáról, a megelőzés és felderítés érdekében szükséges intézkedésekről, a gépjármű bűnözés helyzetéről, a rablás morfológiai jellemzőinek vizsgálatáról és megelőzésük lehetőségeiről, valamint a vagyon elleni bűncselekmények alakulásáról).

A közterületi jogsértések visszaszorítására a Belügyminisztérium 11/2006. (BK 6) szám alatt utasítást adott ki a hatékonyabb megelőzés és eredményesebb felderítés, a rendvédelmi és közigazgatási szervek egymás közötti, valamint e szervek önkormányzatokkal, civil szervezetekkel és a polgári biztonságvédelem résztvevőivel történő szorosabb együttműködés, az egységes fellépés érdekében. Az utasítás Közterületi Egyeztető Fórumok létrehozását írja elő országos, megyei és kistérségi szervezésben.

A BM pályázatot írt ki a megyei jogú városok részére „A közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására készített komplex modellprojektek kidolgozásának támogatására”. A pályázat benyújtásának feltétele volt a pályázók közti együttműködési megállapodás. Pályázatot írtak ki a közterületeken, a tömegközlekedési eszközökön elkövetett szabálysértésekről, bűncselekményekről – zsebtolvajlás, gépjárműlopás, rablás, garázdaság, rongálás – és egyéb rendzavarásokról szóló elemzésekre és ezekre alapozott speciális megelőzési módszerek bevezetésére, működtetésére (a térfelügyelő kamerarendszerek kivételével).

A cselekvési program szerint az önkormányzatoknak jobban ki kellene használni a közterület-felügyelet lehetőségeit a helyi közbiztonság javítása érdekében. A BM felmérése szerint a megyei jogú városok 95 százalékában, a városok 56 százalékában, a nagyközségek közel 16 százalékában hoztak létre közterület-felügyeletet. A nagyobb települések különösen fontosnak tartják a felügyelet működtetését. A 11/2006. (BK 6) számú BM utasításban a közterület-felügyelet tevékenységi körének bővítése is szerepel. A közterület-felügyelet bűnmegelőzési tevékenységének ösztönzéséhez a BM OBmK ajánlás készítésével járult hozzá.

Térfelügyelő kamerák hatékonysága

A cselekvési program előírja, hogy a terület-felügyeleti eszközök hatékonyságával kapcsolatos vizsgálat eredményeit hasznosítani kell. Magyarországon eddig több mint 700 térfelügyelő kamerát szereltek fel. A kamerák elhelyezéséről nincs hiteles nyilvántartás. Az ORFK azonban rendszeresen készít országos összegzéseket. A Belügyminisztérium a közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására kiadott 11/2006 (BK 6) BM utasításában előírta, hogy a térfelügyelő rendszerek telepítésének és működtetésének egységes szakmai szempontjait ki kell dolgozni. Az egyes telepítéseket gondos szakmai előkészítésnek kell megelőznie, a telepítést követően pedig a tevékenységet folyamatos szakmai értékelésnek kell kísérnie. Az utasítás értelmében a már működő rendszerek további fejlesztésénél is figyelembe kell venni e tapasztalatokat. E feladat végrehajtása során megteremthető a térfelügyelő eszközök országos nyilvántartása is.

Budapesten több mint 500 térfigyelő kamerát szereltek fel. A városban egyre több kerületben tervezik új kamerákkal bővíteni a megfigyelő rendszert. A rendszer kiépítése igen költséges, működtetése még inkább az. A városligeti kamerarendszer kiépítéséhez kameránként másfél millió, összesen 45-45 millió forinttal járul hozzá a főváros és Zugló Önkormányzata. 2005 őszén erre a célra Térfigyelő Társulást hoztak létre.

Magyarországon eddig nem készült átfogó felmérés arról, hogy a kamerák kiépítésének és működtetésének milyen hatása van a megfigyelt terület bűnözésének alakulására.

A Belügyminisztérium a közterület-felügyeleti eszközök hatékonyságának feltárása érdekében a nemzetközi tapasztalatok megismerésére is kiterjedő komplex szakértői vizsgálatot indított.

A vizsgálat összefoglaló megállapításait a KRIMINÁLEXPO IT-SEC 2005 konferencia és szakkiállítás „Városbiztonság és térfelügyelet” című konferenciáján ismertették. A konferencia áttekintette a térfigyelő rendszerek működtetésének bűnmegelőzési, gyakorlati szempontjai mellett, a működtetés jogi hátterének a problémáit. A budapesti XVIII. kerületi rendőrkapitány és alpolgármester szakmai összegzést tartott a kerület 3 éves, folyamatosan bővülő - ma már 40 kamerából álló - térfigyelő rendszerének tapasztalatairól. Eszerint a bekamerázott területen a lakásbetörések, gépkocsi lopások és gépkocsi rongálások 60%-kal, míg a gépkocsi feltörések 40%-kal csökkentek. A tapasztalatok szerint a kedvező hatást a technika és a mellé rendelt járőrszolgálat együtt biztosítja. Ez utóbbi folyamatos tevékenységének hatása a térfigyelő eszközökkel nem védett területekre is kiterjed. Ezzel párhuzamosan intenzíven emelkedett az elkövetett bűncselekmények tetteseinek felderítése is. Hasonló eredményekről számolt be a VI. kerületi térfigyelő rendszert üzemeltető önkormányzat képviselője. Ezt támasztják alá a VII. és a VIII. kerületi rendőr-kapitányság által rendelkezésre bocsátott adatok is. Ez utóbbi részjelentések egyike a bűncselekmények számának csökkentése mellett az elterelő hatásra is utalt. Ugyanis a gépkocsi feltörések egy része a kamerával védett területeken kívül a lakóépületek mélygarázsában, illetve a zárt parkolóknál szaporodtak.

Lakótelepi rendőrség

A közbiztonság javítása, a „közösségi rendvédelem”, a „látható rendőrség” megvalósítása érdekében 2005 tavaszán létrehozták a „lakótelepi rendőrségeket”. Eddig a főváros több kerületében, valamint a nagyobb városokban - Miskolcon, Győrben, Debrecenben, Nyíregyházán - állítottak fel ilyen speciális szolgálatokat. A lakótelepi rendőrség felállításának elsődleges célja a városi lakótelepek közterületeinek és a lakóházak közös használatú magánterületeinek fokozott rendőri ellenőrzésén keresztül a jellemző bűncselekmények, szabálysértések megelőzése, visszaszorítása, az elkövetők felderítése, elfogása, valamint – az ott élő törvénytisztelő lakossággal kialakított közvetlen kapcsolattartás eszközével – az életminőséget pozitívan befolyásoló rendvédelmi feladatok integrált ellátása.

A BM 2005-ben a Kormány döntése értelmében a központi költségvetésből 600 millió forint keretösszegre önálló pályázatot hirdetett a lakótelepen élők közbiztonsági igényeinek teljesebb körű

kielégítésére, a partnerségi viszonyok és a közösségi együttműködések fejlesztésére, a közlekedés-biztonság javítására. Ezen a pályázaton 33 önkormányzat nyert támogatást.

A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány összesen több mint 7 millió forinttal támogatta a városi rendőrségek munkáját.

***Városi biztonság a
polgárőrök
közreműködésével***

Az Országgyűlés elfogadta a polgárőrségről szóló törvényt, amely előírja azt, hogy az állami szervek a polgárőrséggel működjenek együtt és biztosítja a polgárőrség költségvetési támogatását. 2005-ben 1651 településen több mint 70 ezer polgárőr működik közre a közbiztonság biztosításában. Az Országos Polgárőr Szövetséget a Kormány 144 millió forinttal, a polgárőr egyesületek tevékenységét pedig az önkormányzatok több mint 400 millió forinttal, a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány pedig 50 millió forinttal támogatták. Az Országos Polgárőr Szövetség beszámolója szerint különösen a gépjárműlopások megelőzésében és a közúti ellenőrzéseknél volt hasznos a polgárőrök közreműködése. A polgárőrök a városi bűnözés visszaszorítása érdekében folytatták a korábban már megkezdett „Aluljáró” programot, végrehajtották az „Őszi iskolakezdési programot”. A karácsonyi csúcsforgalmi időszakban a bevásárlóközpontok parkolójának őrzésével segítették a bűnmegelőzést. A Magyar Postával kötött együttműködési megállapodás alapján a postai kézbesítők kíséréseivel biztosították a tizenharmadik havi, és az előrehozott nyugdíjak zavartalan kifizetését. Magyarország több településén működik a Szomszédok Egymásért Mozgalom, amelyet a BMK több millió forinttal támogatott 2005-ben. A polgárőrök e mozgalom kezdeményezői és aktív támogatói.

***Kereskedelem
biztonsága***

A BM Országos Bűnmegelőzési Központjának kezdeményezésére 2005 júliusában megalakult a Magyar Bevásárlóközpontok Szövetsége és a nagyobb kereskedelmi egységek képviselőinek részvételével a Kereskedelem-biztonsági Értekezlet (OKÉ). Célja a biztonságos kereskedelmi környezet kialakítása. A KRIMINÁLEXPO IT-SEC 2005 konferencián és szakkiallításon a „Városbiztonság, üzleti élet biztonsága” című konferencia-blokk az állami és üzleti élet szereplői összefogását, a bevásárló helyek biztonságának növelését, illetve a kereskedelmi bűnmegelőzés helyzetét tárgyalta.

2005-ben elkészült a „Biztonságos Bevásárlóhely” című kritériumrendszere a BM és a Magyar Bevásárlóközpontok Szövetségének koordinálásával.

Fejér megyében 2005-ben a „Biztonságos bevásárlóközpont, biztonságos bevásárlóhely” című pályázatban már nemcsak a nagy áruházak, hanem kisebb üzletek is részt vehettek.

2005 januárjában a Szeged Plázában az ott dolgozóknak a rendőrök tartottak fórumot a lopások számának csökkentése érdekében.

Bankbiztonság

Az ORFK és a Magyar Bankszövetség közötti együttműködési megállapodással elindult szakmai munka hozzájárulhat a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel való visszaélések megelőzéséhez.

Az együttműködési megállapodás szerint támogatják egymást a korszerű védelmi rendszerek kialakításában, elemzik a hitelintézeteket

ért támadásokat, tájékoztatják egymást az új elkövetési módszerekről. Tevékenységük koordinálására munkabizottságot hoztak létre.

Lakásmaffia elleni harc

A lakásmaffia elleni harcban az Igazságügyi Minisztérium a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról és a bírósági végrehajtással kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot beterjesztette az Országgyűlésnek. Az ingatlanokkal kapcsolatos csalások csökkentéséhez az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvény⁹ módosítása is hozzájárul. Ezt 2005-ben fogadta el az Országgyűlés. A módosítás értelmében a tulajdoni lapokat bárki megtekintheti, a további iratokba való betekintést azonban korlátozta a jogszabály annak érdekében, hogy jogosulatlan személyek ne férjenek hozzá az ingatlanokkal kapcsolatos bejegyzések és feljegyzések alapjául szolgáló okiratokhoz. A garanciális szabályok között megjelenik az értesítési kötelezettség, a függőben tartás intézménye, illetve a fellebbezésre jogosultak körének meghatározása is.

A lakásmaffia ellen már évek óta hatékonyan lép fel a korábban KAPTÁR csoport néven működő alosztály. Az ORFK folyamatosan figyelemmel kíséri az ingatlanokkal kapcsolatos visszaélések miatt indult nyomozások alakulását, és erről negyedévente összefoglaló jelentést készít.

Az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal elvégezte a cselekvési programban előírt hatásvizsgálatot a társasházi lakónyilvántartások gyakorlati alkalmazásáról. A Hivatal 2000 önként jelentkező társasház gyakorlatát vizsgálta, mivel egyébként a társasházakat nem lehet adatszolgáltatásra kötelezni. A társasházakról szóló törvény¹⁰ szerint a nyilvántartás vezetése önálló döntés alapján vállalható. Erről a szervezeti és működési szabályzatban lehet rendelkezni. A felmérés szerint a megkérdezett társasházak 60 százaléka tett eleget a szervezeti és működési szabályzat elkészítési kötelezettségének, és közülük is csupán 10 százalék vállalta nyilvántartás vezetését. A tulajdonosok tartanak adataik kiszolgáltatásától, a közös képviselők pedig nem szívesen vállalják az adatvédelmi szabályok nehézkesnek és bonyolultnak ítélt betartását. A biztonságos működést a törvényességi felügyelet megteremtése, a törvény alkalmazásának átfogó felülvizsgálata segítené elő.

Roma integráció

Az ICSSZEM 2005-re meghirdette a roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációjának modellprogramját. Meghívásos pályázatot írtak ki 40 település számára, amelyen 9 kis település önkormányzata nyert támogatást. A programban önkormányzati szociális bérlakásokat építenek, vásárolnak ott, ahol ún. vadtelepeket számolnak fel, vagy a már életveszélyes állapotú lakóépületekből emelik ki a családokat. A „telep programban” szociális bérlakásépítés 4 településen valósul meg. A lakhatási körülmények javításával és a szociális integrációval (foglalkoztatási, oktatási programok), valamint a helyi közösséggel és intézményekkel együttműködő attitűd megteremtésével nő az esély a biztonságosabb életkörülmények kialakítására. 2006 tavaszán újabb

⁹ Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról szóló 2005. évi CXXII. törvény

¹⁰ A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény.

meghívásos pályázatot írtak ki.

Hajléktalanok

A cselekvési program előírja, hogy támogatni kell az olyan programokat, amelyek csökkenthetik a hajléktalanok által elkövetett bűncselekményeket, illetve áldozattá válásuk esélyét. A BM beszámolója szerint az e tárgyban kiadott ORFK Intézkedésnek megfelelően a rendőri ügyeletek és a regionális diszpécser központok közötti együttműködés folyamatos. A hajléktalanok az intézkedő rendőröktől kapják meg a szükséges felvilágosítást, indokolt esetben a szociális szolgálat küld értük krízisautót.

A BRFK Bűnmegelőzési Osztály gondozásában minden kerületi rendőrkapitányságra megküldték azt a kiadványt, amely tartalmazza a hajléktalan szállók címeit és elérhetőségeit.

Somogy megyében a bűnmegelőzési szolgálat munkatársai elsősorban a helyi családsegítő központok hajléktalan szállóin folytattak tájékoztató beszélgetéseket a sértetté válás megelőzésének lehetőségeiről.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a közterületi rendőri állományt ún. „Barangoló” kártyával látták el. A téli időszakban – a kihűléssel járó halál megelőzése érdekében – járőrözés közben ezzel tudnak gyorsan jelezni, ha rászorulókat találnak.

A hajléktalanokkal kapcsolatos munkában nagyon hatékony segítséget nyújtanak a civil szervezetek is, mint az Oltalom Karitatív Egyesület, a Menhely Alapítvány, a RÉS Alapítvány, a Hajléktalanokért Közalapítvány és a Léthatáron Alapítvány.

Tömbrehabilitáció

A cselekvési program előírja, hogy pályázattal kell ösztönözni az önkormányzatokat, hogy a városi tömbrehabilitációs övezetekkel kapcsolatos már meglévő programokban érvényesítsék a bűnmegelőzés és a közbiztonság szempontjait. 2005-ben a BM pályázatot írt ki, hogy a lakosság közérzetének javítása érdekében a városi tömbrehabilitációban fokozatosan érvényesüljenek a már meglévő, vagy kidolgozás alatt álló bűnmegelőzési programok, illetve a bűnmegelőzési szempontok.

Foglalkoztatás elősegítése

A cselekvési program előírja, hogy elő kell segíteni a városokban a regisztrált munkanélküliek bűnmegelőzési célú foglalkoztatását. A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium személy- és vagyónőr, valamint polgárőr szakképesítő tanfolyamokkal és munkahelyek keresésével segítette a cél megvalósítását.

Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok

A cselekvési programban foglaltak szerint az ICSSZEM 2005-ben támogatta a már meglévő Kábítószerügyi Egyeztető Fórumokat (KEF-ek) koordinációs tevékenységük bűnmegelőzési célú bővítése érdekében. Ennek tapasztalatait az OBmB a Kábítószerügyi Koordinációs Bizottsággal együttműködve értékelni fogja. Új KEF-ek megalakulását szorgalmazta a fővárosban annak érdekében, hogy a kerületben működő intézmények a helyi közösség bevonásával határozzák meg a helyi szükségleteket, az azokra adandó válaszokat, dolgozzák ki és valósítsák meg a saját helyi stratégiájukat.

A jelenleg működő 97 Kábítószerügyi Egyeztető Fórummal

együttműködnek az illetékes rendőri szervek is. 2005-ben számos olyan megyei és helyi esemény volt, amelynek szakmai előkészítésében, szervezésében közreműködtek a rendőrségi bűnmegelőzési szakemberek. Ilyen volt a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság és Pécs Város Kábítószer-ellenes Egyeztető Fórumának közös szervezésében a „Hogy ne veszíts éveket...” című, drogmegelőzést szolgáló kiállítás.

***Közérdekű munka,
graffitik elleni
programok***

A közérdekű munkára ítétek számára a stratégia előírásai szerint olyan városszépítő programokat kell szervezni, amelyek a megsértett közösség kiengesztelését szolgálják. Budapesten, Kiskunhalason és Salgótarjánban valósult meg ebben a szellemben a közérdekű munka büntetés végrehajtása. A programokat az OBmB támogatta.

A graffitik okozta károk csökkentését a cselekvési program tartalmazta. Az OBmB 2005-ben pályázatot írt ki a közérdekű munka büntetésre ítétek városszépítő tevékenységének szervezésére, amelyet az egyik pályázó graffiti mentesítő tevékenységgel valósított meg. Az ORFK Bűnmegelőzési és Esélyegyenlőségi Osztálya együttműködés kialakítását kezdeményezte azokkal a szervezetekkel, amelyeknél a falfirkák különösen nagy kárt okoznak (pl. MÁV, BKV, T-COM, INTERMÉDIA).

A Komárom Megyei Rendőr-főkapitányság Tatabányán sajátos kezdeményezést tett az önkormányzatnál a fiatalok által közterületen elkövetett rongálások, garázdaságok számának csökkentése érdekében: legális graffiti versenyt hirdettek a középiskolások számára.

A Pécsi Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Tanács állásfoglalást adott ki a graffitik elleni védekezés megszervezése érdekében.

Kiadványok, fórumok

A cselekvési program előírja, hogy a bűnmegelőzéssel kapcsolatban összegyűjtött tapasztalatokról rendszeresen tájékoztatni kell a lakosságot. Ismertetni kell a közterületen elkövetett bűncselekmények és szabálysértések körülményeit, okait és a védelmi, valamint önvédelmi lehetőségeket. Ezért az önkormányzatok és a rendőrségi szakemberek közös fórumokat rendeznek a városi biztonságról. A Belügyminisztérium egy, a magyar bűnmegelőzés gyakorlati programjait bemutató, összefoglaló kézikönyvet jelentetett meg „A magyar bűnmegelőzés gyakorlatából” címen. Ez a magyar bűnmegelőzés eredményeit, a BM Országos Bűnmegelőzési Központtól, az Országos Bűnmegelőzési Bizottságtól, valamint más intézményektől támogatást kapott jó modelleket mutatja be.¹¹

A határőr igazgatóságok bűnmegelőzési tevékenységük körében több alkalommal szerveztek konferenciákat a rendészeti szervek vezetőinek, valamint az ügyészségek, bíróságok, helyi önkormányzatok képviselőinek és a szomszédos országbeli partnerszerveknek.

A bűnmegelőzéssel kapcsolatos tájékoztatáshoz hozzájárult a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány is, amely negyedévente BMK Füzeteket, félévenként BMK Kiskönyvtár kiadványt jelentet meg.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság 2005 júliusától indította el az Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési

¹¹ A magyar bűnmegelőzés gyakorlatából. Szerkesztette: Jármay Tibor. Kiadta: BM OBK, 2004.

Információs Rendszert (ELBIR). A rendszer célja az, hogy a rendőrség a rendelkezésére álló információkat és az azokból levont következtetéseit megismertesse az önkormányzatokkal és rajtuk keresztül az állampolgárokkal. Az elektronikus hírlevél havonta újult tartalommal, elektronikus úton jut el az önkormányzatokhoz.

Szegeden megjelent a „Hogyan vigyázzunk értékeinkre” című kiadvány, amelyet különböző rendezvényeken terjesztenek, és a rendőrség a sértettekhez is eljuttatja.

c.) A családon belüli erőszak megelőzése

A családon belüli erőszak a stratégiában

A stratégia szerint a családon belüli erőszak megelőzésének három hatékony eszköze van: a bántalmazás és az elhanyagolás korai felismerése a jelzőrendszer hatékony működésének segítségével, az együttműködő szakemberek speciális felkészítése és az intézményes védelmi rendszer kiépítése.

A jelzőrendszer és a szakemberek képzése

Az Országos Rendőr-főkapitányság 2003-ban megalkotott áldozatközpontú, proaktív szemléletet követő intézkedése a jelzőrendszert is kidolgozta. Az intézkedésben rögzített feladatok végrehajtásáról 2005 szeptemberében jelentés készült, amelynek tapasztalatait a rendőrség eljuttatta a társszerveknek és a civil szervezeteknek.

A cselekvési program előírja a szakemberek felkészítését. A 2004. évi tárcaközi egyeztetés alapján a BM megvizsgálta, milyen jogszabályi, szervezési és finanszírozási feltételek mellett lehet az állami és önkormányzati szférában foglalkoztatottak számára közös akkreditált továbbképzési programokat kialakítani. A különböző közszolgálati viszonyokra vonatkozó eltérő szabályozás miatt ilyen program beindítása nem lehetséges, de a programok szakmai és tartalmi követelményeinek harmonizálásával megteremthető az integrált szemlélet. Az Egészségügyi Minisztérium az ICSSZEM-mel együttműködve készítette el a kórházi szociális munka módszertani útmutatóját azzal a céllal, hogy a családsegítő központok és a gyermekjóléti szolgálatok által biztosított kórházi szociális munka eredményeként kiderüljenek azok az esetek, ahol a gyermek vagy szülője egészségügyi problémái mögött bántalmazás húzódik meg.

Az Egészségügyi Minisztérium 2005 novemberében hirdette meg a „Közös kincsünk a gyermek” című Nemzeti Csecsemő- és Gyermek egészségügyi Programot, amelynek egyik prioritása a családon belüli erőszak megelőzése.

Az Országos Büntetőeljárásügyi Központ szinte minden megyében támogatott továbbképzéseket. A jelzőrendszer működésének erősítése érdekében a megyei rendőr-főkapitányságok és közigazgatási hivatalok, megyei gyámhivatalok együttműködési megállapodást kötöttek, továbbképzéseket szerveztek. Ennek eredményeként a területi és helyi rendőri szervek együttműködése erősödött, általánossá vált a jelenséggel kapcsolatos ismeretek eljuttatása a társszervekhez, a civilszervezetekhez, rugalmasabbá vált a jelzőrendszer tagjai és a rendőrség között az adatszolgáltatás, az információcsere. Hajdú-Bihar megyében a főkapitányság módszertani útmutatót adott ki a kiskorúak

veszélyeztetettségének észlelésére vonatkozó jelzésadási kötelezettség végrehajtására.

A gyermekvédelem területén együtt dolgozó szakemberek összehangolt cselekvését szolgálták azok a tanácskozások is, amelyeket a megyei közigazgatási hivatalok szerveztek az összes érintett bevonásával a gyermek-ifjúságvédelmi koordinátorok jelentéseinek megtárgyalására. Az IM Pártfogó Felügyelői Szolgálat a belső továbbképzést szervezte.

A családon belüli erőszak jelenségének feltárására és az áldozatok védelme érdekében az OBmB 2005-ben négy kutatási pályázatot támogatott. A szerzők zárótanulmányokban foglalták össze eredményeiket. Az OBmB Titkársága a kutatási eredményeket közzéteszi.

Kormányzati felvilágosító tevékenység

A cselekvési program előírta, hogy kormányzati felvilágosító tevékenységet kell folytatni a családon belüli erőszak megelőzésének tudatosítására. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a családi konfliktusok erőszakos megoldása elfogadhatatlan viselkedés. Ezt a célt szolgálta az OBmB rajz- és fotópályázata, amelynek a legsikeresebb alkotásaiból készült plakátkiállítást a Miniszterelnöki Hivatal támogatta.

A sértetté válás megelőzése

A gyermekvédelmi törvény¹² 6. §-a – a családon belüli erőszak megelőzéséről szóló stratégiával¹³ összhangban – tiltja a testi fenytést mint nevelési módszert, mivel nem csak a kínzás, embertelen bánásmód, hanem a testi fenytés is hátrányosan befolyásolhatja a gyermek fejlődését. A cselekvési program szerint a családon belüli erőszak gyermek- és fiatalkorú potenciális áldozatainak körében pályázati forrásokkal kell erősíteni a proaktív programokat. Az ICSSZEM a Gyermek- és Ifjúsági Alapprogram pályázataival táborozási lehetőséget biztosított 6–18 éves gyermekeknek és fiatalkorúaknak. A táborok célja a káros médiatartalmak elkerülésének, valamint a konfliktuskezelés békés megoldási módjainak ismertetése volt. Az OBmB a 2005. évi pályázati keretből a családon belüli erőszak megelőzése és az áldozatok segítése érdekében makro pályázatot hirdetett meg.

Segítségnyújtás a családon belüli erőszak áldozatainak

A hatékony esetkezelések megvalósítása érdekében ki kell alakítani a segítségnyújtásra alkalmas intézményes megoldásokat, megelőzve ezzel az ismételt sértetté válást is. Az Országgyűlés 2005. decemberében elfogadta a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvényt. Az új törvény hatálya kiterjed a családon belüli erőszak következtében sérelmet szenvedett személyekre is. Az Igazságügyi Hivatal keretében működő áldozatsegítő szolgálatoknak ingyenes, gyors és szakszerű tájékoztatást kell adniuk. A családon belüli erőszak áldozata igényt tarthat személyre szabott felvilágosításra az őt megillető egészségügyi, biztosítási és szociális ellátásokról, valamint azonnali pénzügyi

¹² A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.

¹³ A családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia kialakításáról szóló 45/2003. (IV. 16.) OGY határozat.

segélyben és – a feltételek fennállása esetén – kárenyhítésben részesülhet. A családon belüli erőszak megelőzése érdekében különösen fontos a megfelelő jelzőrendszer működése, amelyben aktív szerepet játszik az új szolgálat is.

Távoltartás

Az Országgyűlés a családon belüli erőszak megelőzése érdekében alkotott határozatával kérte fel a Kormányt a távoltartás szabályainak megalkotására. Az új rendelkezések bevezetését komoly társadalmi és szakmai vita előzte meg, végül a büntetőeljárás törvény módosításába beillesztett rendelkezéseket 2006 februárjában fogadta el az Országgyűlés. A távoltartást a törvénymódosítás büntetőeljárás kényszerintézkedésként szabályozza. Az elkövetőt a bíróság döntése alapján legalább tíz, legfeljebb harminc napig lehet a sértett környezetéből kizárni.

Segélyvonalak támogatása

A családon belüli erőszak áldozatainak biztosított telefonos segélyszolgálatok a korábbi évhez hasonlóan 2005-ben is jelentős anyagi támogatást kaptak. Az ICSSZEM támogatta a Gyermek és Ifjúsági Telefonszolgálatok Országos Szövetségét, a Lelki Segélyszolgálatot, valamint a Kékvonalat. A Telefontanú Alapítvány 2005-ben tovább bővítette a Telefontanú szolgáltatást.¹⁴

Az ICSSZEM 2005 áprilisától beindította az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot, amely az ország egész területéről éjjel-nappal hívható. A Szolgálat munkatársai szükség esetén gondoskodnak a krízishelyzetbe került áldozatok elhelyezéséről is. Az elhelyezés régiós krízisközpontokban, átmeneti otthonokban, családok és a gyermekek átmeneti otthonaiban, illetve anyaotthonokban történhet.

A kríziskezelés fejlesztése

A hatályos szabályozás a gyermekek jogán teszi lehetővé a gyermek és a szülő együttes elhelyezését az intézményekben. A már meglévő intézményekben szükség van az egyedülálló bántalmazottak befogadására is alkalmas férőhelyek bővítésére, valamint a komplex segítségnyújtás tárgyi és személyi feltételeinek megteremtésére. Ezért az ICSSZEM e feladatok megvalósítására meghívásos pályázatot hirdetett. Azok a pályázók vehettek részt a programban, akik együttműködési megállapodást kötöttek a régiójukban működő gyermekjóléti szolgálattal, családsegítő központtal, védőnőkkel és a rendőrséggel. 2005. első félévében az ország 7 régiójában és Budapesten nőtt a férőhelyek száma a családok átmeneti otthonaiban. Ezekben az intézményekben komplex segítséget nyújtottak a bántalmazást elszenvedett, fenyegetett szülőknek, gyermekeknek, egyedülálló nőknek, várandós anyáknak, továbbá a velük kapcsolatban állóknak. A program koordinációjára tárcaközi munkacsoportot hoztak létre, amelyben az ICSSZEM, a BM, az OM, az IM és az EüM képviselője vett részt. A programot elemző szakemberek megállapították, hogy a vizsgált intézmények szoros együttműködést alakítottak ki a társintézményekkel, és kevés egyedülálló nő kért

¹⁴ A BM-től kapott 3,6 millió forintos támogatás lehetővé tette a hívások fogadását végzők létszámának megduplázását, így több bejelentést tudnak fogadni, és több, a családon belüli erőszak környezetében élő vagy bántalmazott embernek adhatnak tanácsot.

segítséget a krízisszállásokon. Bántalmazott férfiak, illetve fogyatékosok nem kerültek kapcsolatba az intézményekkel. A vizsgált intézmények közül négyben folytatódik a program.

Az elkövetők rehabilitációja

Az Egészségügyi Minisztérium a Nemzeti Népegészségügyi Program keretében pályázattal támogatta a gyógyult alkohol- és drogbetegek önszegítő csoportjainak fejlesztését. Az ICSSZEM 2006 első felétől tervezi a bántalmazók reintegrációját elősegítő szakemberek kiképzését. A szenvedélybetegek segítségét célozza a Református Egyház „Válaszút Missziójának” tevékenysége is. Rehabilitációs elő- és utógondozást, megelőző felvilágosító szolgáltatást végeznek, valamint segítik a szenvedélybetegek visszailleszkedését a társadalomba.

A családon belüli erőszak miatt jogerősen elítéltek hatékony reintegrációjának elősegítése érdekében tréningeket kellett volna szervezni. Erre a BVOP tájékoztatása szerint 2005-ben azért nem kerülhetett sor, mivel a családon belüli erőszakot elkövetőket a fogvatartott társak megbélyegzik, kiközösítik. Ezzel a témával ugyanakkor valamennyi személyiségfejlesztő, szabadulásra felkészítő programon foglalkoznak.

Az OBmB pályázatán támogatást nyert Magyarországi Női Alapítvány női és férfi elkövetők körében végzett kutatást a családon belüli erőszakról. A tanulmánykötetben megjelenő kutatási eredmények hasznosíthatóak lesznek a családon belüli erőszakot elkövetők társadalmi reintegrációjának segítésében.

d.) Az áldozattá válás megelőzése

A cselekvési program az áldozatokról

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásáról szóló cselekvési program az áldozatok védelmében előír olyan feladatokat, amelyek célja az áldozattá válás megelőzése, illetve a már áldozattá váltak védelme.

Az állami kárenyhítési eljárásokat 1999-2005. között az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítvány, illetve jogutódja a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány folytatta le.

Áldozatsegítő szolgáltatás

Az Országgyűlés 2005 novemberében elfogadta a 2005. évi CXXXV. törvényt a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről.

A törvény elfogadása után minden megyében megkezdtek működésüket a területi áldozatsegítő szolgálatok, amelyek a Megyei (Fővárosi) Igazságügyi Hivatalon belül működnek. A hatósági munkán túl elsőrendű feladatuk kapcsolatot tartani minden olyan állami és civil szervezettel, amely tudomással bírhat bűncselekmények áldozatairól, vagy közreműködhet az áldozatsegítés munkájában. Ebben segítségükre lehet a már korábban is működő 68 áldozatvédelmi iroda, amelyeket a rendőrség az önkormányzatokkal és a civil szervezetekkel, így különösen a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesülettel együttműködve tart fenn. Az áldozatsegítő munkába tevékenyen bekapcsolódik a rendőrkapitányságokon működő 211 áldozatvédelmi referens is. A

felállított jelzőrendszeren belül szóban és írásban (formanyomtatványon) tájékoztatják egymást. A megelőzés hatékonyságát növelik az esetkonferenciák, megbeszélések. A kapitányságokon dolgozó bűnmegelőzési előadók napi kapcsolatot tartanak a gyermekvédelemben érintett hivatalokkal, intézményekkel és a helyi polgárőrsegekkel is. Az országos rendőrfőkapitány az időskorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények megelőzésére és felderítésére 49/2005. számon intézkedést adott ki. Az intézkedésben meghatározottakat minden egyes büntetőeljárásban alkalmazni kell. A rendőri szervek mind országosan, mind a helyi munkában az időskorúak felvilágosítását kiemelten kezelik. Az ORFK Bűnmegelőzési és Esélyegyenlőségi Osztálya 2005. október 18-án együttműködési megállapodást írt alá a HILD Részvénytársasággal. A HILD ZRt. Ingatlan alapú életjáradék szerződéseket kínál idős, nyugdíjas embereknek. Az együttműködésben a HILD ZRt. vállalta, hogy közreműködik az ORFK bűnmegelőzési egysége által készített, idős emberek biztonságát elősegítő kiadványok megjelentetésében. A ZRt. „Nyugdíjas Élet” című havi lapjában állandó bűnmegelőzési rovat van. A megyei és helyi rendőri szervek rendezvényeken, idősotthonokban és a helyi médiában is folyamatos tájékoztatást adnak a veszélyekről és a megelőzés módjáról.

***Jelzőrendszerek
a szegregált
területeken***

A cselekvési program feladatokat fogalmaz meg a szegregált övezetekben és a tanyákon élő veszélyeztetett helyzetű emberek védelmére. Több megyében sikerrel működik a Tanya-program (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád), amelyet a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány támogat. Békés megyében a mezőri szolgálatok, a vadásztársaságok, a polgárőr szervezetek a személyes részvételen túl technikai eszközökkel (pl. terepjáróval) segítették a tanyán élőket. Békés megyében a rendőrség, Bács-Kiskun megyében a közgyűlés látta el mobiltelefonokkal a tanyán élő rászorulókat.

A Határőrség illetékességi területén – a polgárőrökkel, a rendőrséggel, a Magyar Postával kötött együttműködési megállapodás, továbbá a helyi önkormányzatokkal való együttműködés alapján – segíti az egyedül vagy elzártan élő, veszélyeztetett személyeket.

A BM Országos Bűnmegelőzési Központja a Miniszterelnöki Hivatal Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatalának felkérésére közbiztonsági értékelést és jelentést készített a Duna-Tisza közti tanyavilágról, pályázati úton támogatta a Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség szakmai konferenciáit. Az ICSSZEM pályázatokkal segítette a falu- és tanyagondnoki hálózat fejlesztését.

***Az emberkereskedelem
és a prostitúció
megelőzése,
a shelterek létrejötte***

A BM a Bűnmegelőzési Akadémia részvételével bekapcsolódott az emberkereskedelem és embercsempészet megelőzését szolgáló, szakemberek továbbképzését is magában foglaló nemzetközi projektekbe, illetve a Nemzetközi Migrációs Szervezet munkájába.

A Külügyminisztérium az emberkereskedelem és más hasonló jellegű bűncselekmény áldozatainak soron kívüli konzuli eljárást biztosít.

A Nemzeti Nyomozó Irodán belül bővítették az emberkereskedelem elleni egység létszámát. 2005-ben az előző évi 22-ről 28-ra nőtt az emberkereskedelemmel kapcsolatos felderített bűncselekmények száma.

Az emberkereskedelem áldozatainak védelme és segítése érdekében jött

létre a Külügyminisztérium, a BM, az ICSSZEM, az IOM Nemzetközi Migrációs Szervezet, valamint egy civil szervezet között az a megállapodás, amely az áldozatok biztonságos menedékhelyre irányításának rendszerét rögzíti. 2005 márciusában létrehozták az áldozatokat befogadó menedékhelyet (sheltert). Működésének szabályozása és a biztonsági feltételrendszer kialakítása folyamatban van. A BM biztosította a menedékhely épületét, a szociális tárca pedig a szakmai fenntartás anyagi feltételeit. A menedékhelyet egy civil szervezet üzemelteti. (Jó lenne, ha ez a menedékhely az emberkereskedelem áldozatainak elhelyezésén túl – amikor szabad férőhellyel rendelkezik – átmeneti elhelyezést biztosítana az egyéb erőszakos bűncselekmények rászoruló áldozatainak is.)

Az emberkereskedelem elleni küzdelem hazai helyzetét tekintette át a KRIMINÁLEXPO IT-SEC 2005 konferencia és szakkonferencián a BM és ICSSZEM által közösen szervezett „Civil és kormányzati összefogással az emberkereskedelem ellen” című konferencia. A konferencia átfogó képet adott az érintett szervek összefogásáról, valamint a megelőzés érdekében tett erőfeszítésekről. A konferencián megfogalmazódott, hogy az emberkereskedelem visszaszorítása, az áldozatok segítése kizárólag a Belügyminisztérium hatáskörében nem oldható meg. Országunk megítélésének javítása miatt is szükség van a jövőben más tárca, az ügyészség és az emberkereskedelem áldozatait segítő civil szervezetek együttműködésének fokozására, és a feladatok megfelelő megosztására.

A határőrség 2005-ben még nem rendelkezett nyomozó hatósági jogkörrel az emberkereskedelem vonatkozásában,¹⁵ aktívan részt vett viszont a bűnmegelőzési feladatokban. A BM támogatásával tájékoztató kiadványokat készített, amelyeket forgalmas csomópontokon, pályaudvarokon, repülőtereken, hajóállomásokon, utazási irodákban, külképviseleteken, befogadó állomásokon és határátkelőhelyeken terjesztenek. A Kiskunhalasi Határőr Igazgatóság „Biztonságos államhatár” című filmje a Határőrség feladatrendszerét mutatja be. A Nyírbátori Határőr Igazgatóság pályázati forrásból tájékoztató térképet, dekorációs táblát, információs táblákat, szórólapokat terjesztett.

A Pécsről kivezető közlekedési utak mentén a prostituáltak részére a prostitúció következményeivel kapcsolatos ismeretterjesztő szórólapokat terjesztettek.

Az emberkereskedelem és a prostitúció elleni fellépést több civil szervezet segíti. A Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület a prostitúció és az emberkereskedelem áldozatainak az eljárás lefolytatásáig szükség szerint szállást, orvosi ellátást és ruházatot biztosított.

*Senki ne válhasson
a nemzetközi
kábitószer-
kereskedelem
gondatlan részesevé*

A cselekvési program előírja, hogy tájékoztatással kell csökkenteni az áldozattá válás esélyét a szállítmányozók és az államhatárt átlépők körében azért, hogy tudtukon kívül ne használhassák őket kábítószer szállítására. A Határőrség a Magánvállalkozók Nemzetközi Fuvarozó Ipartestületével 2005. május 19-én aláírt együttműködési megállapodása értelmében folyamatosan tájékoztatókat közöl a szállítmányozóknak és a

¹⁵ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt módosító 2006. évi LI. törvény 2006. július 1-jétől kiterjeszti a határőrség nyomozó hatósági jogkörét az emberkereskedelemre és más kapcsolódó bűncselekményekre is.

speditőr cégeknek szóló lapban. A Határőrség a Vám- és Pénzügyőrség illetékes szervével közös tájékoztató programot készített.

Műkincsek védelme

A cselekvési programban foglaltaknak megfelelően az NKÖM miniszteri értekezlete 2005. június 20-án elfogadta a Műtárgykereső Adattár és Információs Iroda létrehozására készült előterjesztést, az Iroda azonban – anyagi okok miatt – még nem működik. A 2006. január 1-jei hatálybalépéssel módosult az örökségvédelmi törvény (2001. évi LXIV. tv.) a lopott műtárgyak nyilvántartását, valamint a jogellenes műtárgyforgalomra vonatkozó nemzetközi egyezmények végrehajtásával kapcsolatos hatósági feladatokat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal hatáskörébe utalta. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága és az Országos Rendőr-főkapitányság 2006. március 20-án háromoldalú együttműködési megállapodást írt alá. A megállapodás fő célja a kulturális javak védelme érdekében az együttműködő szervek tevékenységének összehangolása, a lopott műtárgyak korszerű, számítógépes és közhiteles adatbázisának létrehozása, a gyors adat- és információáramlás biztosítása, a bűnmegelőzési jellegű tájékoztatási tevékenység kiszélesítése és a lopott műtárgyak hatékonyabb felkutatásához szükséges feltételek megteremtése. A megállapodást az „(A)világot járt műkincseink” című kiállításon írták alá. Az elmúlt 15 év lopott és csempészett, a hatóság segítségével megtalált műkincseiből rendezett kiállítást az együttműködő három szervezet közösen szervezte a BM Országos Bűnmegelőzési Központjának támogatásával. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal az Országos Rendőr-főkapitányság részére átadta a műkincstárgy tulajdonosok tájékoztatását segítő, „Műkincsem van – mit tegyek, mit tehetek” című kiadványt. A tájékoztatóban megtalálható az egyes műtárgyak házi leltározását és dokumentálását segítő adatlap is. A megyei rendőr-főkapitányságok felvilágosító munkát végeznek annak érdekében, hogy a múzeumok és a magángyűjtők éljenek a házi leltárkészítés eszközével. Ennek érdekében az egyházakkal is felvették a kapcsolatot.

Természetvédelmi jogsértések megelőzése

A cselekvési program szerint széles körben tájékoztatni kell a nyilvánosságot a CITES egyezmény hatálya alá tartozó, valamint a hazai természetvédelmi jogszabályok által érintett állat- és növényfajokkal kapcsolatban felderített jogsértésekről¹⁶. Az ORFK 2005-ben átfogó jelentést készített a természetkárosítással és a környezetszennyezéssel összefüggésbe hozható bűncselekmények alakulásáról és az eljárások tapasztalatairól. Az ORFK 2006. március 21-én „Védelem a környezetért” címmel szakmai tanácskozást szervezett a BM Országos Bűnmegelőzési Központ támogatásával.

A környezetvédelem fontosságát felismerve három rendőr-főkapitányságon (Győr-Moson-Sopron, Vas, Somogy) neveztek ki

¹⁶ Évek óta az a gyakorlat, hogy a nyomozó hatóságok a konkrét felderített ügyekről sajtótájékoztató vagy közlemény útján tájékoztatják a lakosságot, bemutatva az okozott kárt és a megelőzés lehetőségeit. A határőrség a korábbi években jelentkező, olasz állampolgárok által elkövetett természetkárosítás bűncselekmények miatt olasz nyelvű szóróanyagokat juttatott el a határátkelőhelyekre, amelyben felhívta a figyelmet a bűncselekmény megvalósításával járó szankciókra.

környezetvédelmi referenst.

Külföldiek védelme

A BM beszámolt arról, hogy a Magyarországon tartózkodó külföldiek védelmére létrejött hosszú távú bűnmegelőzési és áldozatvédelmi belügyi program végrehajtásában 2005-ben 22 állami és civil szervezet vett részt.

Az ORFK a turisztikai idény rendőri feladatainak végrehajtására utasítást adott ki, illetve továbbfejlesztette és összehangolta a külföldiek biztonságát szolgáló bűnmegelőzési szolgáltatásokat. Ennek érdekében a Pécsi Rendőrkapitányság vállalta, hogy a turisták számára információs kártyát készítet, amelyben röviden tájékoztatja a külföldieket, hogy hol és hogyan érik el a rendőrség munkatársait, ha bűncselekmény áldozatai lettek.

A Győri Rendőrkapitányság az idegenforgalmi szezonban a polgárőrökkel közösen végzett preventív munkát. Az önkormányzat segítségével többnyelvű figyelemfelhívó szórólapokat készítettek.

A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány pályázattal támogatta az idegenforgalmi időszakban működő balatoni és a velencei tavi Regionális Bűnmegelőzési Központok munkáját. A Határőrség az áldozattá válás megelőzéséről szóló idegen nyelvű tájékoztatókkal látja el az országba belépő külföldieket. A BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal pedig segítette azoknak a hazánkban áldozattá vált külföldi állampolgároknak a soron kívüli hazautazását, illetve az ezzel kapcsolatos ügyintézését, akiknek úti okmányait is ellopták.

A Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület, amely – a külföldiek védelmére készített belügyi program részeként, a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány anyagi támogatásával – segítette a hazánkban áldozattá vált külföldieket. Irodáikat 2005-ben 477 bajbajutott külföldi állampolgár kereste fel¹⁷.

Külföldre utazó magyar állampolgárok védelme

A Külügyminisztérium honlapján az egyes országokra vonatkozóan – az odautazó magyar állampolgárok védelme érdekében – bűnmegelőzési és áldozatvédelmi tárgyú információk érhetőek el. A minisztérium utasította a külképviseleteket, hogy tájékozódjanak és tegyenek jelentést a fogadó államok áldozatvédelemmel kapcsolatos gyakorlatáról.

Amennyiben magyar állampolgár mégis áldozattá válna külföldön, hazatérésének előkészítése céljából a külképviselet azonnal tájékoztatja a Külügyminisztériumot, illetve szükség esetén a fogadó országban működő áldozatvédelmi feladatokat ellátó kormányzati és civil szervezeteket, és velük együttműködve szervezi meg a hazautaztatást.

A cselekvési programban előírtaknak megfelelően a Határőrség tájékoztatókat oszt ki a külföldre utazó magyar állampolgárok számára.

A BM, a Vám- és Pénzügyőrség és a Határőrség közösen indított tájékoztató programja a drog- és embercsempészet veszélyeire hívja fel a figyelmet. Négyoldalú együttműködést kötöttek Horvátországgal, Szlovéniával és Olaszországgal, hogy minden együttműködő országban készítsenek figyelemfelhívó, az áldozatsegítő szolgálatok elérhetőségeit is tartalmazó kiadványt.

¹⁷ Segítséget nyújtanak például az okmányok pótlásában, anyagi támogatást adnak, indokolt esetben fizetik a visszaút költségeit.

Fogyatékkal élők védelme

Az ORFK 2005 májusában 60 fiatalos részére tartott előadást a Vakok és Gyengénlátók Intézetében drogprevenció és áldozatvédelem témakörében. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési szolgálata a vakok és gyengénlátók számára Braille-írással, valamint hanganyag formájában is elkészítette az áldozattá válás megelőzésére irányuló tájékoztatóját.

Oktatás, továbbképzés

A szociális ágazatban dolgozók továbbképzését az ICSSZEM koordinálja azzal, hogy működteti a továbbképzési programok minősítését végző Országos Szociális és Gyermekvédelmi Továbbképzési és Szakvizsga Bizottságot, amely ajánlásként megfogalmazta az áldozattá válás megelőzésével kapcsolatos programok kidolgozását.

Szegeden a rendőrség 2005-ben megkezdte az idős mint potenciális áldozatok oktatását. Előadásokat és filmvetítéseket tartottak számos idős klubjában.

A Nyugdíjasok Budapesti Szövetsége a BRFK-val kialakult jól működő kapcsolatát (rendszeresen felvilágosító programokat tartanak az idős számára) szeretné országosan kiterjeszteni. Ennek érdekében felvették a kapcsolatot az ORFK-val.

Az IM Pártfogó Felügyelői Szolgálat megkezdte a cselekvési programban foglalt feladatoknak megfelelően a mediációval, a kárenyhítéssel, valamint a sértettek segítségével kapcsolatos szakmai felkészülést.

A BM Bűnmegelőzési Akadémián mind a külföldi, mind a belföldi hallgatók részére szervezett tanfolyamokon rendszeresen oktatják az áldozatvédelem nemzetközi és hazai tapasztalatait. Az utóbbi időben ilyen képzésben részesültek a szociális területen tevékenykedő önkormányzati szakemberek és a szociális intézmények vezetői.

Tájékoztatás

A BM Országos Bűnmegelőzési Központjának 30 millió forint keretösszegű kommunikációs pályázati támogatásával a helyi közbiztonsággal és bűnmegelőzéssel kapcsolatos szakszerű tájékoztatás jelent meg szinte minden megyei és regionális elektronikus és nyomtatott sajtóban havi rendszerességgel.

Szeged és Térsége Bűnmegelőzési Tanácsának legdinamikusabban fejlődő projektje a „Prevenációs médiatár”, amelynek 2005-ben kilenc új epizódja készült el. Szemléletes kisfilmjeit több országos televízióban (M2, RTL KLUB) vetítik bűnmegelőzési híradások illusztrálására.

A megyei főkapitányságok bűnmegelőzési osztályai a közművelődési intézmények rendelkezésére bocsátják az áldozattá válás megelőzésével kapcsolatos kiadványaikat, ilyen tárgyú rendezvények szervezésében és lebonyolításában is aktívan részt vesznek.

A cselekvési programban foglaltaknak megfelelően a minisztériumok és egyéb áldozatsegítő szervek internetes honlapjukon megjelentetik a működésükkel kapcsolatos információkat.

Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága megjelentette az európai áldozatsegítés gyakorlatát bemutató „Áldozatsegítés Európában 2004” című kötetet. 2006 elején kiadta „A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről” szóló tájékoztató kiadványt. Az Igazságügyi Hivatal megjelentette, és széles körben

terjeszti a 2006. január 1-jétől működő Áldozatsegítő Szolgálatról szóló tájékoztató szóróanyagot.

Az áldozatvédelemről szóló egyhetes intenzív médiakampányban az OBmB is részt vett. A tapasztalatok szerint ez hatékonyan elősegítette a lakosság tájékozódását az új áldozatsegítési szolgáltatásokról.

Az áldozatsegítés és a megelőzés anyagi forrásainak biztosítása

A költségvetési törvény 2005. évre a BM fejezetén belül külön-külön soron biztosított támogatást a Biztonságos Magyarországért Közalapítványnak és a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesületnek. A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány 2005-ben a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesületnek 21 millió forint működési támogatást nyújtott. A keresztbefinanszírozás nem célravezető. A Fehér Gyűrű számára a projektek megvalósításához az Európai Unió strukturális és kohéziós alapjában lesznek elérhető források. A fejlesztési elképzelések szerint a 2007-2013. közötti tervezési időszakban az Emberi-Erőforrás Operatív Program keretében lehetőség nyílik civil szervezetek intenzív támogatására.

e.) A bűnismétlés megelőzése

A reintegráció és az alternatív szankciók csökkentik a bűnismétlés esélyét

A bűnismétlés megelőzésére meghatározott feladatokkal kapcsolatban megvalósult intézkedések túlnyomórészt a bűnokok hatásának csökkentésével kívánják visszatartani az elkövetőket az újabb bűncselekményektől. Ez olyan komplex eszközrendszerrel érhető el, amely egyaránt érinti a fogvatartottakat, a szabadulókat, az utógondozottakat, a pártfogó felügyelet alatt állókat, illetőleg mindazokat, akik az előbbi személyekkel hatósági vagy szolgáltatói kapcsolatba kerülnek.

A cselekvési programnak megfelelően az OBmB tagjainak és együttműködő partnereiknek a tevékenysége egyrészt az elkövetők reintegrációját, másrészt a szabadságvesztés helyett az alternatív szankciók szélesebb körű alkalmazását segíti elő.

A fogvatartottak oktatása

Az oktatás és szakképzés megszervezése érdekében a büntetés-végrehajtási intézetek együttműködnek a civil szervezetekkel és a regionális képző központokkal. A javítóintézeti nevelésre utalt fiatalok számára be kell fejezniük az alapfokú iskolai tanulmányaikat. Erre a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak is lehetőséget kapnak. Közülük a 2004/2005-ös tanévben 2173 személy, a teljes fogvatartotti létszám 13 százaléka folytatott tanulmányokat. A BVOP által rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján – számításaink szerint – 14 intézetben 890 személy, vagyis az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező, jogerősen elítélt fogvatartottak 36 százaléka folytatott általános iskolai tanulmányokat. Gimnáziumi oktatásban 11 intézetben 389 személy, a jogerősen elítélt fogvatartottak 3 százaléka vett részt.

Szakképzés

A fogvatartottak számára az OKJ-s és egyéb szakképzésben való részvétel lehetőségét is biztosítják. A 2004/2005-ös tanévben indított tanfolyamokon 770 személy, a jogerősen elítélt fogvatartottak 6 százaléka vett részt.

Az OBmB támogatásával 2005-ben két büntetés-végrehajtási

intézetben is szerveztek szakképzést. Az „Oktatás, képzés, reszocializáció” elnevezésű modell-projekt eredményeként OKJ-s számítástechnikai képzés indult Sopronkőhidán. Az „Adj még egy esélyt” modell-projekt keretében számítástechnikai tanfolyamot szerveztek a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben.

A Nemzeti Felnőttképzési Intézet a FMM támogatásával kiírt pályázattal támogatta azokat a civil szervezeteket, amelyek a felnőtt fogvatartottak részére képzési programokat szerveztek a büntetés-végrehajtási intézetekben, illetve a fiatal felnőttek részére szabadulás után. A hét intézetben 85 személy részvételével megvalósult program 3,2 millió forintba került.

*Az elkövetők
képességeinek
fejlesztése*

A javítóintézetben elhelyezett fiatalok képességeit munkahelyi és nevelőotthoni foglalkozások keretében fejlesztik. A Budapesti Javítóintézetben önismereti, kooperációs, továbbá a konstruktív életvitel, a jogi ismeretek és a társadalmi normák elsajátítását elősegítő foglalkozásokat tartanak. Az OBmB támogatásával megvalósított bűnmegelőzési modellprojekt keretében a Debreceni Javítóintézetben álláskereső, önismereti és konfliktuskezelési tréningeket szerveztek. Rákospalotán a javítóintézeti nevelésre utalt fiatalok számára lehetővé teszik, hogy a szabadulásuk után őket érintő hivatalos eljárásokat megismerjék. A „Sokproblémás ’deviáns’ fiatalok segítőinek segítői” című pályázat eredményeként az OBmB támogatásával tematikus csoportfoglalkozást indítottak a fiataloknak, a pedagógusoknak pedig szupervíziót és esetmegbeszélő csoportokat szerveztek.

Veszprém megyében az „Adj még egy esélyt”, Győr-Moson-Sopron megyében az „Oktatás, képzés, reszocializáció” modell-projektek keretében a megyei munkaügyi központok működnek együtt a megyei büntetés-végrehajtási intézetekkel annak érdekében, hogy a szabadulás előtt állók számára munkaerő-piaci tréningeket szervezzenek. A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben ezen kívül kézműves-képzést is indítottak. Békés megyében az „ÚJ ESÉLY Partnerségben a bűnisméltés megelőzéséért” elnevezésű modell-projekt eredményeként 100 fogvatartott, továbbá 10 pártfogó felügyelet alatt álló személy és 10 büntetés-végrehajtási intézeti dolgozó vett részt munkavállalási és pályaaorientációs tréningeken, illetve munkaerő-piaci tanácsadáson. A kidolgozott pályaaorientációs és álláskeresési technikák, illetve a motivációs és kulcsképeségeket fejlesztő tréningek tananyagairól „Új Esély – Útmutató álláskeresők részére” címmel összefoglaló kötetet készítettek, amelyet 1200 példányban adtak ki.

A pártfogó felügyelet alatt álló elítélteknek, továbbá az olyan elkövetőknek, akikkel szemben a vádemelést elhalasztották, a Pártfogó Felügyelői Szolgálat szervezett önismereti csoportokat, álláskereső és konfliktuskezelő tréningeket.

*Szakemberek
felkészítése,
képességfejlesztő
tréningek*

Az elkövetők képességeinek fejlesztése érdekében képességfejlesztő tréningeket kell kiképezni. A BVOP beszámolója szerint az elmúlt évben két alkalommal 20–20 munkaerő-piaci tréninget képeztek ki. A „Pártfogóként is sikeresen a munkaerőpiacon” című HEFOP pályázat keretében 250 pártfogó vehetett részt mediációs, másság-kezelési, asszertivitás és munkaerő-piaci tréningeken. Az EQUAL Program

támogatja a Büntetés-Végrehajtási Szervezet Oktatási Központjának „Van kiút – Partnerség a fogvatartottakért” című pályázatát, amelynek eredményeként 50 büntetés-végrehajtási nevelőt és 50 utógondozói tevékenységet ellátó pártfogó felügyelőt készítenek fel közös tréningen a munkaerő-piaci ismeretek átadására 2005 és 2007 között.

***Drog-prevenció,
kábitószer-problémák
kezelése***

Az elkövetők kábítószer-problémáinak megelőzése és megoldása érdekében a cselekvési programnak megfelelően a büntetés-végrehajtási intézetekben a szenvedélybetegeknek ártalomcsökkentő foglalkozásokat tartanak. 14 büntetés-végrehajtási intézetben működnek kábítószer-prevenációs részlegek. Rákospalotán és Debrecenben a javítóintézetekben drogprenvenációs foglalkozássorozatot, illetve kábítószer-problémák kezelését elősegítő programokat tartanak. Aszódon lehetőség van arra, hogy a javítóintézeti nevelésre utalt fiatalok kezelését a Nyíró Gyula Kórház drogambulanciáján végezzék. A javítóintézetekben vagy a büntetés-végrehajtási intézetekben megkezdett kezelési programokat a szabadulás után a pártfogók felügyelete mellett folytatják.

A büntetés-végrehajtási intézetekben a személyi állomány részére 5 alkalommal öt-öt napos tréningorozatot tartottak a droproblémák hatékony kezelése érdekében. Ezen 200 hivatásos vett részt.

***A foglalkoztatás
közvetlen elősegítése***

A reintegráció egyik eleme az elkövetők és regisztrált munkanélküli családtagjaik foglalkoztatásának közvetlen elősegítése, amelyet a cselekvési program is előír. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány a „Fogvatartottak és büntetés-végrehajtási intézetből szabadulók reszocializációjának elősegítése” elnevezésű, 2005-ben meghirdetett programjaiban a pályázó non-profit szervezetek 2006. december 31-ig 75 szabaduló, továbbá a fogvatartottak regisztrált munkanélküli családtagjai 30 százalékának munkahelyhez juttatását vállalták.¹⁸

A munkaügyi központok és regionális képző központok tanácsadásába a pártfogó felügyelőket is bevonják. Így a képzési, foglalkoztatási és munkaerő-piaci információk az ő közvetítésükkel is eljutnak az érdekeltekhez.

***Esélyegyenlőséggel
kapcsolatos
programok a roma
fogvatartottak
reintegrációjára
érdekében***

A büntetés-végrehajtási intézetekben az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a roma fogvatartottak reintegrációját szolgálják a kulturális foglalkozások és szakkörök, valamint a népfőiskolai képzések. Az előzetesen letartóztatott fiatalok számára a Debreceni Javítóintézetben heti rendszerességgel roma hagyományőrző szakkört szerveztek, a Budapesti Javítóintézetben pedig foglalkozássorozatot tartanak „A cigányság története” címmel. A Maholnap Magyar Jóléti Alapítvány projektje keretében 20 roma fogvatartott részére szociálismunkás-képzést indítottak Balassagyarmaton.

***Családi kapcsolatok
megőrzése***

Növeli az elkövető – szabadulást követő – sikeres társadalmi beilleszkedésének esélyét, ha a szabadságvesztés tartama alatt is

¹⁸ A fogvatartottak munkanélküli családtagjainak elérése az adatvédelmi rendelkezések miatt gyakorlati nehézségekbe ütközik, a pártfogó felügyelői környezettanulmány formanyomtatványának és az ügymenet modelljének módosítása jelent némi előrelépést, mégis szükség lenne jogszabály-módosításra.

támogatják családi kapcsolatainak megőrzésében. Ezt mind a büntetés-végrehajtási intézeteknek, mind a pártfogóknak elő kell segíteniük. A fiatalok esetében ezt a célt szolgálja Rákospalotán a javítóintézetbe történő befogadásakor a kapcsolatfelvétel az érintett családjával, majd a család folyamatos tájékoztatása, a heti rendszeres látogatási lehetőség, valamint a házi rendben biztosított hétvégi eltávazások.

***A büntetés-
végrehajtási
intézményrendszer
fejlesztése***

A reintegrációt közvetetten szolgálja a fogvatartottak fizikai állapotának megfelelő egészségügyi ellátás biztosítása. Ennek érdekében a cselekvési program előírja a büntetés-végrehajtás egészségügyi intézményrendszerének fejlesztését, szakmai és szakigazgatási ellenőrzését. A Büntetés-végrehajtási Központi Kórházra és az IMEI-re vonatkozó fejlesztési elképzeléseket még nem sikerült megvalósítani.

Utógondozás

Az elkövetők reintegrációját támogató intézkedések egy része az utógondozás fázisában nyújt segítséget a szabadulóknak. A Magyar Református Egyház a Váci Fegyház és Börtön foglalkoztatója helyén félutas ház működtetését tervezi, amely a rászoruló szabadultaknak átmeneti szállást biztosítana. A hátrányos helyzetű fogvatartottak gyermekeinek a Mécses Magyar Börtön-pasztorációs Társaság és a Magyar Testvéri Börtöntársaság is rendezett bűnmegelőzési táborot. Előbbin 50, utóbbin 60 gyerek vett részt.

Az OBmB támogatásával létrehozott „Jóvá Tett Hely” Képzési, Támogató és Szabadidős Központ a pártfogó felügyelet alatt álló fiatalok utógondozásában működik közre. A Pest Megyei Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálat – az OBmB támogatásával – új tájékoztató füzeteket jelentetett meg a szabadulás előtt álló fogvatartottak és a pártfogoltak részére.

***A rendőrség és a
pártfogó felügyelők
kapcsolatának
javítása***

A 47/2003. (X. 27.) AB határozat hatályon kívül helyezte a bűnmegelőzési ellenőrzéssel kapcsolatos szabályozásokat. Erre figyelemmel a cselekvési program előírta a pártfogó felügyelők és a rendőrség hatékony együttműködési lehetőségeinek kifejlesztését.

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat – kérdőív segítségével – valamennyi megyei hivatalában felmérte a rendőrségi együttműködés gyakorlatát. Az ORFK szintén helyzetfelmérést végzett a pártfogókkal folytatott együttműködésről. A tapasztalatok közös megbeszélése után az ORFK jelentést készített, amelyben meghatározták az együttműködés további irányát. Ennek értelmében meg kell oldani a szakmai felkészítést és az együttműködés időszakos értékelését. Az ORFK a pártfogó felügyelet végrehajtásához kapcsolódó feladatairól szóló norma megalkotására készül.

***Az alternatív
szankciók szélesebb
körű alkalmazásának
elősegítése***

A szabadságvesztés alternatívájaként vizsgálni kell a pártfogó felügyelet speciális magatartási szabályai alkalmazásának, valamint a mediáció és a vádemelés elhalasztása működésének gyakorlatát. A cselekvési program előírja továbbá a közérdekű munka alkalmazási feltételeinek megteremtését is.

A speciális magatartási szabályok

Az alternatív szankciókban megvalósuló pártfogó felügyelet a reintegráció mellett kontroll funkciót is megvalósít. Mindezt a speciális magatartási szabályok körének bővítésével, gyakori alkalmazásával lehet elérni. A jelenlegi helyzet értékelése érdekében az OBmB Titkárságának megbízásából – a Budapesti Szociális Forrásközpont közreműködésével – az OKRI két munkatársa megvizsgálta a speciális magatartási szabályok alkalmazásának gyakorlatát. A tapasztalatokat a 2005 novemberében Pilisszentkereszten megrendezett visszajelző műhely-vitában dolgozták fel először. A kutatás eredményét összefoglaló kötetet az OBmB Titkársága jelenteti meg. Ebből minden pártfogó, ügyész és bíró kap egy-egy példányt. A tapasztalatok szakmai feldolgozása ezt követően kezdődhet el.

A mediációs technika kísérleti alkalmazásának tapasztalatai

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat Fővárosi Hivatala a VIII. kerületi ügyészséggel együttműködve 2005 őszén megkezdte a mediációs technika kísérleti alkalmazását a fiatalok körében. A kísérlet sikeres volt. Eszerint az ügyész – a sértettel és az elkövetővel való egyeztetést követően, miután azok jóvátételi nyilatkozatot tettek – a jóvátétel módját magatartási szabályként írta elő. A Közösségi Szolgáltatások Alapítványának vezetője rendszeres csoportos vagy egyéni konzultációt, illetve szupervíziót tart a kísérletben résztvevő pártfogó felügyelők számára.

A vádemelés elhalasztása eseteinek vizsgálata

A legfőbb ügyész beszámolója szerint a vádemelés elhalasztásának gyakorlata és a sértetti jogok érvényesülése terén végzett értékelő elemzés eredményeként megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a felnőtt bűnelkövetők ügyeiben a vádemelés elhalasztására a korábbinál gyakrabban került sor. Alkalmazása során az ügyész a külön magatartási szabályok meghatározásánál a sértett érdekeinek érvényesítésére mind a felnőtt, mind a fiatalok ügyeiben külön figyelmet fordít.

A közérdekű munka

A közérdekű munka kiszabását elősegítendő az 1979. évi 11. tvr.¹⁹ alapján a munkaügyi központoknak tájékoztatniuk kell a bíróságokat és a pártfogó felügyelői szolgálatok megyei hivatalait az alkalmas munkahelyekről. A munkaügyi központok koordinálása, illetve a végrehajtás előkészítése és elemzése a Foglalkoztatási Hivatal feladata. A közérdekű munka alkalmazására viszonylag ritkán kerül sor, bár egyértelmű fejlődés tapasztalható. 2000-ben 2893, 2004-ben már 4508 esetben került sor közérdekű munka kiszabására. Az OBmB Titkársága által támogatott három program a közérdekű munka hatékony végrehajtását célozta Budapesten, Kiskunhalason és Salgótarjánban. Olyan városszépítő, graffiti-mentesítő munkákat szerveztek, amelyek nemcsak az elítéltekben, hanem a lakóközösségekben is tudatosították a közérdekű munka hasznosságát és annak kiengesztelő jellegét.

Holland-magyar együttműködés

A holland és a magyar igazságügyi minisztérium együttműködése keretében megvalósuló projekt célja a szakmai sztetenderdek kidolgozására, az esetkezelésre és a szabadulás előkészítésére

¹⁹ A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr.

vonatkozó tapasztalatok – partnerségen alapuló – cseréje. A projekt megvalósításában a büntetés-végrehajtási intézetek együttműködtek a Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálattal. Tevékenységük kiterjedt az igények kérdőíves felmérésére és elemzésére, az informatika és az adatvédelem fejlesztésére irányuló javaslatok kidolgozására, valamint a szabadulóknak készülő információs és munkafüzet megtervezésére is.

3. Jogalkotási feladatok

Feladatok a cselekvési programban

A cselekvési program jogalkotási feladatai között főként jogszabályok és koncepciók megalkotása, hatályos jogszabályok bűnmegelőzési szempontú módosítása, a költségvetési háttér megteremtése szerepelt. A lejárt határidejű feladatok kevés kivétellel teljesültek.

Az áldozatsegítés jogszabályi és intézményi feltételeinek megteremtése

Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény koncepciójának megalkotása során az OBmB Titkársága 2005 februárjában megjelentette az „Áldozatsegítés Európában” című kötetet. Az áldozatvédelmi törvény koncepcióját megvitatta az Áldozatvédelmi szakmai konferencia. E koncepció alapján készítette el az Igazságügyi Minisztérium a törvény tervezetét, amelyet az Országgyűlés 2005. november 29-én fogadott el.²⁰ A 2006. január 1-jén hatályba lépett jogszabály szerint az állam elősegíti az áldozat érdekeinek érvényesítését, a rászorulóknak azonnali pénzügyi segílyt ad, illetve szakjogászai segítségnyújtást biztosít. A személy elleni szándékos, erőszakos bűncselekmények rászoruló áldozatai állami kárenyhítésben részesülnek. Az áldozatok segítésével és az állami kárenyhítéssel kapcsolatos, a törvényben meghatározott feladatokat a 2006. január 1. napjával létrejött Igazságügyi Hivatal országos hálózata látja el.²¹ Az áldozatsegítő szervezetrendszer működéséhez és a szolgáltatások teljesítéséhez szükséges pénzügyi feltételeket a költségvetés biztosítja.

A lakásaffia-jelenség visszaszorítására tett intézkedések

Az 1990-es évek közepétől egyre nagyobb számban fordulnak elő olyan bűncselekmények, amelyek az ingatlanok megszerzésével, megterhelésével kapcsolatosak. A lakásokkal és ingatlanokkal kapcsolatos csalások megakadályozására a cselekvési program több jogalkotási feladatot írt elő.

A laccímbejelentéssel kapcsolatos visszaélések megelőzése érdekében az Országgyűlés módosította a polgárok személyi adatainak és laccímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvényt²², a Kormány pedig a két kapcsolódó kormányrendeletet²³. A módosítások, amelyek 2006. január 1-jén léptek hatályba, lehetővé teszik, hogy a nyilvántartásból bármely kérelmező részére adatszolgáltatást teljesítsenek a személyazonosító igazolvány kiadásáról, érvényességének, elvesztésének, ellopásának, megsemmisülésének, találásának,

²⁰ A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény

²¹ Az Igazságügyi Hivatalról szóló 144/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet hozta létre az Igazságügyi Hivatalt.

²² A polgárok személyi adatainak és laccímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény módosításáról szóló 2005. évi CLXXVIII. törvény

²³ A személyazonosításra és a laccímigazolásra alkalmas okmányokkal összefüggő kormányrendeletek módosításáról szóló 327/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet.

megkerülésének tényéről. A törvénymódosítás és a kormányrendeletek módosítása a hatósági igazolvány, illetve a bejelentett lakcímadat érvénytelenségének eseteit is meghatározza. A BM tájékoztatása szerint a módosítások elegendőek az ügyletkötések biztonságának növeléséhez és a társadalmi bűnmegelőzés céljainak eléréséhez, ezért a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény módosítása nem szükséges.

***Bűnmegelőzési
szempontok
érvényesülése a
jogalkotásban***

A büntetőeljárás törvény módosításával a jogalkotó kiterjesztette a határőrség nyomozó hatósági jogkörét az emberkereskedelemre és más kapcsolódó bűncselekményekre is. A büntetőeljárás törvény módosítása megteremtette a mediáció alkalmazásának törvényi feltételeit. A részletszabályok megalkotására külön törvény készül.

A cselekvési programban előírt további feladat valósult meg azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkotott a polgárőrségről.

A jogszabályok módosításáért felelős tárcák érvényesítették a bűnmegelőzési stratégia elveit a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény folyamatban lévő módosításában, és szerepeltetik a bűnmegelőzést a határőrség feladatai között a határőrségről szóló törvény²⁴ módosításában, amelyet már benyújtottak az Országgyűléshez. A cselekvési programnak megfelelően elkészült a magánbiztonságról szóló törvény koncepciójának első változata is.

Az ICSSZEM tájékoztatása szerint a kríziskezelő központok és a menedékhelyek feladatairól, szerepéről és együttműködési kötelezettségéről szóló szabályozás még nem készült el, mivel ahhoz további működési tapasztalatokra van szükség. Ennek érdekében a tárca a kríziskezelő hálózat működtetésével kapcsolatos programot egy évvel meghosszabbította.

Folyamatban van a médiatörvény koncepciójának a társadalmi egyeztetése.

A cselekvési program értelmében a Vám- és Pénzügyőrségnek figyelemmel kell kísérenie azt, hogy a gyakorlatban hogyan érvényesülnek bűnmegelőzési feladatai. Ennek érdekében a Vám- és Pénzügyőrség a szervezetéről szóló törvény hatályba lépését követően kockázatelemzési jelzőrendszert alakított ki.

A társadalmi bűnmegelőzés szempontjainak érvényesítése céljából több tárca (BM, Határőrség, Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium) közigazgatási államtitkári intézkedést, vagy más vezetői intézkedést, szabályozást adott ki.

²⁴ A határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény.

***A pénzügyi források
megteremtése a
jogforrásokban***

A cselekvési program előírta az Országos Polgárőr Szövetség és a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület költségvetési támogatásának biztosítását is. E civil szervezetek költségvetési támogatását 2005-ben és 2006-ban a BM fejezetében külön költségvetési soron feltüntetett előirányzat biztosítja. Az Országos Polgárőr Szövetségnek a 2005. évi költségvetési törvény 160 millió forint támogatást biztosított. A Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület 2005-ben 15 millió forint költségvetési támogatást kapott.

Szintén a pénzügyi források biztosításához járul hozzá az a jogszabályi rendelkezés, amely lehetővé tette a személyi jövedelemadó egy százalékanak társadalmi bűnmegelőzési célra történő felajánlását. Ezt a lehetőséget a cselekvési programnak megfelelően a 2005. évi költségvetési törvény is biztosította, így az egy százalék 2006-ban is felajánlható.

Egyéb feladat

***Önismereti,
konfliktuskezelő
és álláskereső
tréningek bővülése***

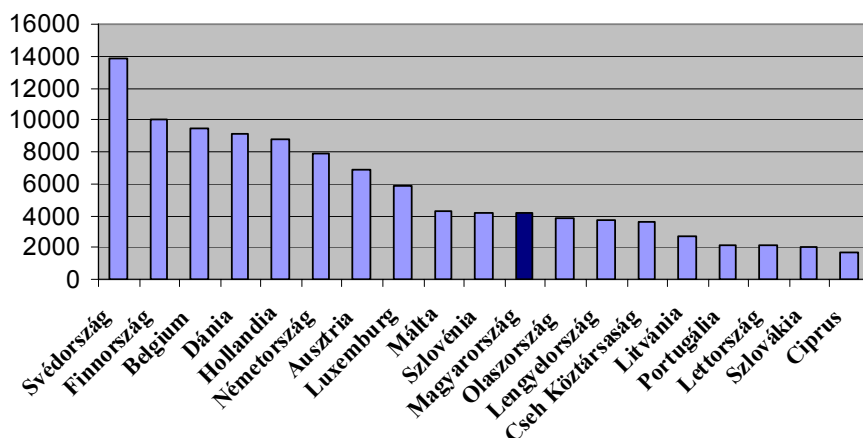
A cselekvési program egyéb feladatai között előírja a felnőttek munkaerő-piaci lehetőségeinek fokozása érdekében speciális tréningek biztosítását. A regionális képző központokban szervezett valamennyi képzési programnak része egy 30 órás munkaerő-piaci tréning, amely a résztvevőket alkalmassá teszi arra, hogy önmagukat, saját értékeiket és erőforrásaikat megismerve, az elhelyezkedéshez szükséges ismeretek birtokában önállóan is munkát találhassanak.

III. A bűnözés legújabb kihívásai

Helyünk Európában Az Egyesült Nemzetek Kábítószer-Ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (UNODC) két évente felmérést készít a bűncselekmények alakulásáról. 2002-ben az ismertté vált bűncselekmények 100 ezer lakosra jutó gyakorisága alapján Magyarország Európa középmezőnyében helyezkedett el.²⁵

III/1. ábra.

A 100 ezer lakosra jutó bűncselekmények gyakorisága 2002-ben²⁶

Az embereket legjobban foglalkoztató problémák

Az embereket mind az Európai Unióban, mind Magyarországon foglalkoztatja a bűnözés, a közbiztonsággal kapcsolatos kérdések²⁷, de a legfontosabb problémának a gazdasági helyzetet és a munkanélküliséget érzik.

²⁵ Az Egyesült Királyság, Észtország, Görögország, Írország, Franciaország valamint Spanyolország nem közölt adatot, így ezeket az országokat nem tartalmazza a grafikon.

²⁶ A nagy eltérések az egyes országok eltérő büntetőjogi szabályozásából is adódnak.

²⁷ Candidate Countries Eurobarometer 2004.1 negyedév. – Magyar Gallup Intézet, Nemzeti jelentés, Magyarország. www.gallup.hu.

III/1. táblázat.

Legfontosabb problémák, amelyekkel az ország ma szembenéz ²⁸				
Magyarország rangsor	PROBLÉMA	Magyarország (%)	Újak rangsor	EU-25 rangsor
1	Gazdasági helyzet	44	2	2
2	Munkanélküliség	42	1	1
3	Egészségügyi ellátórendszer	30	3	5
4	Áremelkedés / infláció	28	5	4
5	Bűnözés	19	4	3
6	Nyugdíjak	11	6	7
7	Adózás	7	7	8
8	Lakásügy	6	8	10
9	Oktatási rendszer	3	9	9
9	Környezetvédelem	3	10	11
9	Bevándorlás	3	10	6
10	Terrorizmus	2	10	6
11	Tömegközlekedés	1	11	12
11	Védelem / külpolitika	0	11	12
11	Egyéb	0	11	13

Az ifjúság problémái 2004 nyarán a MOBILITAS Ifjúságkutató Iroda a fiatalok (15-24 éves korosztály) legfontosabb problémáit vizsgálta²⁹. Hasonló volumenű, 2000-ben végzett kutatás alapján a 2004-ben kapott adatok hasonlíthatóak voltak.

Míg 2000-ben a fiatalok legégetőbbnek anyagi problémákat jeleztek (munkanélküliség, pénztelenség, alacsony keresetek, lakáshelyzet), addig 2004-ben a drogok és az alkohol elterjedése valamint a bűnözés jelentette a legfontosabb feszültségforrást. A korábban abszolút elsőbbséget élvező alapproblémák, mint a pénztelenség, a lakásügy hátrább szorultak, a munkanélküliség változatlan maradt, a céltalanság és a kilátástalan jövő előbbre kerültek.

III/2. táblázat.

Mit tart az ifjúság a legégetőbb problémának ³⁰				
Rangsor 2004-ben	PROBLÉMA	Rangsor 2000-ben	Százalék 2004-ben	Százalék 2000-ben
1	Drogok elterjedése	5	41	13
2	Munkanélküliség	1	18	47
3	Kilátástalan jövő	7	17	8
3	Alkohol elterjedése	n.a.	17	n.a.
4	Céltalanság	9	16	5
4	Bűnözés	9	16	5
5	Lakásprobléma	3	14	32
6	Pénztelenség	2	10	34
6	Létebizonytalanság	4	10	14
8	Család válsága	10	8	4

²⁸ Két választ jelölhettek meg a megkérdezettek, a két legfontosabb válasz összevont százalékos megoszlása szerepel a táblázatban. 2004-ben a problémák rangsorában a hetedik helyen a család válsága állt.

²⁹ Ifjúság 2004. Gyorsjelentés, Szerkesztette: Bauer Béla, Szabó Andrea. Kiadó: MOBILITAS Ifjúságkutató Iroda, 2005.

³⁰ A két legfontosabb válasz összevont százalékos megoszlása.

A biztonság szó jelentése

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Stratégiai Védelmi Kutató Központja 2003 nyarán és 2004 januárjában vizsgálatot végzett, amelyben arra keresték a választ, hogy az emberek a biztonság szóról mire asszociálnak. A megkérdezettek közel 60 százalékának a biztonság szó hallatán elsőként a családdal vagy a közbiztonsággal kapcsolatos aggodalmak jutottak az eszébe.

Figyelemre méltó az, hogy a család biztonságát első helyen említők gyakrabban voltak a nők, az alacsonyabb iskolai végzettségű, a gyermeket nevelő, az önmagát alsó- és középrétegbe soroló, a 44, de különösen a 29 év alattiak. A közbiztonság esetében a nemek között nem volt eltérés. Az ezt említők inkább a 45 év feletti korosztályból kerültek ki és jellemzőbb rájuk a középfokú végzettség, valamint az a tény, hogy már nem nevelnek 18 év alatti gyermeket.

Az ismertté vált bűncselekmények³¹ száma csökkent

Magyarországon 2005-ben 436.522 bűncselekmény jutott a hatóságok tudomására. Az ismertté vált bűncselekmények 100 ezer lakosra jutó gyakorisága 2005-ben 4.323,1 volt. Az ismertté vált bűncselekmények 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutatója az elmúlt tíz év alatt 5,3 százalékkal csökkent.

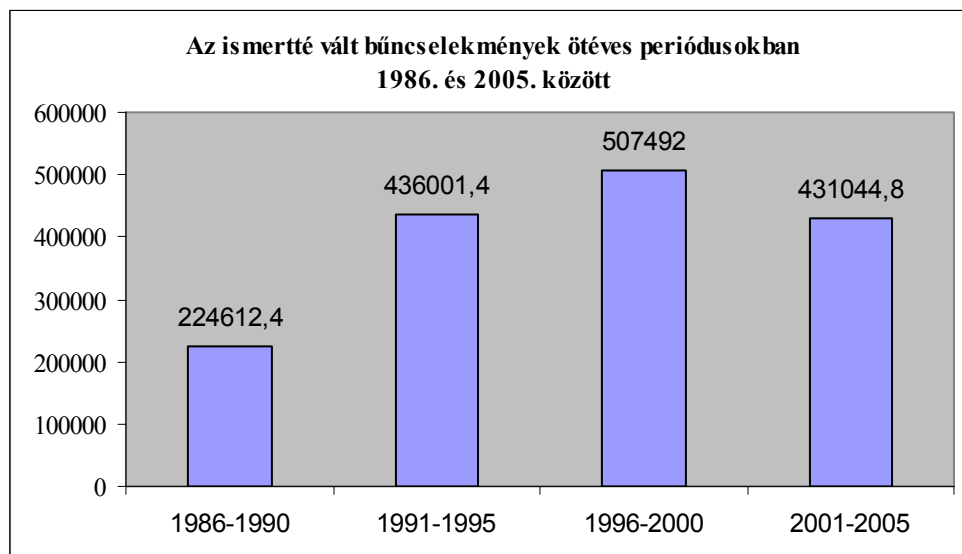
Az 1996-2005 közötti időszakot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a bűncselekmények számának 1998-ig tartó emelkedését követően megkezdődött az összбүнözés csökkenése, ami kisebb ingadozásokkal tovább tart. Ebben a folyamatban 2005-ben mégis 4,2 százalékkal emelkedett a bűncselekmények száma az azt megelőző évhez képest. Ennek oka az, hogy két bűncselekmény együtt több mint 24.000-rel emelte meg az összбүнözést.³²

³¹ A fejezet az ERÜBS bűnügyi adatait tartalmazza, ahol lehetséges, ott 1996. és 2005. közötti intervallumban. Az időbeli eltérést a szövegben jelezzük.

³² A hivatalos bűnügyi statisztikában a hatóságok tudomására jutott bűncselekmények, elkövetők és sértettek szerepelnek. Az így kapott kép árnyalható lakossági megkérdezésekkel, látencia-vizsgálattal. Figyelembe kell venni ezen kívül azt is, hogy a statisztikai adatokat esetenként formális tényezők is alakítják, amelyeknek nincs köztük a valóságos közbiztonsági helyzethez. Ez történhet dekriminalizáció miatt (1997-ben a tulajdon elleni szabálysértések értékhatárának megemlése), vagy egy-egy nagy halmazatú ügy felderítése miatt (1998-ban több tízezer, egyenként jelentéktelen súlyú csalás felderítése).

A bűnügyi statisztikában 2005-ben a tiltott pornográf felvétellel visszaélés és a szerzői vagy a szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekmények ugrásszerű emelkedése ez utóbbira példa. A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekmény a 2004-ben ismertté vált 19.046-ról 2005-ben 37.401-re emelkedett, amelyet 1.108 személy követett el. Hasonló képet mutat a tiltott pornográf felvétellel való visszaélés. E bűncselekmények száma a 2004-es 5.832-ről 2005-re 11.489-re emelkedett, amelyet 99 elkövető valósított meg. Itt bűnmegelőzési szempontból két körülményt érdekesebb figyelembe venni. 2005-ben létrejött egy, a szellemi alkotások tulajdonvédelmét képviselő jogvédő szervezeteket tömörítő érdekvédelmi szervezet, amely az ORFK-val és a VPOP-val együttműködést kötött, és amelynek célja – többek között – a jogsértő felhasználás elleni fellépés. Az együttműködés keretében a ProArt Szövetség bejelentést tesz az eljárás lefolytatására jogosult szervnél. A tiltott pornográf felvétellel visszaélés vonatkozásában figyelmet érdemel az a tény, hogy az EUROPOL kiemelt figyelmet fordít a gyermekpornográfia elleni küzdelemre, a több országra kiterjedő akcióikban esetenként a magyar rendőrség is részt vett. E két bűncselekmény felderítése ezért ugrásszerűen javult.

III/2. ábra.

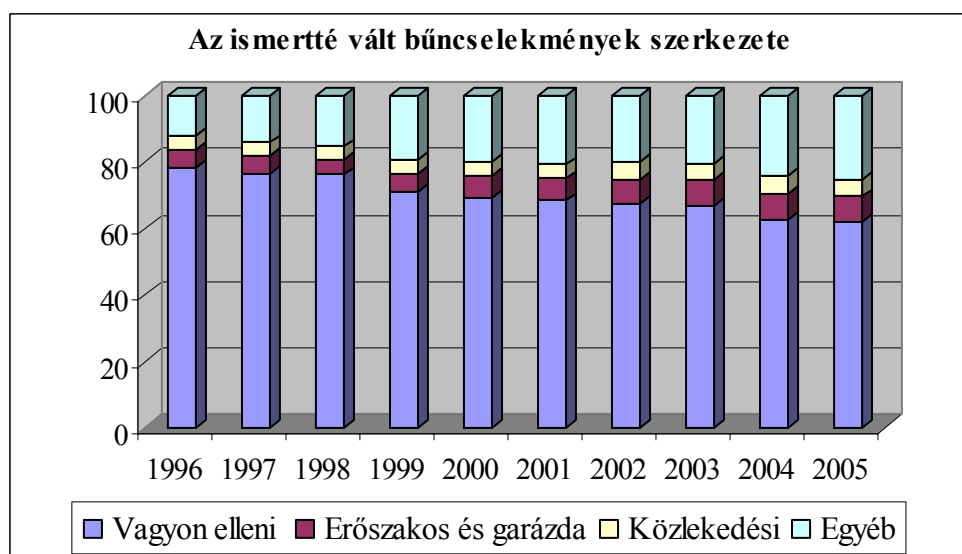
Az 1986-2005 közötti időszak öt éves periódusait vizsgálva a közeli jövőben az ismertté vált hagyományos bűncselekmények stagnálására, jobb esetben csökkenésére számíthatunk.

Továbbra is meghatározó a vagyon elleni bűnözés

Az összes ismertté vált bűncselekményből továbbra is vagyon elleni bűncselekményt követek el a leggyakrabban. Ennek aránya az össz bűnözésen belül azonban 1996 óta folyamatosan – az 1996-ban tapasztalt 78,4 százalékról **2005-ben 62 százalékra**, tíz év alatt 16,4 százalékkal – csökkent.

2005-ben 100 bűncselekményből 7,5 erőszakos és garázda jellegű volt. Ennek aránya tíz év alatt 2,2 százalékot emelkedett.

III/3. ábra.

Az uralkodó bűncselekmények változatlanok

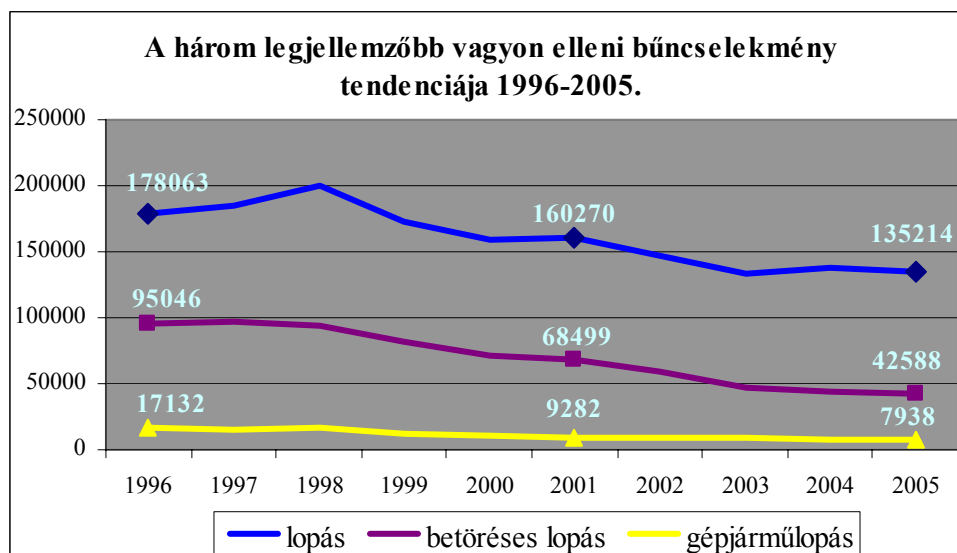
Az ismertté vált bűnözés több mint 90 százalékát 25 féle bűncselekmény alkotja. (A Btk. Különös részének 25 törvényi tényállása). 1996-2005 között a 25 leggyakrabban elkövetett bűncselekmény köre nem változott. Az elmúlt tíz évben az ismertté vált bűncselekmények legnagyobb

számban mindig a lopások és a betöréses lopások voltak. Az elmúlt öt évben a korábbinál gyakrabban fordult elő a visszaélés kábítószerrel és az egyedi azonosító jel meghamisítása bűncselekmények.

Csökken a hagyományos vagyon elleni bűnözés

A vagyon elleni bűncselekmények száma 1998 óta csökken. Az utóbbi tíz évben minden második vagyon elleni bűncselekmény lopás volt. Ugyanezen időszakon belül a betöréses lopások aránya 10 százalékkal esett vissza. 1996-ben minden negyedik vagyon elleni bűncselekmény betöréses lopás volt, 2005-ben viszont már csak 16 százalék az arányuk.

III/4. ábra.

A lopások száma tíz éves periódusban 24 százalékkal csökkent. Ezen belül a gépjárműlopások száma a tíz év alatt 54 százalékkal esett vissza. A betöréses lopások száma 55, a lakásbetörések száma 41 százalékkal csökkent.

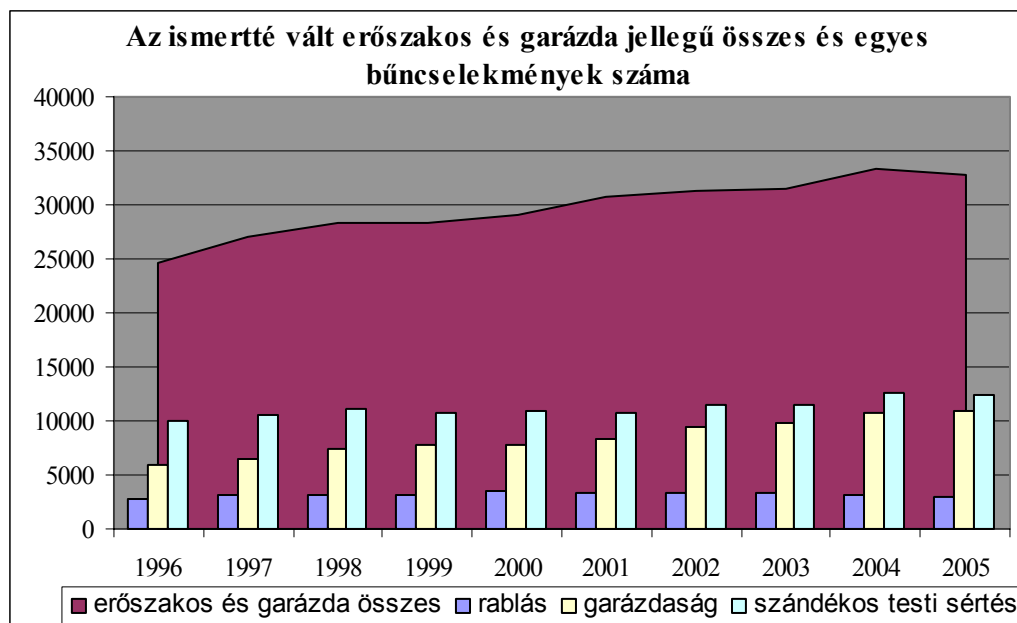
A hagyományos vagyon elleni bűnözéssel szemben védettebb lett a társadalom

Az adatok szerint a hagyományos vagyon elleni bűnözéssel szemben védettebb a társadalom. Viszonylag gyorsan fejlődött ugyanis a „biztonsági piac” szolgáltatásának színvonala, ezen belül bővült a kínálat, nőtt a kereslet. Tudatosabbá vált az állampolgárok és a vállalkozások védekezése.

Terjed az erőszak

2005-ben 32.760 erőszakos és garázda jellegű bűncselekmény vált ismertté. Számuk 1996-hoz képest 33 százalékkal emelkedett.

III/5. ábra.

Az erőszakos cselekmények közül az elmúlt öt évben minden harmadik szándékos testi sértés, a másik egyharmad garázdaság, minden tizedik pedig rablás volt. A garázdaság és szándékos testi sértés száma tovább növekedett, míg a rablás valamelyest csökkeni látszik.

2005-ben 313 emberölés vált ismertté³³. Számuk 1996-hoz képest 24, 2001-hez képest 17 százalékkal csökkent. 2005-ben erős felindulásban elkövetett emberölés nem történt. 1996-ben 4, 2001-ben pedig 5 ilyen eset történt.

A közterületek vagyonbiztonsága javult

Az emberek biztonságérzetét döntő mértékben befolyásolja az, hogy mennyire érzik magukat biztonságban az utcán, a közterületen.

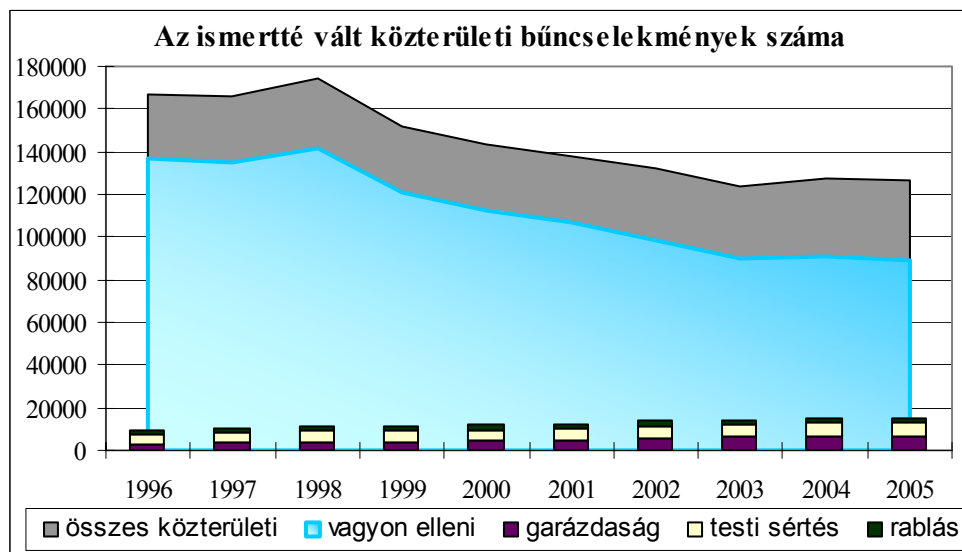
2005-ben 126.662 bűncselekmény történt a közterületeken³⁴. Ez az összes ismertté vált bűncselekmény 29 százaléka.

A közterületen elkövetett bűncselekmények száma az 1996 és 1998 között tapasztalt emelkedést követően csökkenő tendenciát mutat. 2005-ben 1996-hoz képest 24 százalékkal, 2001-hez képest 8 százalékkal kevesebb közterületen elkövetett bűncselekményt észleltek a hatóságok. Ezt a csökkenést azonban csak a vagyon elleni bűncselekmények számának kedvező alakulásával magyarázhatjuk.

³³ Az emberölés kísérlete valamint az emberölésre irányuló előkészület nem tartozik az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények körébe.

³⁴ A statisztikai adatgyűjtésben közterületen elkövetettnek minősülnek olyan bűncselekmények is, amelyek a közfelfogás szerint nem azok. Például: erdei út, mezei út, ösvény, erdő, mező, rét, legelő, nádas, halastó, patak, tó, folyó, folyam, tenger, óceán, autópálya, országút, stb.

III/6. ábra.

Terjedt a közterületi erőszak, romlott a közlekedésbiztonság

A közterületen elkövetett garázdaságok száma 10 év alatt több mint duplájára emelkedett. A közterületen elkövetett testi sértések száma ugyanezen időszak alatt 30 százalékkal növekedett.

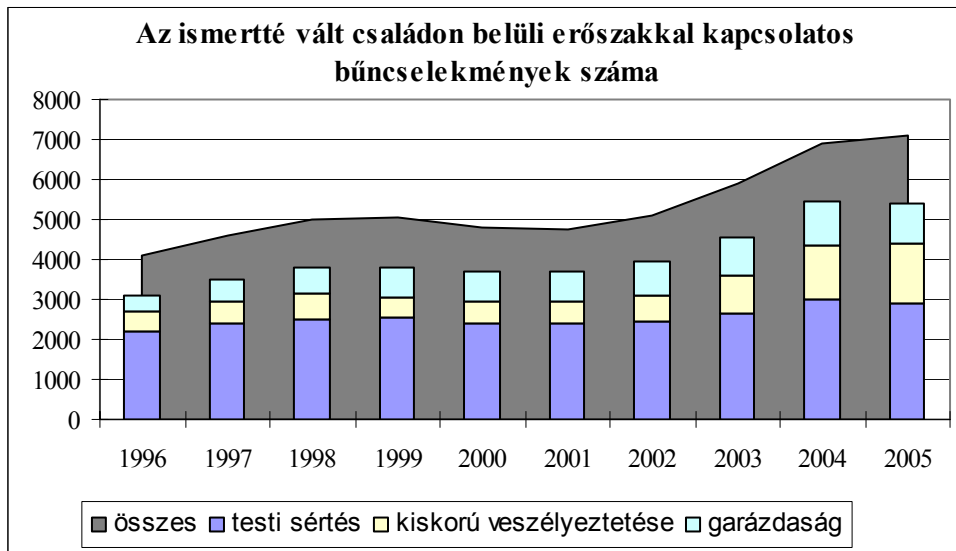
Az elmúlt tíz évben a rablások megközelítőleg 70 százalékát közterületen követték el. A rablások általános tendenciájától kissé eltérően alakult a közterületen elkövetett rablásoké: amíg 2005-ben 1996-hoz képest a rablások száma 11 százalékkal emelkedett, a közterületen elkövetett rablásoké 18 százalékkal nőtt. 2005-ben 2001-hez képest a rablások száma 10 százalékkal csökkent, a közterületen elkövetett rablásoké viszont csak 7 százalékkal lett kevesebb.

A közterületek biztonsága a közlekedési bűncselekmények – különösen az ittas járművezetés – gyakoribb előfordulása miatt is romlott. 1996-ban az összes közterületi bűncselekmény 12,4 százaléka közlekedési bűncselekmény volt. 2005-ben ez az arány 18 százalék volt. A közterületen elkövetett közlekedési bűncselekmények száma 2005-ben 1996-hoz képest 11 százalékkal emelkedett.

A családon belüli erőszakra³⁵ érzékenyebb lett a társadalom

2005-ben 7.091 családon belüli erőszakos bűncselekmény vált ismertté. Ez 2005-ben az ismertté vált összes bűncselekmény 1,6 százaléka volt. Számuk 1996 óta folyamatosan nő, 2005-re 71 százalékos növekedést mutat. 2005-ben a 2001-es évhez képest 50 százalék az emelkedés.

III/7. ábra.

2005-ben az ismertté vált családon belüli erőszakos cselekmények 67 százalékát három bűncselekmény tette ki. Ezek: a testi sértés (száma 2005-ben 2902), a kiskorú veszélyeztetése (száma 1481) és a garázdaság (száma 1018).

A kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény száma 2001 óta folyamatosan növekszik. 1996-hoz képest 2005-ben ezerrel több ilyen bűncselekmény jutott a hatóságok tudomására. Ez az emelkedés azt is jelzi, hogy a hatóságok, az állampolgárok egyre érzékenyebbek a családon belüli erőszakkal szemben, kevésbé toleránsak a gyermekek bántalmazása, a velük való rossz bánásmód iránt.

Emelkedtek az okirattal kapcsolatos bűncselekmények

Az összбүнözésen belül a vagyon elleni bűncselekmények visszaesése és az erőszakos cselekmények emelkedése mellett egyre nagyobb arányt képeznek az egyéb bűncselekmények. (Lásd erről a III/3. ábrát.)

Az okiratokkal kapcsolatos bűncselekmények például 1996-hoz képest 52 százalékkal növekedtek. Ezen belül a közokirat-hamisítások száma 1996 óta folyamatosan emelkedett, míg a magánokirat-hamisítások 2001 óta csökkentek.

³⁵ A hozzátartozó sérelmére elkövetett: emberölés, újszülött megölése, erős felindulásban elkövetett emberölés, öngyilkosságban közreműködés, könnyű- és súlyos testi sértés, gondozás elmulasztása, kényszerítés, személyi szabadság megsértése, közúti veszélyeztetés, magántitok jogosulatlan megismerése, családi állás megváltoztatása, kiskorú elhelyezésének megváltoztatása, kiskorú veszélyeztetése, tiltott pornográf felvétel készítése és az azzal való visszaélés, erőszakos közöszülés, szemérem elleni erőszak, erőszakos fajtalanítás, megrontás, vérfertőzés, üzletszerű kéjelgés elősegítése, kitarottság, kéjelgés, szemérem sértés, közveszélykeltés, terrorcselekmény, garázdaság, önbíráskodás, rablás, rongálás. Hozzátartozóként az ERÜBS adatbázis az alábbi kategóriák figyelembevételére ad lehetőséget: az elkövető a sértettnek szülője, nevelője, gondozója, gyermeke, nagyszülője, unokája, testvére, házastársa, volt házastársa, élettársa, volt élettársa, egyéb hozzátartozója.

Növekedtek a kábítószeres bűncselekmények

Az ismertté vált visszaélés kábítószerekkel bűncselekmények száma 1996-hoz képest 15-szörösére nőtt. 2005-ben 6.941 visszaélés kábítószerekkel bűncselekményt regisztráltak a hatóságok.

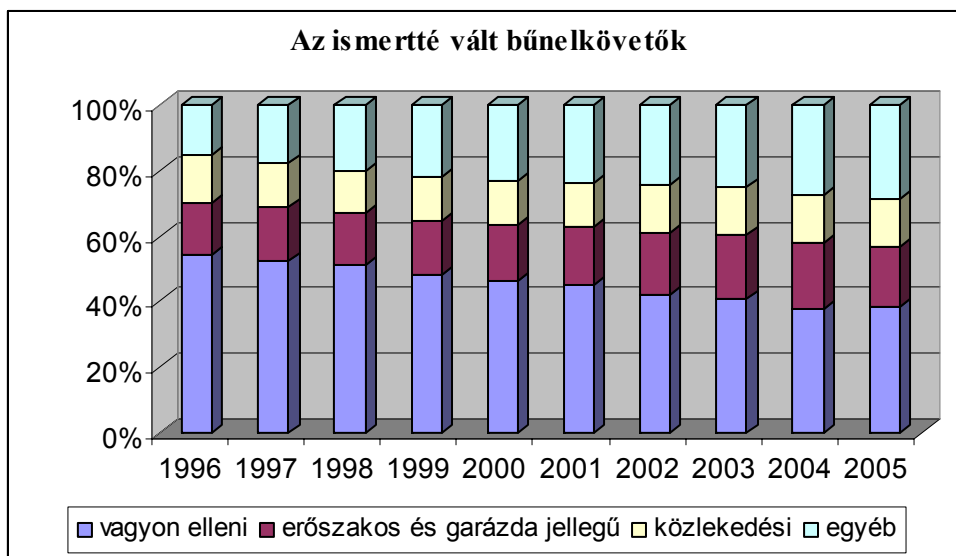
Növekedett az ismertté vált elkövetők száma

2005-ben 133.790 bűnelkövető vált ismertté Magyarországon. A (gyermekkor, kóros elmeállapot, egyéb ok miatt) nem büntethető elkövetők száma 6.421 volt.

Az ismertté vált bűnelkövetők száma az elmúlt tíz évben 10, az elmúlt öt évben 11 százalékkal emelkedett.

A 100 ezer lakosra jutó ismertté vált bűnelkövetők száma 1996-ban 1196,9, 2005-ben 1325 volt. A 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutató tíz év alatt 10,7 százalékkal emelkedett.

III/8. ábra.

Míg 1996-ban minden második ismertté vált bűnelkövető vagyon elleni cselekményt követett el, 2005-ben már csak minden harmadik. Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekményt elkövetők aránya 1996-ban 15,9 százalék volt, 2005-ben 18,5 százalékra emelkedett. Az ismertté vált bűnelkövetőkön belül a közlekedési bűncselekményt elkövetők aránya az elmúlt tíz évben 14 százalék körül mozgott. A vizsgált időszakban egyedül a közrend elleni bűncselekményt elkövetők aránya emelkedett jelentősen. 1996-ban az összes bűnelkövető 15,5 százaléka, 2005-ben viszont 27,4 százaléka követett el közrend elleni bűncselekményt. A gazdasági bűncselekményt elkövetők aránya a duplájára emelkedett, de így is csak 6 százalékot tett ki.

Korosztályukban növekedett a gyermekkorúak aktivitása

2005-ben 3.697 gyermekkorú személy követett el bűncselekményt. A gyermekkorú lakónépesség száma az elmúlt öt évben 7 százalékkal csökkent, azonban a gyermekkorú elkövetők száma nem követte ezt. 2005-ben a 100 ezer gyermekkorú lakosra jutó elkövetői gyakoriság 254,2 volt. 2001-hez képest 6,5 százalékkal emelkedett.

A gyermekkorúak az elmúlt években leggyakrabban, több mint 80 százalékban vagyon elleni bűncselekményt követtek el. Minden második cselekményük lopás, minden hatodik betöréses lopás volt. A gyerekek

13 éves korukban a „legaktívabbak”.

**Korosztályukban
növekedett a
fiatalkorúak aktivitása**

2005-ben 12.197 fiatalok követett el bűncselekményt. A 100 ezer fiatalok lakosra jutó bűnelkövetői gyakoriság 2005-ben 2.547,8 volt. A fiatalkori bűnelkövetői gyakorisági mutató 2001-hez képest 10 százalékkal emelkedett. 2005-ben az összes bűnelkövető 9,1 százaléka volt fiatalok. Ez 2001-ben 9,5 százalék volt.

Legnagyobb arányban vagyoni elleni bűncselekményt követtek el. Minden harmadik általuk elkövetett deliktum lopás volt. A fiatalok bűnelkövetők 10 százaléka követett el garázdaságot. Évek óta minden harmadik rablás elkövetője fiatalok.

A fiatalok egyre gyakrabban követnek el egyedül bűncselekményt, de továbbra is közel minden harmadik deliktumot kortársaikkal együtt valósítanak meg. Közülük a 17 évesek a „legaktívabbak”.

**A gyermekkorú
elkövetők főbb
társadalmi jellemzői**

A 2000-2004 időszak adatai alapján megállapítható, hogy a gyermekkorú elkövetők több mint 70 százaléka „teljes családban” nevelkedett, 13 százalékuk szülei elváltak és a gyermeket az egyik szülő nevelte, és 8 százalék azoknak a gyermekkorú elkövetőknek az aránya, akik nevelőotthonban vagy intézetben éltek. A hatóságok 14 százalékukat veszélyeztettként tartották nyilván 2004-ben. 2004-ben a gyermekkorú elkövetők 94 százaléka a bűncselekmény elkövetésekor tanuló volt.

**A fiatalkorú elkövetők
főbb társadalmi
jellemzői**

A 2000-2004 időszak adatai alapján elmondható, hogy a fiatalkorú bűnelkövetők 55 százaléka teljes családban nevelkedett, 21-22 százalékuk szülei elváltak és az egyik szülő nevelte a fiatalt, és 11-12 százalékuk élt nevelőotthonban, intézetben a bűncselekmény elkövetésekor. 2004-ben a fiatalkorú bűnelkövetők 10,5 százalékát a hatóságok veszélyeztettként tartották nyilván a bűncselekmény elkövetésekor.

A fiatalkorú bűnelkövetők foglalkozás szerinti megoszlása átrendeződött. Amíg 2000-ben a fiatalkorú elkövetők 58 százaléka tanult, ez az arány 2004-ben 68 százalékra emelkedett, és körükben 35-ről 27 százalékra csökkent a foglalkozás nélküliek aránya. Eszerint a 14-17 éves bűnelkövetők 68 százalékát még az iskolában lehet elérni, ezért az iskola a korábbinál is fontosabb terepe a bűnmegelőzésnek.

III/3. táblázat.

A veszélyeztettként nyilvántartottak, valamint a nevelőotthonban, intézetben élők az összes kiskorúak³⁶, a gyermekkorú elkövetők és a fiatalkorú bűnelkövetők százalékában						
	Kiskorúak		Gyermekkorú elkövetők		Fiatalkorú bűnelkövetők	
	Veszélyeztetett nyilvántartott	Gyermekotthonban, intézetben elhelyezettek	Veszélyeztetett nyilvántartott	Nevelőotthonban, intézetben él	Veszélyeztetett nyilvántartott	Nevelőotthonban, intézetben él
2001	12,0	0,47	11,6	5,8	8,1	10,5
2002	11,5	0,46	11,2	7,0	8,3	10,3
2003	11,5	0,46	11,8	6,4	9,7	11,4
2004	11,4	0,44	13,8	7,8	10,5	11,6

³⁶ A táblázatban a gyámhatóság által nyilvántartott veszélyeztetett, valamint a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok által gyermekotthonban és ápolást, gondozást nyújtó intézetben elhelyezett kiskorúak (0-17 életév közöttiek) adatai szerepelnek.

A gyermek- és a fiatalkorú elkövetők között az átlaghoz képest igen magas az intézeti neveltek aránya

A veszélyeztetettként nyilvántartott gyermek- és fiatalkorúak korosztálybeli aránya alapján nincs különbség az átlagpopuláció és a bűncselekményt elkövetők között. A nevelőotthonban, intézetben elhelyezett gyermekek és fiatalok viszont jóval nagyobb arányban követnek el a bűncselekményt, mint a kortársaik. Ez a negatív jelenség nem feltétlenül az intézeti nevelés hiányosságaira hívja fel a figyelmet, hanem a gyermekvédelemben működő jelzőrendszerre. Az intézeti neveltek nagyobb gyakorisága a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők között azt jelzi, hogy az erkölcsi veszélyeztetettség korai felismerésére és hatékony kezelésére még nem hangolódtak rá az érintett szakmák.

A felnőtt korú bűnelkövetők közül kiemelkedik a 18-24 évesek aktivitása

2005-ben 121.593 felnőtt korú bűnelkövető vált ismertté. A 100 ezer felnőtt korú lakónépességre jutó gyakoriság 1.266,4 volt. 2001-hez képest ez 12,5 százalékkal emelkedett.

A felnőtt korú bűnelkövetők körében a 18-24 évesek – a fiatal felnőttek – bűnözési aktivitása most is kiemelkedő. 2005-ben a 100 ezer fiatal felnőttre jutó bűnelkövetői gyakoriság 3.152,3 volt. Ez 2001-hez képest 9,5 százalékkal emelkedett.

Növekedett a nők aktivitása a bűnözésben

Az elmúlt öt évben az ismertté vált férfi bűnelkövetők száma 7, míg a női bűnelkövetők száma 35 százalékkal emelkedett. Az összes bűnelkövetőn belül a nemek szerinti megoszlás 2001-ben 87:13 volt. 2005-ben viszont 84:16-ra változott.

Míg 2005-ben a 100 ezer női lakosra jutó gyakoriság 408,4 volt, addig a 100 ezer férfi lakosra jutó bűnelkövetői gyakoriság 2.335,8. A férfi gyakorisági mutató 2001-hez képest 8,5 százalékkal, a női 36,5 százalékkal emelkedett.

A női elkövetők az összes bűncselekményre számított átlaguknál lényegesen gyakrabban vesznek részt kiskorú elhelyezésének megváltoztatása, kiskorú veszélyeztetése, közokirat-hamisítás, hamis tanúzás, magánokirat-hamisítás, hamis vád, közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, csalás elkövetésében. Az átlagnál gyakrabban követnek el könnyű testi sértést, illetve emberölést. Ez utóbbira a 2005. év kivétel.

III/4. táblázat.

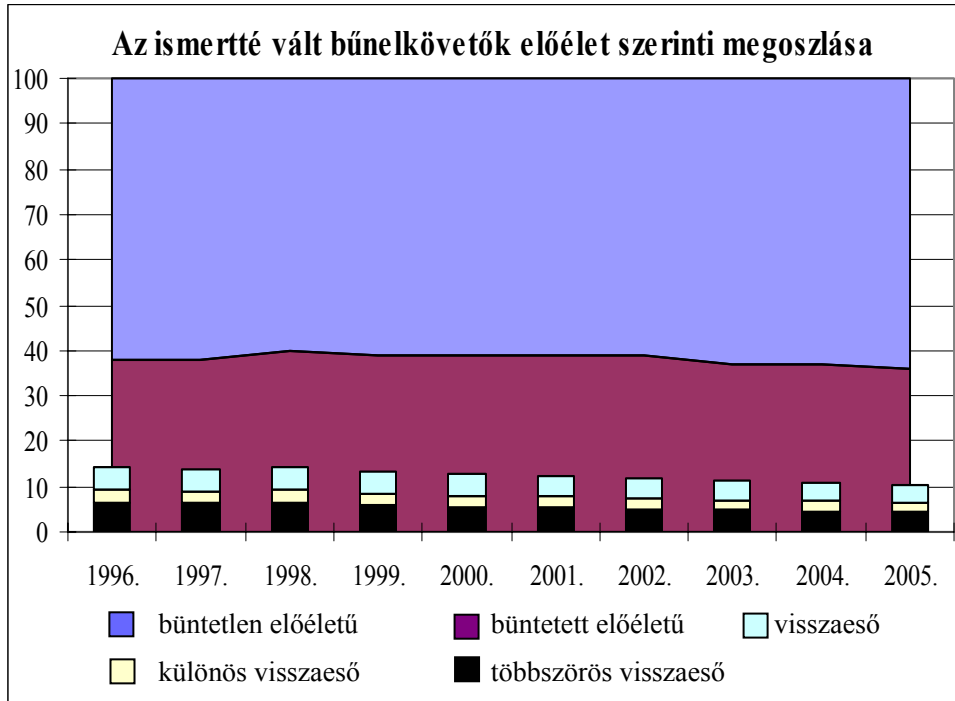
A női bűnelkövetők részvételi arányának alakulása egyes kiemelt bűncselekményekben 2001-2005 években

	2001	2002	2003	2004	2005
Kiskorú elhelyezésének megváltoztatása	32,1	65,4	52,4	50	61,4
Kiskorú veszélyeztetése	34,5	38,8	37,3	39	41,1
Közokirat-hamisítás	24,3	22,6	28,6	32,0	34,3
Hamis tanúzás – büntető, polgári ügyben	32,9	29	29,4	32,5	32,5
Magánokirat-hamisítás	23,9	25,8	24,3	27,0	30,4
Hamis vád	26,2	28,5	30,6	30,7	29,4
Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	23,9	21,3	20,9	26,9	26,0
Csalás	23,6	24	25,6	24,4	25,4
Könnyű testi sértés	16,7	17,5	15,5	17,1	20,2
Emberölés	15,3	17,2	20,2	20,5	13,6
Súlyos testi sértés	9,6	9,7	9,1	10,1	9,4
Összes női elkövető aránya	13,3	13,6	14,6	15,0	16,2

Az összes ismertté vált bűnelkövetőn belül növekedett a büntetlen előéletűek aránya

Az ismertté vált bűnelkövetők körében a büntetlen elkövetők száma és aránya növekedett. 2005-ben a büntetlen előéletű elkövetők aránya az összes bűnelkövetőhöz 63,6 százalék volt. A büntetett előéletűek aránya ennek megfelelően csökkent.

III/9. ábra.

Az összes bűnelkövetőn belül csökkent a visszaesők, valamint a többszörös és a különös visszaesők aránya. Legjelentősebben a többszörös visszaesők aránya esett vissza. Amíg 1996-ban az összes bűnelkövető 6,5 százaléka volt többszörös visszaeső, addig 2005-re ez az arány 4,3 százalékra csökkent.

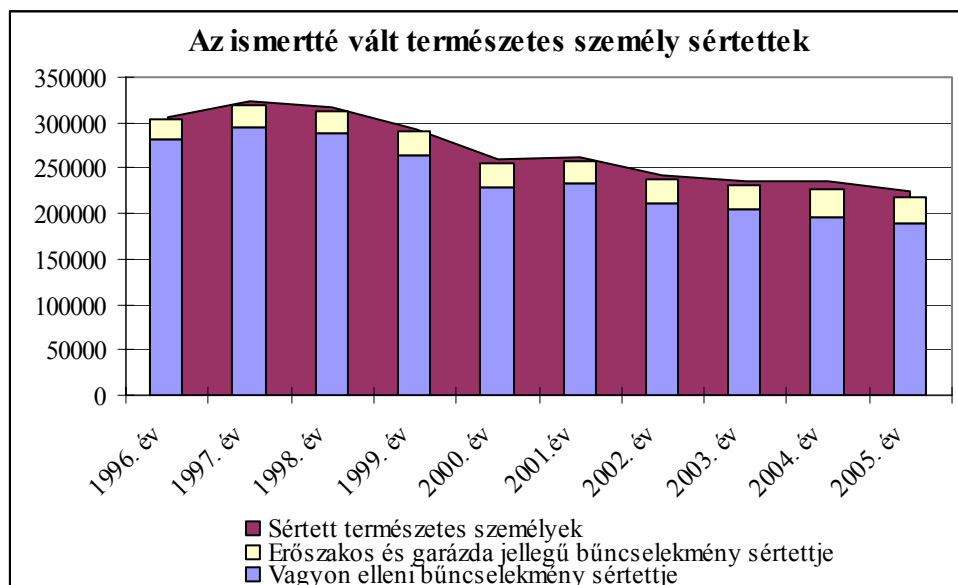
A külföldi elkövetők

2005-ben 7.366 külföldi személy követett el Magyarországon bűncselekményt. A külföldi bűnelkövetők aránya az összes ismertté vált bűnelkövetők körében 2005-ben 5,5 százalék volt. 1996-ban viszont még csak 3,9 százalék volt. Részvételük a hazai bűnözésben továbbra sem jelentős.

Az ismertté vált természetes személy sértettek száma csökkent

2005-ben 224.065 természetes személy vált bűncselekmény sértettjévé. Számuk folyamatosan csökkent. 2005-ben 1996-hoz képest 27, 2001-hez képest 14 százalékkal kevesebb sértettet regisztráltak a hatóságok. 2005-ben a 100 ezer lakosra jutó sértetti gyakoriság 2.219 volt. Ez a mutató 2001-ben még 2.567,2 volt.

III/10. ábra.

A vagyon elleni bűncselekmények visszaszorulása a sértettek számát mérsékelte. A csökkenés 1996-hoz képest 33, 2001-hez képest 19 százalékos volt.

Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények sértetteinek száma emelkedett. 2005-ben 1996-hoz képest 36, 2001-hez képest 14 százalékkal nőtt.

A gyermekkorú sértettek száma növekedett

2005-ben 5.651 gyermekkorú személy vált bűncselekmény sértettjévé. 2005-ben számuk 1996-hoz képest 83 százalékkal, 2001-hez képest 99 százalékkal nőtt.

A gyermekkorú sértettek 100 ezer gyermekkorú lakosra jutó gyakorisága az elmúlt öt évben megkétszereződött: 2001-ben 180,9, 2005-ben 388,6 volt. 2005-ben az összes ismertté vált természetes személy sértett 2,5 százaléka volt gyermekkorú. Ez az arány 2001-ben 1,1 százalék volt.

2000-2004 között a gyermekkorúak sérelmére elkövetett házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni bűncselekmények száma az ötszörösére nőtt. Ezen belül a kiskorú veszélyeztetésének gyermekkorú sértettjeinek száma a kétszeresére – 1.272-re – emelkedett. A tiltott pornográf felvétellel visszaélés bűncselekmény gyermekkorú sértettjeinek száma 2004-ben 3.585 volt. A 2000-2004 közötti időszakban a szemérem elleni erőszak összes sértettjének fele gyermekkorú volt. (A tiltott pornográf felvétellel visszaélés bűncselekmény gyermekkorú sértettjei nélkül az ismertté vált gyermekkorú sértettek száma 2004-ben 4.842 volt.)

A gyermekkorúak sérelmére elkövetett vagyon elleni bűncselekmények

száma 2000. és 2004. között 56 százalékkal emelkedett. 2004-ben 1.839 ilyen esetet regisztráltak. Ezen belül a lopások gyermekkorú sértettjeinek száma 77 százalékkal emelkedett.

A gyermekkorúak sérelmére elkövetett erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények száma 61 százalékkal nőtt. 2004-ben 1.601 eset volt. Ezen belül a rablások gyermekkorú sértettjeinek száma 52,5 százalékkal nőtt. 2004-ben 305 eset volt. 2004-ben az összes rablás 10 százalékát gyermekkorúak sérelmére követték el.

A fiatalok sértettek száma növekedett

2005-ben 8.479 fiatalok személy vált bűncselekmény sértettjévé. Számuk 1996-hoz képest 31 százalékkal, 2001-hez képest 16 százalékkal nőtt.

A fiatalok sértettek 100 ezer fiatalok lakosra jutó gyakorisága 2005-ben 1708,6 volt. Ez 2001-ben még csak 1397,5 volt.

2005-ben az összes ismertté vált természetes személy 3,8 százaléka fiatalok volt. Ez az arány 2001-ben 2,8 százalék volt.

2000 és 2004 között a fiatalok sérelmére elkövetett bűncselekmények közül a vagyon elleni cselekmények előfordulása volt a legmagasabb. 2004-ben 63 százalék volt. A fiatalok sérelmére elkövetett bűncselekmények közel fele lopás volt.

Az említett időszakban a sérelmükre elkövetett házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni cselekmény – az összes sérelmükre elkövetett bűncselekményhez képest – 5 százalékkal emelkedett. 2004-ben 15 százalék volt. 2004-ben a fiatalok sérelmére elkövetett bűncselekmények 7 százaléka kiskorú veszélyeztetése, ugyancsak 7 százaléka tiltott pornográf felvétellel visszaélés volt.

A fiatalok sérelmére elkövetett erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények száma 2000-2004 között 57 százalékkal emelkedett.

A fiatalok nemcsak okozói, de elszenvedői is a rablásoknak: 2004-ben az összes rablás sértettjének 22 százaléka volt fiatalok. Ez az arány 2000-ben még csak 12 százalék volt.

Az iskolában a tanulók gyakrabban követnek el egymás sérelmére bűncselekményeket

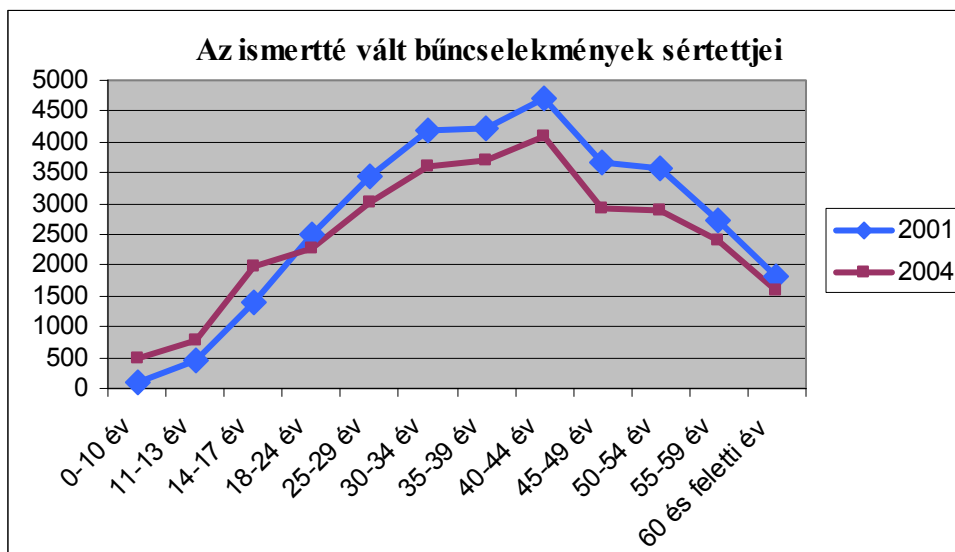
Külön figyelmet érdemel az, hogy a 2000 és 2004 közötti időszakban a fiatalok körében az iskolatárs sérelmére elkövetett bűncselekmények aránya a duplájára nőtt. 2000-ben 295 fiatalok követett el bűncselekményt az iskolatársa sérelmére, 2004-ben 589 ilyen esetről tudunk.

A felnőtt korúak veszélyeztetettsége csökkent

2005-ben 209.935 felnőtt korú személy vált bűncselekmény sértettjévé. A 100 ezer felnőtt korú lakosra jutó sértetti gyakoriság 2005-ben 2.576,8 volt. Ez a mutató 2001-ben 3.101,5 volt.

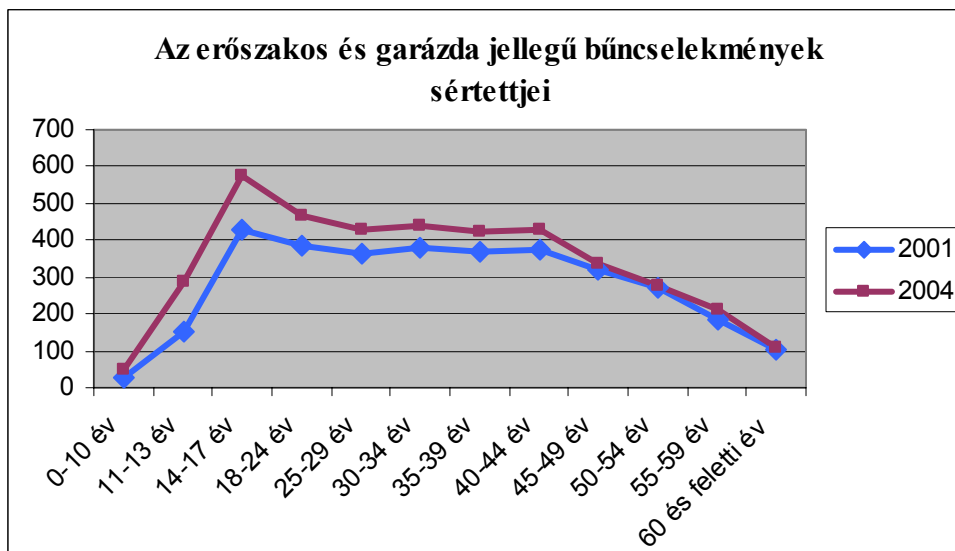
A felnőtt lakónépesség között a 25-59 évesek körében a legmagasabb a korosztályra jutó sértetti gyakorisági mutató. 2005-ben 3049,3 volt. A fiatal felnőtt korú lakónépességre jutó 100 ezres sértetti gyakorisági mutató 2005-ben 2.238,6 volt. A 60 éves és idősebb sértettek 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutatója 2005-ben 1.619 volt. A korosztályi megoszlás tehát nem változott, a 25-59 éves korosztálynak majdnem kétszer akkora az esélye, hogy bűncselekmény sértettjévé váljon, mint a 60 év feletti korosztálynak.

III/11. ábra.

Az ismertté vált természetes személy sértettek 100 ezer, saját korcsoportjára számított gyakorisága alapján megállapítható, hogy nőtt a gyermek- és fiatalkorúak sértetté válásának gyakorisága 2004-ben 2001-hez³⁷ képest. A felnőtt korúak veszélyeztetettsége csökkent. Ez a tendencia azonban a vagyon elleni bűncselekmények felnőtt korú sértettjeinek a vizsgált időszak alatt bekövetkezett 17 százalékos csökkenésével magyarázható.

III/12. ábra.

A fizikai erőszaknak a 14-17 évesek vannak leginkább kitéve

Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények sértettjeinek 100 ezer a korcsoportba tartozó lakosra jutó gyakorisága alapján megállapítható, hogy 2001 és 2004 között valamennyi korcsoportban emelkedett az erőszakos cselekmény sértettjévé válásának gyakorisága. A növekedés a legmagasabb a fiatalkorúak körében volt. 2001-ben 100

³⁷ Népszámlálás után a korábbi év lakónépességi adatait „visszakompenzálják”. Ezt a műveletet csak a fő népességszámokon végzik el. Ezért a 2001. évi népszámlálásra tekintettel nem a 2000. évhez viszonyítunk.

ezer fiatalos lakosból 429,9-en váltak erőszakos cselekmény sértettjévé, 2004-ben pedig 577-en.

A legkisebb emelkedés a 60 éves és a feletti lakónépesség körében volt tapasztalható. 2001-ben 104,9 volt a 100 ezer 60 éves és feletti lakosra jutó gyakorisági mutató, 2004-ben pedig 110,9.

A sértettek közel kétharmada volt férfi

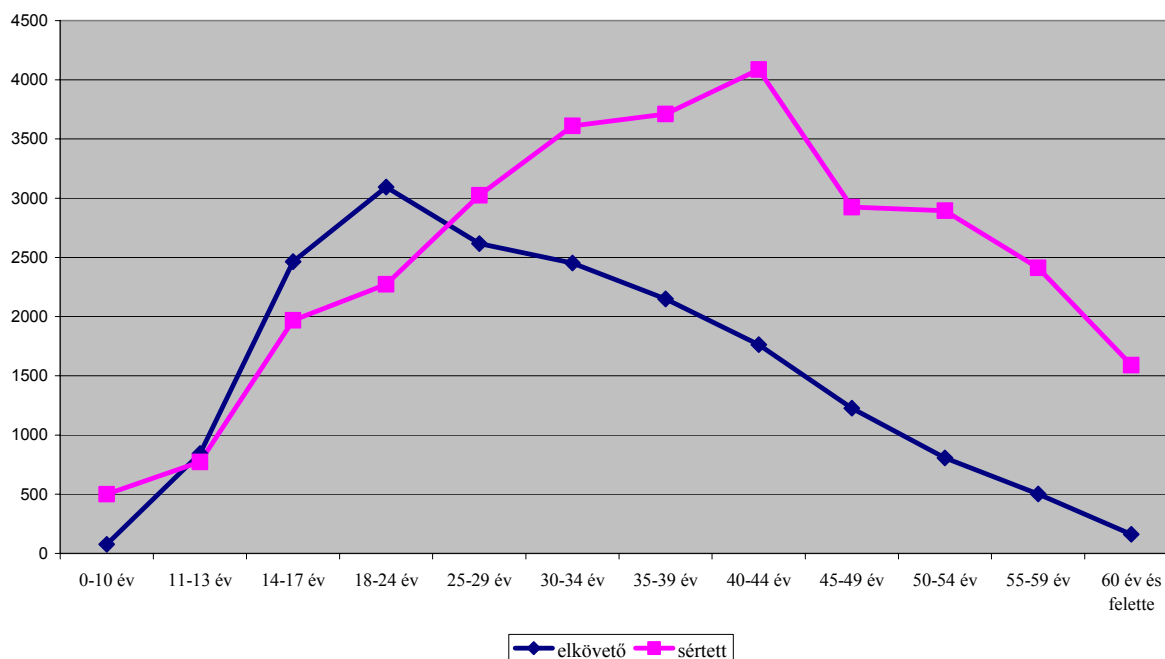
A férfiak gyakrabban válnak bűncselekmény áldozatává mint a nők. 2005-ben az összes ismertté vált sértett 63 százaléka férfi, 37 százaléka nő volt. Ez az arány 2001-ben 65-35 volt. Öt év alatt a férfiak 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutatója 3.522,1-ről 2.940,5-re csökkent, a nőké 1.701,2-ről 1.567,1-re.

A 24. életév betöltése után már egyre kisebb a valószínűsége a bűncselekmény elkövetésének, 44. év felett kisebb eséllyel válik valaki sértetté

Az évtizedes tapasztalatok szerint és 2004-ben is elmondható az, hogy a 11-13 éves gyermekek körében majdnem teljesen, a fiatalok körében megközelítőleg ugyanaz az elkövetővé és az áldozattá válás esélye. A bűnelkövetővé válásnak a 24. életév betöltése után rohamosan csökken a valószínűsége. A 24. életév betöltésével elválik egymástól az elkövetővé és a sértetté válási görbe. A sértetté válás veszélye a 40-44 évesek között még magas és 45 év felett meredeken csökken.

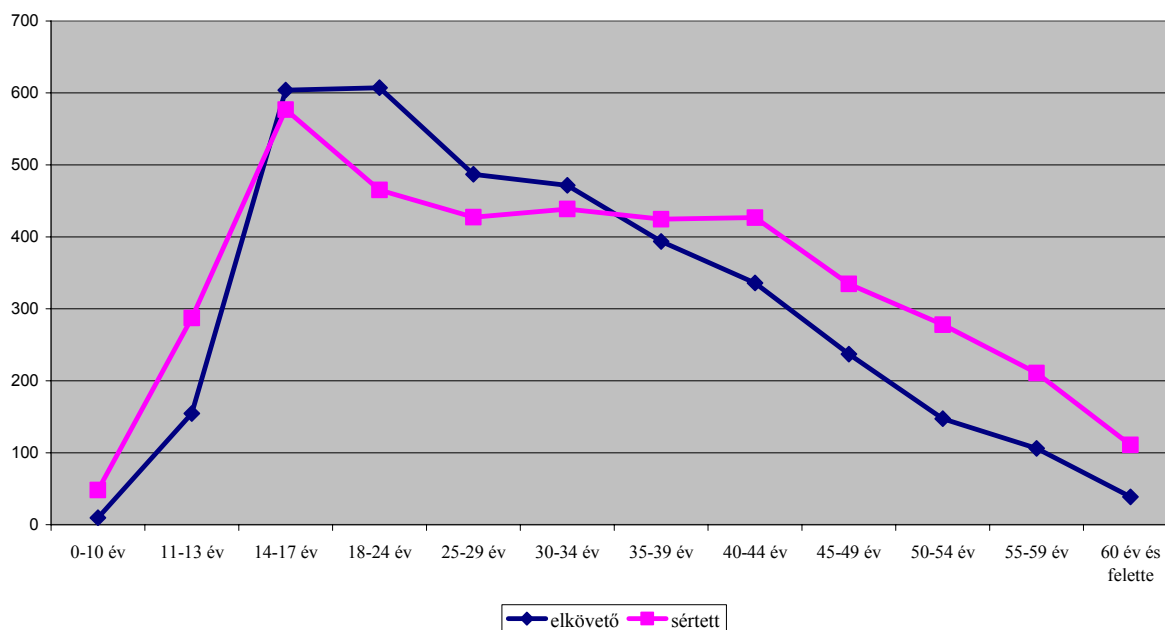
III/13. ábra.

A bűncselekmények elkövetőinek és sértetteinek gyakorisága az életkor szerint 2004-ben

III/14. ábra.

Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények elkövetőinek és sértetteinek gyakorisága az életkor szerint 2004-ben

Az erőszakos bűncselekményeket leginkább a fiatalok követik el

Az erőszakos cselekmény áldozatává leggyakrabban a fiatalkorúak válnak, és hasonlóan gyakran követnek ők is el ilyen jellegű bűncselekményt.

Az erőszakos jogsértés valószínűsége szintén a 18-24 évesek között a legmagasabb. A 35. életév betöltésével az erőszak okozásának a gyakorisága csökken. Nagyobb viszont az erőszakos cselekmény elszენvedésének a valószínűsége. 40 év felett az elkövetővé és sértetté válás esélye párhuzamosan csökken.

Az alkohol hatása csökkent, a kábítószer szerepe nőtt

1996-ban minden negyedik ismertté vált bűncselekményt alkohol hatása alatt követtek el, 2004-re ez az arány 18,5 százalékra csökkent.

Az alkohol hatása az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények elkövetésénél hasonló tendenciát mutatott, 1996-ban az erőszakos és garázda jellegű bűnelkövetők megközelítőleg 40 százaléka követte el a bűncselekményt alkohol hatása alatt, ez 2004-ben 30 százalék volt.

Emelkedett ezzel szemben a bűncselekményt kábítószer hatása alatt elkövetők aránya, 2004-ben 2,3 százalék volt (1996-ban a bűnelkövetők mindössze 0,1 százaléka állt kábítószer hatása alatt a bűncselekmény elkövetésekor). 2004-ben 2.955 személy követett el kábítószer hatása alatt bűncselekményt.

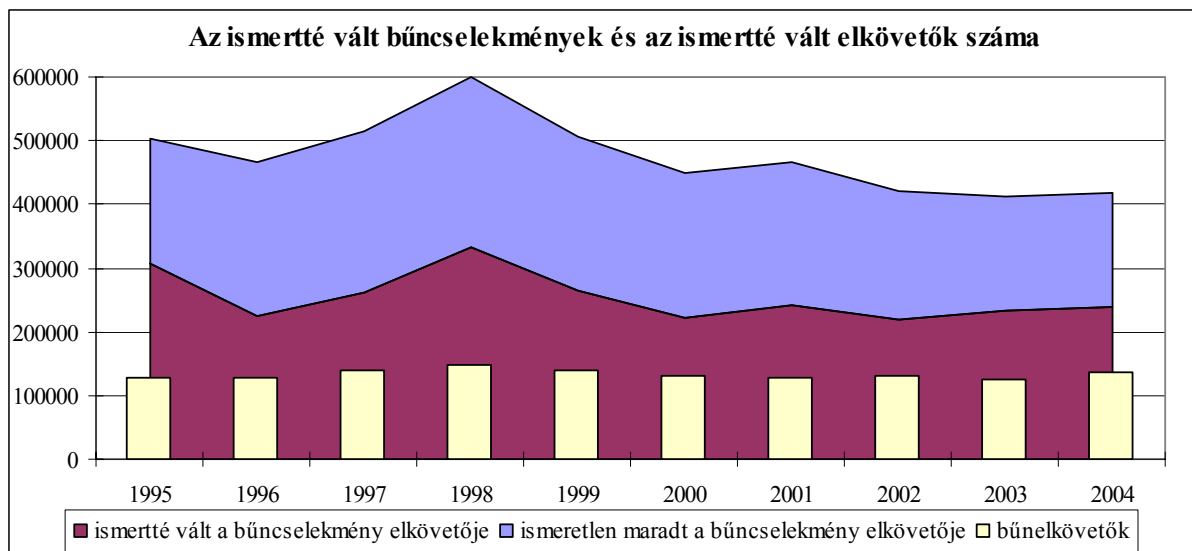
A sértettek körében jóval kisebb az alkoholos és a kábítószeres befolyásoltság. 2004-ben az ismertté vált 231.191 természetes személyből 5.361 – az összes ismertté vált sértett 2,3 százaléka – állt alkoholos befolyásoltság, 93 – az összes ismertté vált sértett 0,04 százaléka – állt kábítószer hatása alatt, amikor a bűncselekményt elszენvedte.

Növekedett a felderítettség, hatékonyabbá vált a nyomozóhatóság

Az elmúlt években a nyomozáseredményességi mutató³⁸ és az ismeretlen tetteses felderítési mutató³⁹ is emelkedett. A nyomozáseredményességi tavaly 2001-hez képest 8,4 százalékkal, az ismeretlen tetteses 12,4 százalékkal nőtt.

1995 és 2004 között az ismertté vált bűncselekmények száma 17 százalékkal csökkent. Mindeközben az ismertté vált bűnelkövetők száma 7 százalékkal emelkedett.

III/15. ábra.

Alacsony a feljelentési hajlandóság

A Gallup Intézet 2005 telén közvélemény-kutatást végzett a rendőrség munkájának megítéléséről.⁴⁰ A vizsgálat során arra a következtetésre jutottak, hogy az előző évekhez képest megnőtt azoknak az aránya, akik nem fordulnak rendőrséghez. Ez leginkább a kisebb súlyú esetekre jellemző.

A 2576 megkérdezett 33 százaléka jelezte, hogy az elmúlt öt évben vele vagy családtagjával történt valamilyen bűncselekmény. A bűncselekménnyel érintettek 42 százaléka jelezte, hogy volt olyan bűncselekmény, amelyet nem jelentett be. Az összes megkérdezett 9,1 százaléka válaszolta, hogy az elmúlt öt évben történt vele olyan eset, amikor valaki elloptott vagy megpróbált elloponi valamint tőle, az esetet csak 3,9 százalék jelentette.

A bűnözéssel okozott kár alig térül meg

A vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár összege az elmúlt öt évben évente 100 milliárd forint körül volt. Kiemelkedett a 2003. év, amikor a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár 153,7 milliárd forint volt. A vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár

³⁸ A nyomozáseredményességi mutató az *eredményes nyomozások* (számláló) valamint az *eredményes és eredménytelen nyomozások* (nevező) hányadosa százalékban kifejezve. Eredményes nyomozásnak számít például ha vádat emelnek az elkövetővel szemben, míg eredménytelen a nyomozás például, ha nem állapítható meg bűncselekmény vagy az elkövető kiléte.

³⁹ A felderítési mutató képzésében azok a befejezett nyomozások vesznek részt, amelyekben a nyomozás elrendelésekor az elkövető ismeretlen volt. A felderítési mutató az *elkövető ismeretlen volt de felderítették* (számláló) valamint az *ismeretlen volt de felderítették és az elkövető ismeretlen volt és az is maradt* (nevező) hányadosa százalékban kifejezve.

⁴⁰ Forrás: <http://www.orfk.hu/data/357660/orfk.gallup.2005.ppt>.

megtérülésének aránya az elmúlt években 7 százalék körül mozgott, 2005-ben viszont 13 százalékra emelkedett.

A kereskedelem biztonsága

A Belügyminisztérium kezdeményezésére az Országos Rendőr-főkapitányság által a 2004. évben folyamatban volt bűnügyek adatai alapján a bevásárlóközpontok és a hipermarketek területén a regisztrált 7.358 bűncselekménnyel okozott kár meghaladta az egymilliárd forintot. A parkolókból 1.105 gépkocsi feltörést és 172 gépkocsi lopást követtek el, amelyből a gépkocsi feltörések száma az országosan elkövetett ilyen bűncselekmények 12 százalékát teszik ki.

A kereskedelmi egységek adatai szerint (amely a szabálysértési értékre elkövetett magatartásokat is tartalmazza) a hazai kereskedelemben jelentős gazdasági kárt okoznak a vásárlói árulopások (körülbelül 34.000 cselekmény miatt, közel 300 millió forint a kárérték). A 34.142 kezdeményezett eljárás többsége, 22.808 szabálysértési feljelentés volt. Az intézkedés alá vontakból 5.560 fiatalkorú és 1.919 gyermekkorú személy volt.

A főváros bűnözése

Évek óta minden negyedik bűncselekményt Budapesten követnek el. Eközben a főváros lakónépessége folyamatosan csökkent. 2005-ben Magyarország összlakosságának 16,8 százaléka volt budapesti lakos.

Budapesten 2005-ben 100 ezer lakosra 6.797 bűncselekmény jutott, miközben a megyékben (a főváros nélkül) ez a szám 3.820 volt.

A vagyon elleni bűncselekmények 100 ezer lakosra jutó gyakorisága 2005-ben majdnem a duplája volt a fővárosban (4.448), mint a megyékben (2.323).

A közterületen elkövetett összes bűncselekmény közel harmada Budapesten történik. A 100 ezer lakosra jutó gyakorisága itt kétszer annyi, mint az ország többi részében. [A közterületen elkövetett bűncselekmények 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutatója a fővárosban 2005-ben 2.325,6 volt, a megyékben (a főváros nélkül) 1.037,2.]

Az ismertté vált bűnelkövetők 100 ezer lakosra jutó gyakorisága alapján a főváros – az összes, a vagyon elleni, valamint az erőszakos és garázda bűncselekményt elkövetők tekintetében egyaránt – egyre előrébb kerül a megyék rangsorában. A 100 ezer lakosra jutó bűnelkövetői gyakoriság alapján a főváros a megyék rangsorában 2001-ben a 19. helyen volt, 2005-ben a 10. helyre került.

Az ismertté vált sértettek gyakorisága alapján a főváros éppúgy kiemelkedik, mint az ismertté vált bűncselekmények tekintetében. Budapesten 2005-ben a 100 ezer lakosból 3.730,5 vált bűncselekmény áldozatává. Ez az összes magyarországi sértett 28 százaléka.

A fővárosban erősíteni kell a közösségi bűnmegelőzési tevékenységet.

A bűnözés területi megoszlásának jellemzői

A bűnözés területi megoszlásának jellemzőit vizsgálva nem szabad kizárólag egy vagy két mutató alapján, illetve egy-két év bűnözési adatait figyelembe véve állást foglalni.

Ismertté vált bűncselekmények	Ismertté vált vagyon elleni bűncselekmények	Ismertté vált erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények	Bűnelkövetők	Vagyon elleni bűncselekmény elkövetők	Erőszakos és garázda jellegű bűncselekmény elkövetők	Gyermekkorú elkövetők	Fiatalkorú bűnelkövetők	Sértettek a bűncselekmény elkövetésének helye szerint ⁴¹
Baranya	Baranya	Baranya	Baranya	Baranya	Baranya	Baranya	Baranya	Baranya
Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun
Békés	Békés	Békés	Békés	Békés	Békés	Békés	Békés	Békés
Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsod-Abaúj-Zemplén
Csongrád	Csongrád	Csongrád	Csongrád	Csongrád	Csongrád	Csongrád	Csongrád	Csongrád
Fejér	Fejér	Fejér	Fejér	Fejér	Fejér	Fejér	Fejér	Fejér
Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron	Győr-Moson-Sopron
Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar	Hajdú-Bihar
Heves	Heves	Heves	Heves	Heves	Heves	Heves	Heves	Heves
Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok
Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom	Komárom-Esztergom
Nógrád	Nógrád	Nógrád	Nógrád	Nógrád	Nógrád	Nógrád	Nógrád	Nógrád
Pest	Pest	Pest	Pest	Pest	Pest	Pest	Pest	Pest
Somogy	Somogy	Somogy	Somogy	Somogy	Somogy	Somogy	Somogy	Somogy
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szabolcs-Szatmár-Bereg
Tolna	Tolna	Tolna	Tolna	Tolna	Tolna	Tolna	Tolna	Tolna
Vas	Vas	Vas	Vas	Vas	Vas	Vas	Vas	Vas
Veszprém	Veszprém	Veszprém	Veszprém	Veszprém	Veszprém	Veszprém	Veszprém	Veszprém
Zala	Zala	Zala	Zala	Zala	Zala	Zala	Zala	Zala

- Az elmúlt öt év mindegyikében a Budapest nélkül számított országos átlag felett volt a 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutató.
- Az elmúlt öt évből legalább négy alkalommal a Budapest nélkül számított országos átlag felett volt a 100 ezer lakosra jutó gyakorisági mutató.
- Az elmúlt öt évben legalább négyszer az országos átlag alatt volt a gyakorisági mutató.

⁴¹ A sértettek az összbünyözés sértettjei. Nincs adatunk a közbiztonsági közérzetet befolyásoló erőszakos bűncselekmények sértettjeinek megyék szerinti megoszlásáról.

**Észak-Kelet
Magyarország a
legfertőzöttebb, itt a
bűnokok hatását kell
mérsékelni**

Az ismertté vált erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények valamint az ismertté vált összes, vagyon elleni, erőszakos, gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők 100 ezer lakosra jutó gyakorisága alapján Magyarország megyéi közül kiemelkedett Észak-Kelet Magyarország területe (Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megye). 2005-ben ezekben a megyékben követték el a megyékben ismertté vált erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények 42 százalékát, és ezekből a megyékből származott a megyékben ismertté vált erőszakos bűncselekményt elkövetők 45 százaléka. Ezeken a területeken a bűnmegelőzési beavatkozásnak elsősorban a bűnokok hatását kell csökkenteni.

**A bűnbefogadó
területeken a
bűnalkalmak számát
kell redukálni**

Az országos átlag feletti vagyon elleni bűnözési valamint sértetti gyakorisági mutatókkal rendelkező Somogy, Baranya, Fejér és Pest megyékben a bűnalkalmak számát redukáló intézkedésekre kell ösztönözni. 2005-ben ebben a négy megyében követték el a megyékben ismertté vált vagyon elleni bűncselekmények 30 százalékát, valamint a megyékben összes ismertté vált sértett 30 százaléka itt került bajba.

**A sértetté válás
megelőzése**

Azokon a területeken, ahol több éven keresztül az országos átlagot meghaladóan magas volt az erőszakos bűncselekmény, az erőszakos elkövető, a gyermek- és a fiatalkorú bűnelkövető valamint a sértettek száma az áldozattá válás megelőzésére kell a hangsúlyt helyezni.

**Az ismertté vált
elkövetők többsége
helyi lakos volt**

Az elmúlt öt évben a bűnelkövetők 11 százaléka volt átutazó, 13 százaléka pedig a bűncselekmény elkövetése céljából érkezett. Az elkövetők 60 százaléka helyben követte el a bűncselekményt. A felderítést és megelőzést tehát helyben kell erősíteni.

Összegzés

- Az ország közbiztonsága foglalkoztatja az állampolgárokat. Az emberek elvárják a bűnözési helyzetről szóló hiteles és pontos, közérthető információkat.
- Az ismertté vált bűnözésben nem történt olyan mértékű változás, amely a stratégia prioritásainak megváltoztatását indokolná.
- Továbbra is jellemző a hagyományos vagyon elleni bűncselekmények csökkenése. A kisebb súlyú esetekben a vagyon elleni bűncselekmények körében növekedett a látencia. Az elkövetők gyors leleplezése, a felderítések növekedése erősítheti a feljelentési hajlandóságot, növelheti a hatóságok iránti bizalmat.
- Az erőszakos cselekmények, elkövetők és elszenvedők száma növekedett. Az erőszakmentes konfliktuskezelés módszereinek terjesztésével ez a folyamat fékezhető.
- A családon belül tapasztalt ismertté vált jogsértések emelkedése azt mutatja, hogy a kisközösségek érzékenyebbé váltak a belső konfliktusaikra és a hatóságokkal való együttműködésük intenzívebbé vált. Számítani lehet az ismertté vált esetek számának további növekedésére. A segítő szakmáknak erre fel kell készülni.
- A közterületek vagyonzbiztonságának növekedésével párhuzamosan egyre gyakoribbá vált a közterületen elkövetett erőszakos bűncselekmény.
- A gyermekek és a fiatalok áldozattá és bűnelkövetővé válásának kockázata nem csökkent. Figyelemre méltó az egymás sérelmére

elkövetett bűncselekmények intenzitása.

- Az iskola a közösségi bűnmegelőzés egyik legfontosabb intézménye.
- A kábítószer- és alkoholprevenációs programokkal törekedni kell arra, hogy a fiatal korosztályt megvédjük az általuk is a legégetőbbnek tartott problémáktól.
- Az ismertté vált elkövetők között kis mértékben csökkent a bűnismétlők, a visszaesők, a többszörös és a különös visszaesők aránya. A kedvezőbb helyzet elérése érdekében erősíteni kell a büntetőpolitikában a helyreállító igazságszolgáltatás elemeit.
- Törekedni kell a bűncselekményekkel okozott kár megtérítésének elősegítésére, fejleszteni kell a jóvátétel gyakorlati érvényesülését.
- A bűnözés területileg eltérő kihívásaira – pontos és alapos elemzés alapján – a helyben hatékony válaszokat kell megtalálni. A közösségi bűnmegelőzés három pillérének egyensúlyát – a bűnök, a bűnalkalom és a sértetté válás – meg kell tartani, de a helyi cselekvési programokban a helyben érvényes feladatokat kell meghatározni. A közbiztonság érzékelhető javulása ezen múlik.

IV. STRATÉGIAI SWOT DIAGRAM

KREATIVITÁS

ERŐSÍTÉS

Gyengeségek:

- Nem megfelelő a belső információáramlás a büntető igazságszolgáltatásban
- Nehezen mérhetőek a büntetés eredményei
- Nehezen mérhető a büntetés hatékonysága
- A rendelkezésre álló adatok nagy része nem aktuális
- Hiányoznak az „ismétlődő látencia-vizsgálatok”
- Kevés nemzetközi adat áll rendelkezésre
- Csekély az önkormányzati szerepvállalás a büntetésben
- Elapróztak a források
- Vagyon elleni bűncselekmények által okozott kár megtérülése igen alacsony
- A jelzőrendszer nem megfelelően működik
- Hiányzik a magánbiztonság egységes értelmezése

Lehetőségek:

- A Kormány elkötelezett a bűnmegelőzés iránt
- Drogstratégia
- Jogsegély szolgálat
- Országos gyermekjóléti- és gyermekvédelmi rendszer
- Antidiszkriminációs hálózat, készülőben lévő antidiszkriminációs törvény
- A „biztonság”, mint horizontális szempont az NFT-ben új forrásokat jelenthet a bűnmegelőzési programok finanszírozásában
- Üzleti szféra szereplőinek bevonása a bűnmegelőzési programok finanszírozásába
- „Jó példák” gyűjtése, terjesztése, erre fórumok szervezése
- Szakmai konferenciákon való részvétel → kapcsolatépítés
- Minél több OP-ban, minél mélyebben be kell építeni a bűnmegelőzési intézkedéseket
- ERÜBS átalakítása, más rendszerekkel kompatibilissá tétele
- Képzési feladatok: együttműködés a BM az ICSSZEM az OM és az IM között
- További modell értékű programok finanszírozása
- Közterület felügyelet szerepének átalakítása
- A bűnelkövetés okozta társadalmi szegregáció csökkentése

Erősségek:

- Törvény az áldozatsegítésről
- Áldozatsegítő Szolgálat működik
- Törvény a polgárőrségről
- Egységes pártfogó felügyelői rendszer
- Büntetésföldrajzi Információs Rendszer
- Megerősödött az OBmB szerepe, sikeres projekteket támogat
- Egyeztetés folyik a tárcák között
- www.bunmegelozes.hu – bővülő tartalom, jó hazai és nemzetközi példák
- 1%-os kampány → új források
- Tájékoztató kiadványok
- Fiatalok felvilágosítását célzó programok integrált megközelítése (tárcák közti együttműködés – egyre több témában)
- Rajz- és fotópályázat (óriásplakát kiállítás, kedvező médiavisszhang)
- Az IM az ICPC teljes jogú tagja (lehetőség továbbtanulásra, tapasztalatcserére)
- Nemzetközi kapcsolatok, tapasztalatcserre erősödése, pozitív visszhangok
- Sikeres pályázati rendszer, jó programok
- „Jó példák”, az OBmB által támogatott programok sikeres hazai és nemzetközi szereplése
- Javult a kommunikáció és az együttműködés az OBmB tagjai között
- Van megfelelő szabályozás a távollátásra családon belüli erőszak esetén

Kreativitás:

- Civil mozgalmak erősítése, támogatása a közösségi bűnmegelőzésben
- Üzleti és önkormányzati szféra forrásainak bevonása a bűnmegelőzési programokba
- Az információáramlás javítása (módszerek, eljárások kidolgozása) és a tárcák közötti együttműködés erősítése
- Helyreállító igazságszolgáltatás eszköztárának és alkalmazhatóságának bővítése
- Jogsegély szolgálat + áldozatvédelmi „zöld szám” lehetőséget teremt az információhiány csökkentésére
- Büntetőügyekben alkalmazott mediáció jótékony hatása
- Hazai „jó példák” külföldön történő szerepeltetése
- Nemzetközi jó példák hazai terjesztése
- Az Európa Terv minél több OP-jába be kell építeni a bűnmegelőzési intézkedéseket
- A települési, regionális stratégiák készítésének elősegítése
- Motiválás a szakmai bűnmegelőzési stratégiák, cselekvési programok készítésére (bankszakma, bevásárlóközpontok, egészségügyi intézmények)

Erősítés

- További pályázati lehetőségek és új bűnmegelőzési projektek támogatása
- Közterületi bűnözés elleni programokban együttműködés erősítése BM-el
- A korábbi pályázati programokban kiépült infrastruktúra továbbhasznosítása
- „Jó példák” még szélesebb körben történő terjesztése
- A 2007-2013 között lehívható EU-s pénzek hatékony felhasználása
- Nemzetközi kapcsolatok erősítése, együttműködések, tapasztalatcserre kezdeményezése
- A fiatalokra vonatkozó programokban az együttműködések erősítése
- Az idős népesség biztonságérzetének javítása
- A bűnmegelőzési honlap dokumentumtárának folyamatos bővítése, tárgymutató készítése a könnyebb navigáció érdekében
- Akkreditált képzésekben felkészült szakemberek alkalmazása a helyi bűnmegelőzésben
- Nemzeti stratégia kell az alkohol fogyasztás csökkentésére

Védekezés

- Az OBmB továbbra is az ágazatok és a résztvevők közötti egyeztetés kulcsszereplője kell, hogy legyen
- A hatékonyság érdekében javítani kell a kommunikációt (a külső kommunikáció a társadalmi pozitív visszacsatolás miatt is fontos)
- Folyamatos adatgyűjtésre van szükség (a nemzetközi közegben is)
- Ki kell dolgozni az egységesebb képzési rendszert (társtárcákkal együttműködve)
- A pályázati rendszer fokozottan kell, hogy foglalkozzon a gyerekek és a fiatalok problémáival

Szélesítés

- Egyeztetések kezdeményezése az eltérően értelmezett bűnmegelőzési fogalmakról (mint pl. társadalmi reintegráció értelmezése 2004 végén)
- A média információval való ellátása (pályázati programokról, elért eredményekről)
- A bűnmegelőzési honlapon keresztül a bűnmegelőzési programok népszerűsítése
- Minél több szakmai szereplő számára elérhetővé, ismertté kell tenni a bűnmegelőzési eszköztárat
- Az összegyűjtött „jó példák” motiválhatják a helyi önkormányzatokat, erősödhet a közösségi bűnmegelőzés „eszmeje”
- További egyeztetések a jelzőrendszer fogalmának értelmezésére
- A közösségi bűnmegelőzésben a civil kreativitás szélesítése

Veszélyek:

- A bűnmegelőzés feladatainak eltérő értelmezése
- Nő a marginális társadalmi csoportokhoz tartozó bűnelkövetők aránya
- Magas a gyermek-szegénység kockázata
- Nő a régiók közötti egyenlőtlenség
- Az erőszakos bűncselekmények száma növekszik, igaz a vagyon elleni bűncselekmények száma csökken
- Megjelent az iskolai és iskola környéki erőszak
- A fiatalok egymás ellen elkövetett erőszakos bűnözési formáiban az áldozat és az elkövető egyaránt gyermek- és fiatalkorú
- A média csak a szenzációt tartja piacképesnek

VÉDEKEZÉS

SZÉLESÍTÉS

1. számú melléklet

Az OBmB Titkársága szakértőinek előadásai és részvételük szakmai fórumokon

2004. november 3.	Sajtótájékoztató az OBmBT nyertes pályázatairól, bűnmegelőzési projektek bemutatása a Kriminálexpón. Budapest (Gönczöl Katalin)
2004. november 3.	A Társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája és a cselekvési program ismertetése a Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálat Országos Hivatala által szervezett továbbképzésen. Pilisszentkereszt (Rózsahegyi Zsuzsanna)
2004. december 1.	Prevention Policies under the Rule of Law on the ICPC's 10th Anniversary Colloquium. Párizs (Gönczöl Katalin)
2005. január 13.	Óvodai és iskolai gyermekvédelmi értekezlet. A Pedagógiai Intézet rendezvénye. Budapest (Lénárd Krisztina)
2005. január 24.	A társadalmi bűnmegelőzés stratégiája megvalósításának egyéves tapasztalatai. Gyermek- és fiatalkorú elkövetők és áldozatok. MindenGyerek Konferencia, Budapest (Rózsahegyi Zsuzsanna)
2005. február 14.	A társadalmi bűnmegelőzés végrehajtásából adódó feladatok, különös tekintettel a bűnisméltés megelőzésére. Egyhetes anyagi jogi tanfolyam a határozott időre kinevezett büntető ügyeket tárgyaló bírák számára az OITH szervezésében. Piliszentkereszt (Gönczöl Katalin)
2005. február 18.	Developing Human Criminal Justice System in Democratic Societies. Fiatal jogászok jövőbeli perspektívái a nemzetközi büntetőjogi és európai igazságszolgáltatásban. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. február 22.	A készülő áldozatvédelmi törvény koncepciója. Áldozatvédelmi szakmai konferencia a Fehér Gyűrű Egyesület szervezésében. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. március 22.	A társadalmi bűnmegelőzés végrehajtásából adódó feladatok. Konferencia az OITH szervezésében. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. április 1.	Az áldozatsegítő politika reformja. A Magyar Kriminológiai Társaság tudományos ülése. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. április 27-28.	Veszélyeztető és/vagy veszélyeztetett fiatalok. Győzzünk együtt! Élmény, pedagógia, bűnelterelés. A nevelés, a pedagógia alternatívái a bűnmegelőzésben. A Zempléniért Civil Szervezetek Szövetsége konferenciája. Sátoraljaújhely (Gönczöl Katalin)

2005. május 5.	Az OBMB pályázatainak értékelése, felkészítés a pályázatra. Pályázati referensek képzése. BvOP, Pilisszentkereszt (Rózsahegyi Zsuzsanna)
2005. május 18.	A közösségi bűnmegelőzési stratégia prioritása a családon belüli erőszak megelőzése. A Magyar Kriminológiai Társaság Dél-Magyarországi Regionális Szekciójának ülése. Szeged (Gönczöl Katalin)
2005. május 19.	A bűnmegelőzés lehetőségei. Tettes vagy áldozat? A gyermek- és fiatalkori bűnözés problémái. Országos Bűnmegelőzési Konferencia, Kecskemét (Gönczöl Katalin)
2005. május 26.	A társadalmi bűnmegelőzés lehetőségei a kistérségekben. Balassagyarmati Határőr Igazgatóság konferenciája, Balassagyarmat (Gönczöl Katalin)
2005. június 24.	Az OBMB Titkársága által támogatott bűnmegelőzési programok féléves tapasztalatai. Programértékelő konferencia, ICSSZEM Debreceni Javító Intézete (Rózsahegyi Zsuzsa)
2005. július 29.	Megnyitó előadás. Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága által meghirdetett rajz-és fotópályázat díjátadó ünnepsége. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. augusztus 24.	A társadalmi bűnmegelőzés, közösségépítés. A „Beccaria” Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei bűnmegelőzési modell-projekt programzáró tanácskozása. Miskolc (Gönczöl Katalin)
2005. szeptember 12.	Közösségi bűnmegelőzés, bűnisméltés megelőzése a fiatalok körében. Magyar Gyermek- és Ifjúságvédelmi Szövetség nemzetközi szimpóziuma, Balatonlelle (Gönczöl Katalin)
2005. szeptember 15.	Csellengő Fiatalok – ifjúsági bűnmegelőzés. Megyei Jogú Városok Szövetsége rendezvénye, Pécs (Gönczöl Katalin)
2005. szeptember 19-21.	Designing a Crime Prevention Strategy. Crime Prevention a Strategic Approach. Nemzetközi bűnmegelőzési konferencia. a brit Home Office szervezésében. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. szeptember 22.	A Társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája és annak végrehajtási tapasztalatai. Pártfogó felügyelői továbbképzés, Pilisszentkereszt (Rózsahegyi Zsuzsanna)
2005. október 4.	Az OBMB működése – idősekkel a fókuszban. ICSSZEM Idősügyi Tanács kihelyezett ülése. Sopron (Rózsahegyi Zsuzsanna)
2005. október 4.	Bántalmazás és áldozatai. Jogi, egészségügyi és szociális védelem. 12. Soproni Szociálpolitikai Konferencia (Gönczöl Katalin)

2005. október 6-7.	A szolgáltatott igazság. Magyar Kriminológiai Társaság Vándorgyűlése, Szeged (Gönczöl Katalin)
2005. október 12.	Az új típusú szegénység és a közösségi bűnmegelőzés lehetőségei. VII. Regionális Szociális Igazgatási Konferencia, Ózd (Gönczöl Katalin)
2005. november 8.	Félelem és közösség a városban. A közösségi szerep formálódása a bűnmegelőzésben. A BM Bűnmegelőzési Akadémia és a Budapesti Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya szervezésében szabadegyetemi előadássorozat. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. november 10.	A tárcaközi együttműködés szerepe a bűnmegelőzésben. Bűnmegelőzés – egészségfejlesztés. Az Országos Egészségfejlesztési Intézet Partnerség az egészségért című rendezvénye. Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. november 11.	Áldozatsegítés, áldozat kárenyhítés a gyakorlatban. Áldozatsegítők részére tartott képzés. Nagykovácsi (Gönczöl Katalin)
2005. november 16.	Rendőri szerep a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiájában. Alternatívák a rendőri bűnmegelőzésben. A Budapesti Rendőr-főkapitányság rendezvénye, Budapest (Gönczöl Katalin)
2005. november 26.	A közösségi bűnmegelőzés lehetőségei. Megyei Jogú Városok Szövetsége közgyűlése. Székesfehérvár (Gönczöl Katalin)
2006. február 6.	Kell-e a fiatalok integrálására, az áldozattá vagy bűnelkövetővé válás megelőzésére helyi társadalmi bűnmegelőzési stratégia? "Hogy még jobban érezzük magunkat Szekszárdon"– Szekszárd Megyei Jogú Város polgármesterének rendezvénye. (Gönczöl Katalin)
2006. február 17.	A magyar büntetőpolitika új fejezete. Nemzetközi Büntetőjogi és Börtönügyi Alapítvány. Budapesti Kollokvium (Gönczöl Katalin)

Publikációs jegyzék

GÖNCZÖL Katalin

Partnerség a közbiztonság javításáért. Nemzeti stratégia és cselekvési program a hatékonyabb közösségi bűnmegelőzésért. Belügyi Szemle 52. évf. 10. sz. (2004. október) 5–14. o.

GÖNCZÖL, Katalin

Developing humane criminal justice systems in democratic societies: An update from Hungary. Journal of Community and Criminal Justice Volume 52(2) 2005 181–186. o. United Kingdom

GÖNCZÖL Katalin

A szolgáltatott igazság. Élet és Irodalom 49. évf. 40. szám (2005. október) 6–10. o.

GÖNCZÖL Katalin

Közös ügyünk a biztonság! = Security is a Common Cause! Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága = Ministry of Justice, Secretariat of the National Crime Prevention Board. Budapest, 2005 (Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága tájékoztató füzetek 1.)

GÖNCZÖL Katalin

Legyen Magyarország biztonságos hely! A közösségi bűnmegelőzés jelentősége és eszköztára a helyi politikában. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005 (Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága tájékoztató füzetek 2.)

GÖNCZÖL Katalin

Összefogás a biztonságért. Büntetőpolitika és bűnmegelőzés Magyarországon 2002–2005. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005 (Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága tájékoztató füzetek 3.)

GÖNCZÖL, Katalin

Designing a Crime Prevention Strategy. – www.bunmegelozes.hu/events/ Conference: Crime Prevention (2005)

GÖRGÉNYI Ilona

Az áldozat fogalma és megítélése. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 7–32. o.

FOGARASSY Edit

A bűncselekmények áldozatainak jogai alkotmányjogi és szociális megközelítésben. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 33–69. o.

RÓTH Erika

A sértett helyzete a büntetőeljárásban. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 71–95. o.

FEHÉR Lenke

Az Európai Áldozatvédő Fórum és tevékenységének hatása. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 97–133. o.

Az Európai Unió Bizottságának jelentése az áldozat büntetőeljárásbeli jogállásáról szóló 2001. március 15-i kerethatározat végrehajtásáról. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 135–166. o.

KÍGYÓSSY Katinka

Az áldozatvédelem Franciaországban. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 167–208. o.

LIGETI Katalin

Az áldozati jogok szabályozása Németországban. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 209–232. o.

A Német Szövetségi Kormány törvénytervezete a sértettek büntetőeljárásbeli jogainak javításáról, és e tervezet kommentárja. In: Áldozatsegítés Európában 2004 – Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok, dokumentumok. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2005, 233–285. o.

A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről. Igazságügyi Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága, Budapest, 2006 (Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága tájékoztató füzetek 4.)

2. számú melléklet

A cselekvési program [1036/2005. (IV. 21.) Korm. h.] végrehajtására kiírt pályázatok			
Felelős	A pályázat jellege	A pályázat témája	Kapcsolódás
BM – HM – ICSSZEM	Nyílt pályázat	Cigány származású fiatalok belügyi rendészeti szakemberré (rendőrré, határőr tisztté) válásának, illetve a hivatásos katonai pálya elősegítése érdekében, emelt szintű érettségire és felsőfokú tanulmányokra való felkészítése.	II/A fejezet feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Nyílt pályázat	„A Rendőrség és a Határőrség bűnmegelőzési feladatai továbbfejlesztésének támogatása” – komplex programok megvalósítására	A II/A, II/B, II/C, II/D fejezetek feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Nyílt pályázat	„Nagyvárosok közbiztonsági, bűnmegelőzési programjainak támogatása” – a programok megvalósítására	A II/A, II/B, II/D fejezetek feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Nyílt pályázat	„Az önkormányzatok és a rendőrség együttműködésén alapuló bűnmegelőzési programok megvalósításának támogatása” – komplex programok megvalósítására	A II/A, II/B, II/C, II/D fejezetek feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Meghívásos pályázat	„Budapesti és megyei rendőr-főkapitányságok partnerkapcsolatokra épülő, kommunikációs célú bűnmegelőzési tevékenységének támogatása”	A II/A, II/B, II/C, II/D fejezetek feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Nyílt pályázat	„Az illegális migráció visszaszorítása és kezelése érdekében végzett tevékenység támogatása”	A II/D fejezet feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Nyílt pályázat	„A Határőrség bűnmegelőzési feladatai továbbfejlesztésének támogatása”	A II/A II/D fejezet feladataihoz
BM – Országos Bűnmegelőzési Központ	Nyílt pályázat (beadási határidő: 2006. március)	„Közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására készített komplex modell projektek kidolgozásának támogatása”	A II/B fejezet feladataihoz
BM – Civil Kapcsolati és Esélyegyenlőségi Főosztály	Nyílt pályázat	„Magas színvonalú egyenlő esélyeket biztosító közszolgáltatásokért” című pályázat az esélyteremtés, az állampolgári jogok érvényesülése, a közszolgáltatás (ideértve a bűnmegelőzést, a közbiztonságot és a katasztrófa elhárítást) és az iskolai szabadidős célok területein tevékenykedő civil szervezeteknek működési támogatásra.	A II/A II/B fejezet feladataihoz
BM (központi költségvetésből)	Nyílt pályázat	„A lakótelepeken élők igényeinek, a partnerségi viszonyok és a közösségi	A II/B fejezet

		együttműködések fejlesztésére, a közbiztonság és a közlekedés biztonság javítására” című pályázat önkormányzatoknak.	feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program meghívásos pályázata	Módszertani oktató anyag, tanulói és tanári kézikönyv „Szerelem, szex és amit még tudni kell” – CD-Rom diákoknak és „A magánélet és az egészség kultúrája” c. kézikönyv elkészítésére.	II/A fejezet feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program meghívásos pályázata	„Alkohol-problémával küzdők korai kezelésbe vételének támogatása a munkahelyeken”	A II/B, II/D fejezet feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program pályázata	„Gyógyult alkohol- és drogbetegek civil szervezeteinek és a területen működő önszolgáltató csoportoknak a fejlesztése”	A II/D fejezet feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program pályázata	Egészségfejlesztési programok a gyermek és ifjúsági korosztály számára, az egészséget támogató iskolák rendszerének kialakítására.	II/A fejezet feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program pályázata	„Kábítószer fogyasztók HIV, hepatitis, tbc-fertőzésének megelőzésére, szűrésére irányuló programok, a megelőző-felvilágosító munka új, hatékony módszereinek kidolgozása és alkalmazása.	A II/D fejezet feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program pályázata	„Szenvedélybetegek szakellátásának fejlesztése”	A II/D fejezet feladataihoz
EüM	Nemzeti Népegészségügyi Program pályázata	„Civil szervezetek dohányzás ellenes programjai”	II/A fejezet feladataihoz
FMM	Nyílt pályázat	„A fiatalok első munkavállalását elősegítő képzési program, alkohol-, drogfüggőség, sértetté és bűnelkövetővé válás megelőzésére”	Forrás hiány miatt meghiúsult.
ICSSZEM	Nyílt pályázat	"Nők és az egészség – felelős szexuális magatartás és családtervezés" – A pályázat célja olyan média-műsorok, nyomtatott vagy elektronikus média-anyagok, pl. társadalmi célú hirdetés, óriásplakát, rádió- vagy televízióműsor, spot, szórólap tervezése, elkészítése és széles körű terjesztése, amelyek felhívják a figyelmet a felelősségteljes szexuális magatartás fontosságára és a nők/lányok és férfiak/fiúk közös felelősségének elvére.	II/A. fejezet feladataihoz

ICSSZEM-BM-PM	Nyílt pályázat	Az önkormányzatok gyermek és ifjúsági feladatainak kiegészítő támogatását szolgáló pályázat a település, illetve a megye gyermek és ifjúsági feladatainak komplex ellátására.	II/A fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Meghívásos pályázat (modell-kísérleti program 12 településen)	„Biztos kezdet” – a gyermekszegénység következményeinek megelőzése, a „deprivációs” ciklus megtörése.	II/A fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Nyílt pályázat	Az alacsonyküszöbű szolgáltatások fejlesztése keretében támogatás a szórakozóhelyeken biztosított „parti szerviz” jellegű szolgáltatásokhoz.	A II/A, II/B, II/D fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Nyílt pályázat	Képzési és információs tanácsadó programok – képzők, továbbá regionális területen dolgozók és hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó ifjúsági munkások képzésére.	II/A fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Nyílt pályázat	Szenvedélybetegek közösségi ellátása. Célja: olyan gondozási módszer kialakítása és működtetése, amely a szenvedélybetegek körében a családban, saját lakókörnyezetben való maradást irányozza elő, beleértve a megkeresést, az ellátórendszer felé terelést, pszicho-szociális tanácsadást, ártalomcsökkentést, gondozást.	II/A fejezet. II/D fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Gyermek és Ifjúsági Alaprogram pályázata	Olyan képzési programok támogatására, melyek legalább két tervezési-statisztikai régió legalább hat településén működő szervezet vagy szervezetközi együttműködés részvételével megvalósuló képzéseket szerveznek.	II/A fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Nyílt pályázat	A falu- és tanyagondnoki hálózat fejlesztése	A II/B, II/C fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Meghívásos pályázat	„A roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs modellprogramja 2005” megvalósítására. (9 település kapott támogatást)	A II/B fejezet 11. pontja
ICSSZEM	Meghívásos pályázat	Az egyedülálló bántalmazottak befogadására is alkalmas férőhely-bővítés a már meglévő családok átmeneti otthonában. Elvárás: a komplex segítségnyújtáshoz szükséges tárgyi és személyi feltételek (szakemberek számának növelése, külső szakmai segítség bevonása,	A II/C fejezet 4. pontja

		biztonsági feltételek kialakítása) megteremtése is. (7 régióban és Budapesten).	
ICSSZEM	Nyílt pályázat	"Nők elleni erőszak – munkahelyi szexuális zaklatás – problématudatosítás"	A II/C, II/D fejezet feladataihoz
ICSSZEM	A Gyermek- és Ifjúsági Alapprogram pályázata	Gyermek- és ifjúsági szervezetek rendezvényei és szabadidős gyermek- programok támogatására. A szabadidő aktív eltöltése: - a káros médiatartalmak megelőzése, felismertetése, a gyermekek között fellépő erőszak megelőzése; - konfliktuskezelés, a problémák békés megoldási módjainak megismertetése, elsajátítása; - bűnmegelőzéssel és közlekedésbiztonsággal kapcsolatos ismeretek elsajátítása; - egészségnevelés és szenvedélybetegség megelőzése.	A II/A, II/C fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Nyílt pályázat	Új játszóterek építtetésére hátrányos helyzetű települési önkormányzatok számára.	A II/A, II/C fejezet feladataihoz
ICSSZEM	Regionális Ifjúsági Tanácsok pályázata	6–18 éves korú gyerekek nyári táboroztatására.	A II/A, II/C fejezet feladataihoz
ICSSZEM - A Gyermek és Ifjúsági Alapprogram (GYIA) Tanácsa	Nyílt pályázat	„Kisértékű tárgyi eszközök beszerzése gyermek és ifjúsági közösségi terek kialakításához és fejlesztéséhez”	II/A fejezet feladataihoz
ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság	Nyílt pályázat	A kábítószer-fogyasztókkal és kábítószer-prevencióval foglalkozó szakemberek képzésének, továbbképzésének, illetve kortárssegítők, veszélyeztetett társadalmi rétegek képzésének támogatása, valamint drogmegelőzéssel kapcsolatos tematikus tantárgyak bevezetése a felsőoktatásban.	A II/A fejezethez és a II/C fejezet 7. pontjához
ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordináció	Nyílt pályázat	A kábítószer-fogyasztás megelőzésével kapcsolatos szakmai kiadványok, szakkönyvek kiadásának, valamint konferenciák szervezésének és azokon való részvételnek a támogatása: A) figyelemfelkeltő, tájékoztató jellegű kiadványok, az írott sajtóban megjelenő tematikus oldalak támogatása; B) szakmai, kutatási anyagok szakkönyvként való kiadásának, hozzáférhetővé tételének támogatása;	II/A fejezet, II/D fejezet feladataihoz

		C) hazai és nemzetközi konferenciákon való részvétel és azok szervezésének támogatása.	
ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordináció	Nyílt pályázat	Szenvedélybetegek reszocializációját, reintegrációját elősegítő fejlesztések támogatása: A) a reszocializációt, reintegrációt végző intézmények infrastrukturális fejlesztése (védett szállás, félutas ház); B) józan szenvedélybetegek foglalkoztatásának elősegítése, munkahelyteremtés; C) szenvedélybetegek tanulási lehetőségeinek megteremtése, képzése, továbbképzése.	II/A fejezet feladataihoz
ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordináció	Nyílt pályázat	Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok megalakulásának és a működés fejlesztésének támogatása: A) már működő városi/budapesti kerületi/kistérségi/megyei/regionális KEF-ek támogatása; B) Budapest kerületeiben, illetve a kerületek közötti önkormányzati szövetségekben KEF-ek alakuljanak; C) támogatásban még nem részesülő, újonnan alakult, de legalább 4 hónapja működő városi/megyei/kistérségi KEF-ek létrejöttének támogatása.	II/B fejezet feladataihoz
ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordináció	Nyílt pályázat	A kábítószer-fogyasztással foglalkozó intézmények támogatása: A) kábítószer-fogyasztás visszaszorításával foglalkozó intézmények, az alacsonyküszöbű és ártalomcsökkentő szolgáltatást, az elterelést végző intézmények infrastrukturális fejlesztése; B) alacsonyküszöbű és ártalomcsökkentő szolgáltatást végző intézmények programjainak és működésének támogatása.	II/A, II/B, II/D fejezet feladataihoz
ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordináció	Nyílt pályázat	Az információs társadalom nyújtotta eszközök kábítószer-fogyasztás megelőzésében való felhasználásának, valamint a kábítószer-fogyasztókkal és kábítószer-prevencióval foglalkozó intézmények komplex programjainak támogatása.	II/C fejezet feladataihoz

ICSSZEM – Kábítószerügyi Koordináció	Nyílt pályázat	Kábítószer-problémával kapcsolatos társadalomtudományi elemzések, vizsgálatok, kutatások támogatása.	II/D fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Komplex modellprojekt kidolgozása a gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé és sértetté válásának megelőzése érdekében.	II/A, II/D fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Komplex modellprojekt kidolgozása a családon belüli erőszak megelőzése és az áldozatok segítése érdekében.	II/A, II/C, II/D fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Modellértékű kortárs-segítő programok kidolgozása.	II/A fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Speciális képzési, továbbképzési tananyag készítése a veszélyeztető és a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermek felismerésére és helyzetének javítására.	II/A fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Az alkoholfüggő és a kábítószer-használó fiatalkorú és fiatal felnőtt korú elítéltek és pártfogó felügyelet alatt állók számára kezelési és integrációs programok megvalósítása.	II/E fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	A bűncselekmények erkölcsi és anyagi kárának enyhítésére, a természetbeni jóvátételre, a közösség kiengesztelésére szolgáló munkatevékenységek szervezése.	II/B, II/D, II/E fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	A büntetés-végrehajtási intézetben lévők és a pártfogó felügyelet alatt állók társadalmi integrációját elősegítő tevékenység végzése.	II/E fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Bűnmegelőzési célú kutatás: Magánbiztonság, piaci biztonság és a társadalmi bűnmegelőzés kapcsolatának elemzése témában.	II/B, II/D fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Bűnmegelőzési célú kutatás: Az állami, az üzleti, és a magánszféra együttműködésének, a közösségi bűnmegelőzésnek a lehetőségei a magántulajdonban lévő műtárgyak biztonságos gyűjtése és őrzése érdekében, a jogtalan (illegális) kereskedelem megakadályozására és megelőzésére.	II/D fejezet feladataihoz
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Bűnmegelőzési célú kutatás: Az emberkereskedelem és a prostitúció áldozatává válásának megelőzési lehetőségei, különös tekintettel a	II/D fejezet feladataihoz

		gyermek- és fiatalkorúak védelmére.	
IM – Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága	Nyílt pályázat	Bűnmegelőzési célú kutatás: A bűnözésábrázolás elemzése az írott és a képi médiában, a média szerepe a bűnmegelőzésben.	II/A, II/D fejezet feladataihoz
OM	A programban 90 szakiskola – a hátrányos helyzetű tanulókat legnagyobb számban befogadó szakképző iskola – vesz részt.	Szakiskolai fejlesztési program (SZFP) – A szakképzésben résztvevő fiatalok életcéljaihoz, élethelyzetükhöz, előzetes ismereteikhez, tapasztalataikhoz igazodó módszerekkel, a képzés vonzóvá tételével, a képzéshez való hozzáférés feltételeinek fejlesztésével biztosítani a versenyképes szakmák elsajátítását, a munkaerőpiacra való könnyebb belépést és ezzel a társadalomba való integrálódást.	II/A. fejezet feladataihoz
OM	Nyílt pályázat	Útravaló Ösztöndíjprogram: „Út a középiskolába”, „Út az érettségihez”, „Út a szakmához” – a hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének elősegítése érdekében. Az „Út a tudományhoz” célja a természettudományos érdeklődésű tanulók tehetség-gondozása.	II/A fejezet feladataihoz
OM	Nyílt pályázat	Szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok felsőfokú tanulmányait elősegítő program.	II/A fejezet feladataihoz
OM	Nyílt pályázat	A felsőoktatási kollégiumokban folyó szakmai és tehetséggondozási tevékenység, továbbá kulturális és sport programok támogatása.	II/A fejezet feladataihoz
OM	Nyílt pályázat	A felsőoktatásban működő társadalmi szervezetek támogatása	II/A fejezet feladataihoz
OM – ICSSZEM	Nyílt pályázat	Az alap- és középfokú oktatási intézmények számára iskolai egészségfejlesztési, drogmegelőzési tevékenység támogatására kiírt közös pályázat. A pályázat céljaival összefüggésben az egyik teljesítendő iskolai feladat a bűnmegelőzéssel kapcsolatos és a jogi ismeretek átadása.	II/A fejezet feladataihoz
OM – KvVM – MeH - ICSSZEM	támogatás	Erdei Iskola Program	II/A fejezet feladataihoz

3. számú melléklet

Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkárságának 2005. évi pályázati felhívásán nyertes pályázatok

Makro pályázatok:

I. komponens: komplex modellprojekt kidolgozása a gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé és sértetté válásának megelőzése érdekében.

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítelt támogatás összege forintban
Mórahalom Város Önkormányzata <i>Mórahalom</i>	Gyermekeink védelme: jövőnk védelme (Kistérségi Gyermek- és Ifjúságvédelmi Paktum létrehozása)	14.110.000
Egészséges Ifjúságért Alapítvány <i>Vác</i>	Deviánsokból kortárssegítők	10.000.000
Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület <i>Pécs</i>	Rács helyett háló II.	10.000.000

II. komponens: komplex modellprojekt kidolgozása a családon belüli erőszak megelőzése és az áldozatok segítése érdekében.

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítelt támogatás összege forintban
Orosháza Város Önkormányzata <i>Orosháza</i>	"Szeretlek!?" - program a családon belüli erőszak ellen	10.000.000
Nyírségi Többcélú Kistérségi Társulás <i>Nyíregyháza</i>	"NYITÖT a családokért!"	10.000.000

Mikro pályázatok 1. komponens: modellprojektek

1.1: Kortárssegítő programok

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítelt támogatás összege forintban
Utcai Szociális Segítők Egyesülete <i>Tatabánya</i>	"Bűn nélkül tisztábban" – kortárssegítő képzés	2.132.000
Csepeli Egészségügyi Szolgálat (Csepeli Gyermekjóléti Központ) <i>Budapest</i>	Kortárssegítő klub és a hozzá kapcsolódó szabadidős klubok Csepelen	2.000.000
Csanádi Árpád Általános Iskola és Gimnázium <i>Budapest</i>	A sport mint a nevelés eszköze a fiatalok fejlődéséért	4.995.000
Kunsziget Község Önkormányzata és Intézményei <i>Kunsziget</i>	Védd magad – a büntető!	2.356.000
Lakóközösségek Életminőségéért Közhasznú Egyesület <i>Debrecen</i>	"Befogad-lak"	2.358.000
Budapest Főváros Önkormányzatának Béke Gyermekotthona és Általános Iskolája <i>Budapest</i>	Kortárssegítő programok	2.027.200
Esztergomi Szent Jakab Alapítvány /Drogprevenciós Iroda/ Fényközpont <i>Esztergom</i>	Esztergomi Kortárssegítő Műhely/Bűnmegelőzési projekt	4.118.000
Városi Szociális Szolgálat Nyírbátor <i>Nyírbátor</i>	Bűnmegelőzési modellprojektek kidolgozása	3.000.000
Zuglói Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat <i>Budapest</i>	Navigátor program	2.070.000
Drogambulancia Alapítvány <i>Miskolc</i>	"Nekem igazán elhithető" kortárssegítők komplex képzése	4.220.000
Oltalom Karitatív Egyesület <i>Budapest</i>	A szabadidő eltöltésének hasznos módja – Hajléktalan sportklub	4.950.000
Kapocs Ifjúsági Önszolgáltató Alapítvány <i>Budapest</i>	A Kapocs összetett reintegrációs módszere, veszélyeztetett fiatalok és fiatal felnőttek számára	3.840.000

Miskolci Családsegítő Szolgálat, Regionális Módszertani Központ és Gyermekjóléti Szolgálat Megyei Módszertani Központ <i>Miskolc</i>	Kortárssegítő program	2.720.000
ELTE ÁJK Kriminológiai Tanszék <i>Budapest</i>	Az ELTE jog- és szociális munka szakos hallgatóinak kortárssegítő programja fiatalok bünelkövetők számára	3.186.200
Ercsi Város Önkormányzata (Eötvös József Általános, Zene- és Szakképző Iskola) <i>Ercsi</i>	Kortárssegítő programok	3.780.000

1.2: Speciális képzési, továbbképzési tananyag készítése a veszélyeztető és a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek felismerésére és helyzetének javítására

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítélt támogatás összege forintban
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézete <i>Kecskemét</i>	A nem családban élő gyermekek megsegítésének módjai és lehetőségei	2.700.000
Budapest Főváros Önkormányzatának Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat <i>Budapest</i>	Biztonságos életre nevelés program a családon kívül, fővárosi gyermekotthonokban élő gyermekek, fiatalok számára	4.500.000
Országos Gyógyintézeti Központ (Országos Gyermek-egészségügyi Intézet) <i>Budapest</i>	Interaktív továbbképző oktatási anyag elkészítése és kipróbálása gyermekbántalmazás témakörében	5.000.000
Kolibri Színház <i>Budapest</i>	Gyermek- és ifjúsági színházi előadások a bűnmegelőzés szolgálatában – A színház mint az ifjúsági válsághelyzetek megoldásában érdekelt szakemberek együttműködésének új terepe	4.985.500

1.3: Az alkoholfüggő és a kábítószer-használó fiatalkorú és fiatal felnőtt korú elítéltek és pártfogó felügyelet alatt állók számára kezelési és integrációs programok megvalósítása

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítélt támogatás összege forintban
ICSSZEM Rákospalotai Javítóintézete <i>Budapest</i>	Szemléletváltással, új módszerekkel a javítóintézeti neveltek énerősítéséért	4.899.000
Társadalmi Visszaailleszkedést Segítő Egyesület <i>Balassagyarmat</i>	Kábítószer prevencióval a bűnismétlés elkerüléséért, a bűnmegelőzésért	2.612.000
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet <i>Miskolc</i>	"Szer-telenül" - addikciók megelőzése és kezelése	2.640.000

1.4: A bűncselekmények erkölcsi és anyagi kárának enyhítésére, a természetbeni jóvátételre, a közösség kiengesztelésére szolgáló munkatevékenységek szervezése

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítélt támogatás összege forintban
IM PFJSSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Hivatala <i>Nyíregyháza</i>	A jövő útja, avagy alternatív büntetés a büntetőpolitikában	4.500.000
LÁT-KÉP Gondolatalapító Egyesület <i>Budapest</i>	Közérdekű-munka büntetésre ítélték városszépítő jellegű foglalkoztatása	5.000.000
Kecskeméti Torna Egylet Utánpótlás Futball Klub Közhasznú Egyesület <i>Kecskemét</i>	"Sportmunkára ítéelve"	4.300.000
XVIII. Kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Közmunka Egyesület <i>Budapest</i>	"Monte Cristo Köre" bűnmegelőzési modellprojekt	4.905.000
IM PJSZ Pest Megyei Hivatala <i>Budapest</i>	A természetbeni és épített környezet szépítése, helyreállítása a közérdekű munkabüntetésre ítélték számára	3.000.000

1.5: A büntetés-végrehajtási intézetben lévők és a pártfogó felügyelet alatt állók társadalmi integrációját elősegítő tevékenység végzése

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítelt támogatás összege forintban
Kecskeméti Regionális Képző Központ <i>Kecskemét</i>	Parkgondozó képzés és fejlesztő tréningek az Állampusztai Büntetés-végrehajtási Intézetben	3.402.000
IM PFJSSZ Veszprém Megyei Hivatala <i>Veszprém</i>	Személyiségfejlesztési és pályaorientációs technikák elsajátítása és fejlesztése pártfogó felügyelet alatt álló fiatalok társadalmi beilleszkedésének elősegítése érdekében Veszprém és Várpalota térségében	3.072.000
IM PFJSSZ Békés Megyei Hivatala <i>Békéscsaba</i>	"Vitató" – Konfliktuskezeléssel a bűnmegelőzésért	3.818.000
Tolna Megyei Munkaügyi Központ <i>Szekszárd</i>	"Esély a jövő(d)ért"	4.981.200
Balassagyarmati Fegyház és Börtön <i>Balassagyarmat</i>	Esély a falakon belül és kívül, együtt a bűnmegelőzésért!	4.917.000
Baranya Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet <i>Pécs</i>	A fogvatartottak társadalmi integrációja	2.028.000
Magyar Iparszövetség Oktatási és Szolgáltató Központ Kft. <i>Budapest</i>	Szakképzés és lehetőség az integrációra az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet gondozottai számára	3.791.000
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népőiskolai Társaság <i>Szolnok</i>	"Esélyt adunk!"	2.298.000

Mikro pályázat 2. komponens: kutatások

Pályázó neve és székhelye	Pályázat megnevezése	Megítélt támogatás összege forintban
Magyar Rendészettudományi Társaság <i>Budapest</i>	A magyar állam rendvédelmi szerveinek a magánszféra számára nyújtott szolgáltatásai, a polgári biztonsági cégekkel és az NGO-kkal való együttműködés lehetőségei a prevenció területén	4.300.000
Szépművészeti Múzeum <i>Budapest</i>	Kutatások a határon lefoglalt külföldi eredetű antik műtárgyak illegális kereskedelmének felderítéséhez	5.000.000
Szex Edukációs Kiemelten Közhasznú Alapítvány <i>Budapest</i>	Kutatás nevelőotthonban és nevelőintézetben élő fiatalok között az áldozattá válás megelőzése érdekében	2.948.400
Suvel Research Piac-, Média- és Társadalomkutató Kft. <i>Budapest</i>	Bűnelkövető, kriminálisan veszélyeztetett fiatalok képi és szöveges médiareprezentációjának elemzése – A „fiatal bűnelkövető” társadalmi konstrukciójának vizsgálata és a média bűnmegelőzésben való közreműködési lehetőségeinek elemzése	5.000.000

Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkárságának pályázati felhívásán nyertes pályázatok támogatása összesen: 196.459.500- forint.